

ירושלים, כ"ח באדר, תשע"ח

15 במארס, 2018

חוזר מס' ח-06-2556

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי

הנדון: מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי
(ניהול בנקאי תקין הוראה מס' 203)

מבוא

1. לאור פניות שהצטברו מגורמים שונים, ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות ובאישור הנגידה, מצאתי לנכון לעדכן הוראה זו.

התיקונים להוראה

2. חובות בביטחון נכס למגורים - סעיף 72

עודכנו שיעורי שקלול ההלוואות המובטחות במלואן על ידי משכנתאות על נכס למגורים, כך שנקבע משקל סיכון של 60% להלוואות בשיעור מימון הגבוה מ- 60%, עבור הלוואות שניתנו לאחר פרסום חוזר זה.

דברי הסבר

מצאנו לנכון להפחית את הקצאת ההון הנדרשת על הלוואות שיינתנו מעתה ואילך לרכישת דירה בשיעור מימון גבוה, ובכך להקל על הזוגות הצעירים ומשפרי דיור הרוכשים דירות בשיעור מימון גבוה.

תחילה

3. התיקון להוראה ייכנס לתוקף ביום פרסומה.

עדכון הקובץ

4. מצ"ב דפי עדכון לקובץ הוראות ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד

203-1-86 [6] (3/18)

להוציא עמוד

203-1-86 [5] (10/17)

בכבוד רב,
ח' צדקה
ד"ר חדוה בר

המפקחת על הבנקים

הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
203-2	מבוא
203-3	חובות בודדים
203-14	דירוג אשראי חיצוני
203-20	הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי
	נספחים:
203-42	א' יישום תהליך המיפוי
203-47	ב' טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DvP (מסירה כנגד תשלום)
203-50	ג' טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי ובקיצוז בין מוצרים שונים
203-79	ד' דוגמאות לחישוב ההשפעה של הפחתת סיכון אשראי לפי נוסחת המפקח
203-84	ה' סקירת השיטות לטיפול בהון במקרים של עסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי לפי הגישה הסטנדרטית

מבוא

50. הפיקוח על הבנקים מתיר לתאגידים בנקאיים את הבחירה בין שתי שיטות מקיפות לחישוב ההון הנדרש להם בגין סיכון אשראי. חלופה אחת, הגישה הסטנדרטית, תהיה למדוד סיכון אשראי באופן סטנדרטי, הנתמך על ידי דירוגי אשראי (credit assessments) חיצוניים¹⁴.
51. השיטה החלופית, הגישה המבוססת על דירוגים פנימיים (Internal Rating-Based Approach) הכפופה לאישור מפורש של המפקח, תתיר לתאגידים בנקאיים להשתמש במערכות הדירוג הפנימיות שלהם לסיכון אשראי. גישה זו מוסדרת בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204.
52. בהוראה מפורטים תיקונים להמלצות ועדת באזל מ-1988 לשקלול סיכוני חשיפות בתיק הבנקאי. חשיפות, שלגביהן אין התייחסות מפורשת בהוראה, יטופלו כפי שטופלו עד כה; חשיפות הנוגעות לאיגוח נדונות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. בנוסף, שווה ערך אשראי של עסקאות מימון ני"ע - (SFT¹⁵ - Securities Financing Transactions) ונגזרי OTC (נגזרים מעבר לדלפק), החושפים תאגיד בנקאי לסיכון אשראי של צד נגדי¹⁶, יחושבו לפי הכללים שנקבעו בנספח ג'¹⁷. בקביעת משקלי הסיכון בגישה הסטנדרטית, תאגידים בנקאיים יכולים לעשות שימוש בדירוגי אשראי של חברות דירוג אשראי חיצוניות, שכשירותן לצורך מטרות הון הוכרה על ידי המפקח בהתאמה לקריטריונים המוגדרים בסעיפים 90 ו-91. שקלול הסיכון בחשיפות יהיה נטו, לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות¹⁸.

¹⁴ סימוני הדירוגים עקביים לשיטה שבה עושה שימוש חברה אחת, Standard & Poor's. השימוש בדירוגי אשראי של Standard & Poor's הוא לצורך דוגמה בלבד. ניתן לעשות שימוש באותה מידה בדירוגים חיצוניים של חברות דירוג אחרות.

¹⁵ SFT הן עסקאות כגון: הסכמי רכש חוזר, הסכמי מכר חוזר, עסקאות שאילה והשאלת ניירות ערך, ועסקאות הלוואות מרווח (margin), שבהן ערך העסקאות תלוי בהערכות השוק והעסקאות כפופות לעתים להסכמי מרווח (margin).

¹⁶ סיכון האשראי של הצד הנגדי מוגדר כסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייקלע לכשל (default) לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים של העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם לעסקה או לתיק של עסקאות עם הצד הנגדי יש ערך כלכלי חיובי בעת כשל. שלא כבחינת חברה לסיכון אשראי באמצעות הלוואה, שבה החשיפה לסיכון אשראי היא חד צדדית ורק התאגיד הבנקאי המלווה חשוף לסיכון בשל הפסד, סיכון האשראי של הצד הנגדי יוצר סיכון הפסד דו-צדדי: ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל צד נגדי לעסקה. ערך השוק אינו וודאי ועלול להשתנות לאורך זמן עם תזוזת גורמי השוק הבסיסיים.

¹⁷ נספח ג' מתבסס על הטיפול בסיכון אשראי של הצד הנגדי שנקבע בחלק 1 של מסמך שפרסמה ועדת באזל - "יישום באזל II לפעילויות מסחר והטיפול בהשפעות כשל כפול" (יולי 2005) (The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects).

¹⁸ בטל.

א. חובות בודדים (Individual claims)

1. חובות של ריבונות (sovereigns)

53. שקלול הסיכון של חובות של ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית יהיה כמפורט להלן :

דירוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד BBB-	BB+ עד B-	מתחת B-	ללא דירוג
משקל הסיכון	0%	20%	50%	100%	150%	100%

54. ניתן להחיל משקל סיכון 0% לחשיפות של תאגידים בנקאיים לממשלת ישראל ולבנק ישראל, הנקובות בש"ח ושומונו¹⁹ בש"ח²⁰.

לעניין זה, ייחשבו סוגי החשיפות הבאות כחשיפות הנקובות במטבע ישראלי, וניתן להחיל משקל סיכון 0% על חשיפות אלו :

* חשיפות הצמודות למט"ח ;

* חשיפות הנקובות במט"ח, שלמדינה קיימת אפשרות לסלק אותן בש"ח אם היא מתקשה בגיוס מט"ח, ובלבד ששער ההמרה לש"ח יהיה שער שוטף (שמאפשר לתאגיד הבנקאי להמיר את הסכום השקלי שקיבל למט"ח בסכום שהמדינה צריכה הייתה לפרוע).

כאשר רשות פיקוח במדינה אחרת קבעה משקל סיכון נמוך יותר מהמפורט בטבלה לעיל, לחשיפות של הריבונות באותה המדינה, ניתן להחיל אותו משקל סיכון לשקלול החשיפות במטבע המקומי, לריבונות זו (או לבנק המרכזי או לרשות המוניטרית הארצית) שמומנו במטבע זה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או דירוג עדיף מזה.

55. לצורך קביעת משקלי הסיכון של חובות של ריבונות אשר אינן מדורגות על ידי חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה, ניתן לעשות שימוש בדירוג סיכון המדינה שנקבע על ידי סוכנויות אשראי ליצוא (Export Credit Agencies - ECA). כדי להיות ECA כשירה חייבת סוכנות האשראי לפרסם את סולם הדירוגים שלה ולהתחייב לשיטה המוסכמת על ידי ה-OECD. במקרה האמור התאגיד הבנקאי ישתמש בדירוג סיכונים מקובל על סוכנויות אשראי ליצוא המשתתפות ב"הסדר תמיכה רשמית לאשראי יצוא" (Arrangement on Officially Supported Export Credit²¹). השיטה המוסכמת של ה-OECD קבעה שמונה קטגוריות של דירוג סיכון הקשורות לפרמיית ביטוח ייצוא מזערית. דירוגי סיכון אלה של סוכנויות האשראי ליצוא (ECA), יהיו תואמים לקטגוריות של סיכון אשראי המפורט להלן.

דירוגי סיכון של ECA	0-1	2	3	4-6	7
משקל הסיכון	0%	20%	50%	100%	150%

56. חובות של הבנק הבינלאומי לסילוקין (BIS), קרן המטבע הבינלאומית, הבנק האירופי המרכזי והקהילה האירופאית יכולים לקבל משקל סיכון 0%

19. כלומר : שכנגד חובות אלה של הריבונות יש לתאגידים הבנקאיים התחייבויות מתאימות הנקובות במטבע המקומי.
20. משקלי סיכון נמוכים אלו ניתן ליישם בהרחבה גם לשקלול הסיכון של בטחונות וערבויות. ראה סעיפים ד.3. ו-ד.5. להלן.
21. הדירוג המוסכם המיוחס לגבי כל מדינה זמין באתר של ה-OECD (<http://www.oecd.org>).

2. חובות של ישויות סקטור ציבורי - PSE (Public Sector Entities) שאינן ממשלה מרכזית

57. "ישויות סקטור ציבורי" יכללו את הגופים הבאים :

- (א) ממשלות אזוריות ורשויות מקומיות ;
- (ב) ישויות בבעלות ממשלתית מלאה, שאינן מתחרות בסקטור הפרטי ;
- (ג) ישויות סקטור ציבורי על פי קביעת רשות הפיקוח המקומית במדינות OECD, המדורגות בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה ;
- (ד) "אשרא" - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ.
- (ה) ישויות נוספות כפי שיקבע המפקח על הבנקים.

חובות של ישויות סקטור ציבורי (PSEs) מקומיות יקבלו משקל סיכון, בהתאם לחובות של בנקים, כאמור בסעיפים 60 עד 64²², מבלי להחיל את הטיפול המועדף בחובות לזמן קצר. עם זאת, חובות של ישויות סקטור ציבורי מקומיות, אשר חוב כלשהו שלהן לתאגיד הבנקאי מסווג על ידי התאגיד הבנקאי כ"סיכון אשראי מסחרי בעייתי" כהגדרתו בהוראות הדיווח לציבור בדבר "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", יקבלו משקל סיכון בהתאם לחובות של תאגידים, כאמור בסעיפים 66 עד 67, או להלוואות בפיגור, כאמור בסעיף 75, לפי העניין. משקל הסיכון שיוחל על חשיפות ל"אשרא" - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ" יהיה זהה למשקל הסיכון המוחל על חשיפות לממשלת ישראל.

58. ניתן לייחס משקל סיכון לחובות של ישויות סקטור ציבורי (PSEs) במדינות אחרות בהתאם להנחיות הרשות המפקחת באותה מדינה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה²³. משקל הסיכון שיוחל על ישות סקטור ציבורי במדינה זרה, לא יהיה נמוך ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג האשראי החיצוני של אותה המדינה.

3. חובות של בנקים רב-צדדיים לפיתוח - MDBs (multilateral development banks)

59. ככלל, משקלי הסיכון שיישמו לחובות של בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) יהיו מבוססים על דירוג אשראי חיצוני, בהתאם למיפוי הבא :

דרוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד BBB-	BB+ עד B-	פחות מ-B-	ללא דירוג
משקל סיכון	20%	50%	100%	150%	50%

משקל סיכון 0% יוחל על חובות של בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) בעלי דרוג גבוה, המקיימים את הקריטריונים המפורטים להלן²⁴. הקריטריונים לכשירות לשקלול סיכון של 0% הם:

- * דירוגי איכות גבוהים מאוד כמנפיקים לטווח ארוך, כלומר רוב הדירוגים החיצוניים של הבנקים הרב צדדיים לפיתוח (MDBs) חייבים להיות AAA;
- * חלק משמעותי של מחזיקי המניות הן ריבונותיות שלהן דירוג כמנפיק אשראי ארוך טווח של AA- או גבוה יותר, או רוב המקורות שגייסו בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) הם בצורה של הון מניות נפרע, עם רמה נמוכה של מינוף או ללא כל מינוף;
- * תמיכה חזקה של מחזיקי מניות המקבלת ביטוי: בסכום ההון שנפרע על ידם; בסכום הנוסף של ההון שלבנקים אלו יש זכות לגייס (right to call) כדי לפרוע את ההתחייבויות שלהם במידת הצורך; ובהשקעות מתמשכות בהון ושעבודים חדשים מבעלי מניות שהם ריבונות;
- * רמה הולמת של הון ונזילות (נדרשת גישה הבוחנת כל מקרה לגופו כדי להעריך אם ההון והנזילות של כל בנק רב צדדי לפיתוח (MDB) הם ברמה הולמת); וכן
- * חקיקה מחמירה של דרישות להעמדת הלוואות ומדיניות פיננסית שמרנית, אשר יכללו בין יתר התנאים: תהליך אישור מובנה, הערכה פנימית של נאותות האשראי ומגבלות על סיכון ריכוזיות (לפי מדינה, מגזר, חשיפה בודדת וסוגי אשראי), אישור חשיפות גדולות על ידי הדירקטוריון או אחת מועדותיו, לוחות סילוקין קבועים, ניטור אפקטיבי של שימוש בתקבולים (proceeds), תהליך בחינת מצב, והערכה קפדניים (rigorous) של סיכון ושל ההפרשות לרזרבות להפסדי אשראי.

²⁴ כיום בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) הכשירים לשקלול של 0% הם: קבוצת הבנק העולמי (World Bank Group) הכוללת את הבנק הבינלאומי לשיקום ופיתוח (IBRD) והחברה הבינלאומית למימון (International Finance Corporation (IFC)), הבנק לפיתוח אסיה (Asian Development Bank (ADB)), הבנק לפיתוח אפריקה (African Development Bank (AfDB)), הבנק האירופי לשיקום ופיתוח (European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)), הבנק הבינ-אמריקאי לפיתוח (Inter-American Development Bank (IADB)), בנק ההשקעות האירופי (European Investment Bank (EIB)), קרן ההשקעות האירופית (European Investment Fund (EIF)), בנק ההשקעות הנורדי (Nordic Investment Bank (NIB)), הבנק לפיתוח הקאריביים (Caribbean Development Bank (CDB)), הבנק לפיתוח של מועצת אירופה (Council of Europe Development Bank (CEDB)) והסוכנות הרב צדדית להבטחת השקעות (Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)).

4. חובות של בנקים (banks)

60. "בנק" - תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א - 1981, תאגיד עזר שהוא חברת כרטיסי אשראי וכן מוסד בנקאי שהתאגד מחוץ לישראל ומוגדר כבנק על ידי רשות הפיקוח במדינה בה הוא מאוגד.
משקל הסיכון של חשיפה בגין אגרת חוב שהנפיק תאגיד עזר ("חברת הנפקה") יהיה כמפורט בסעיף 99 להלן.

61. משקל הסיכון לחובות של בנקים המאוגדים במדינה מסוימת יהיה נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה. עם זאת, משקל הסיכון לחובות של בנקים במדינות בעלות דירוג BB+ עד B-, או במדינות שאינן מדורגות, יהיה 100%.

62. בטל²⁵.

63. האמור לעיל מסוכם בטבלה שלהלן²⁶:

דירוג האשראי של המדינה משקל הסיכון	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד B-	מתחת B-	ללא דירוג
	20%	50%	100%	150%	100%

64. ניתן להחיל משקל סיכון של 20%, לחובות של בנקים ישראליים שמועד פירעונם המקורי הוא שלושה חודשים או פחות, הנקובים וממומנים בשקלים חדשים.

5. חובות של חברות ניירות ערך (securities firms)

65. חובות של חברות ניירות ערך יטופלו כמו חובות של בנקים בתנאי שחברות אלו נתונות להסדרי פיקוח והסדרה ברי השוואה לאלה הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון (כולל, במיוחד, דרישות הון מבוססות סיכון)²⁷. אחרת, חובות אלה יטופלו לפי הכללים של חובות של תאגידים, כאמור בסעיפים 66 עד 68.

ניתן לטפל בחברות ניירות ערך שהתאגדו במדינות זרות בהתאם להנחיות הרשות המפקחת באותה מדינה, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או בדירוג עדיף מזה

²⁵ בטל.

²⁶ בטל.

²⁷ כלומר, דרישות ההון יהיו ברות השוואה לאלה המיושמות לתאגידים בנקאיים בהוראה זו. לפי המובן של המונח "בר השוואה", נדרש כי חברות ניירות הערך (אבל לא בהכרח חברות האם שלהן) יהיו נתונות להסדרה ופיקוח מאוחד, בהתייחס לחברות בת שמתחתיהם.

6. חובות של תאגידים (Corporates)

66. הטבלה להלן מציגה את שקלול הסיכון של חובות של תאגידים מדורגים, לרבות חובות של חברות ביטוח. משקל הסיכון הסטנדרטי לחובות של תאגידים שלא דורגו יהיה 100%. לחובות של תאגידים שלא דורגו לא יינתן משקל סיכון עדיף על זה שנקבע לריבונות בהם התאגדו.

דירוג אשראי	AAA עד AA-	A+ עד A-	BBB+ עד BB-	פחות מ-BB-	ללא דירוג
משקל הסיכון	20%	50%	100%	150%	100%

67. במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211), המפקח יבחן אם איכות האשראי של חובות של תאגידים לתאגידים בנקאיים מסוימים מצדיקה משקל סיכון גבוה מ-100%.

68. בטל.

7. חובות שנכללו בתיקים קמעונאיים פיקוחיים (regulatory retail portfolios)

69. חובות כשירים לפי הקריטריונים המפורטים בסעיף 70 יכולים להיחשב כחובות קמעונאיים לצרכי הון פיקוחי ולהיכלל בתיק קמעונאי פיקוחי. חשיפות הכלולות בתיק כזה יכולות להיות משוקללות בסיכון של 75%, למעט הלוואות בפיגור, כמפורט בסעיף 75.

70. כדי שחובות ייכללו בתיק הקמעונאי הפיקוחי, על החובות לעמוד בהגדרת חשיפה קמעונאית לפי סעיפים 231 ו-232 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204, וכן לעמוד בארבעת הקריטריונים הבאים:

* קריטריון המטרה (orientation criterion) - החשיפה היא כלפי אדם יחיד או אנשים יחידים או עסק קטן.

* קריטריון המוצר (product criterion) - החשיפה היא באחת מהצורות הבאות: אשראי מתחדש (revolving credits) וקווי אשראי (לרבות כרטיסי אשראי ומשיכות יתר), הלוואות אישיות וחכירות לתקופה קבועה (לדוגמה הלוואות בתשלומים, הלוואות רכב וחכירות, הלוואות לחינוך ולסטודנטים ומימון אישי), מכשירי אשראי והתחייבויות של עסקים קטנים. חשיפה הנובעת מניירות ערך (כמו אגרות חוב או מניות), בין אם רשומים למסחר ובין אם לא, ופעילות לקוחות במכשירים פיננסיים נגזרים (למעט נגזרים משובצים אשר על פי כללי החשבונאות הופרדו מהחווה המארח) נגרעו ספציפית מקטגוריה זו. הלוואות משכנתה נגרעות מקטגוריה זו, אם הן כשירות לטיפול כחובות מובטחים על ידי נכס מגורים (ראה סעיף 72).

* קריטריון העידון (granularity criterion) - החשיפה המצרפית לצד נגדי אחד²⁸ לא תעלה על 0.2% מסך התיק הקמעונאי הפיקוחי.

* ערך נמוך של חשיפה יחידה. החשיפה הקמעונאית המצרפית המרבית לצד נגדי אחד לא תעלה על הסף המוחלט של 5 מיליוני ש"ח. חשיפה קמעונאית אשר אינה עומדת בתנאים לעיל, תטופל לעניין הקצאת הון כחשיפה לתאגיד. חשיפה קמעונאית אשר נכללה בתיק קמעונאי פיקוחי, וחדלה לעמוד בתנאים לעיל, לא תוכל לחזור ולהיכלל בתיק הקמעונאי הפיקוחי אלא אם היו שינויים מהותיים אשר יצדיקו זאת.

71. בטל.

8. חובות בביטחון נכס למגורים (residential property)

72. הלוואות המובטחות במלואן על ידי משכנתאות על נכס למגורים (כהגדרתן בסעיף 231 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204), שבו מתגורר או עתיד להתגורר הלווה, או שמושכר, תשוקללנה בהתאם לטבלה הבאה:

משקל סיכון	יחס LTV
35%	עד 45%
50%	מעל 45% ועד 60%
60%	מעל 60%

* הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו מיום 15.3.18.

משקלי סיכון מופחתים אלה מוגבלים רק להלוואות למטרות מגורים המקיימות:

(א) ההלוואה נועדה לרכישת או לחכירת הדירה שלא למטרת עסק (לרבות בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ, או למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור במלואה או בחלקה, ובלבד שלא חלפו יותר מ- 30 יום ממועד הפירעון המוקדם וסכום ההלוואה אינו עולה על סכום ההלוואה שנפרע בתוספת הוצאות. לעניין זה, "הוצאות" - כל חיוב הקשור ישירות עם ההלוואה, כגון: עמלת פירעון מוקדם, ביול, דמי פתיחת תיק וכו').

(ב) היחס בין סכום ההלוואה (שבאחריות התאגיד הבנקאי), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד) (LTV) כאמור לעיל, ביום מתן ההלוואה. היחס לא יושפע מקיום ביטוח משכנתאות.

אם עסקת הרכישה של הנכס אינה מחברת בניה, שווי הנכס יקבע על ידי שמאי, כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 - "נהלים למתן הלוואות לדירור".

(ג) סכום ההלוואה אינו עולה על 5 מיליוני ש"ח.

הלוואות מובטחות במשכנתה, שאינן כשירות לשקלול של 35%, 50% או 60%, ישוקללו על פי משקל הסיכון המוחל על התיק הקמעונאי הפיקוחי, בכפוף לעמידתן בתנאי הכשירות לתיק זה.

²⁸ חשיפה מצרפית פירושה סכום גולמי (כלומר מבלי שנלקחה בחשבון הפחתת סיכון אשראי כלשהי) של כל הצורות של חשיפת אשראי (מאזני וחוף מאזני לאחר המרתו לשווה ערך אשראי) שכל אחת כשלעצמה מקיימת את שלושת הקריטריונים האחרים. בנוסף "צד נגדי אחד" - "לווה" כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, ומי ששולט בלווה כאמור ומי שנשלט על ידי אלה. (לדוגמה, במקרה של עסק קטן שהוא שלוחה של עסק קטן אחר, המגבלה תתייחס לחשיפה המצרפית של התאגיד הבנקאי לשני העסקים).

72. לעניין סעיף 72, ה- LTV של הלוואות בביטחון נכס למגורים אשר ניתנו לפני 1.1.2003, ייחשב כנמוך מ- 75%. ה- LTV של הלוואות בביטחון נכס למגורים, אשר ניתנו מיום 1.1.2003 ועד למועד כניסת הוראות אלו לתוקף, יחושב לפי ערך ההלוואה ושווי הנכס ביום מתן ההלוואה, גם במידה והנכס לא הוערך על ידי שמאי.

73. בטל.

9. חובות בביטחון נדל"ן מסחרי (commercial real estate)

74. לאור הניסיון שנצבר בעשרות השנים האחרונות במספר רב של מדינות, לפיו הלוואות לרכישת נדל"ן מסחרי גרמו שוב ושוב ליצירת נכסים בעייתיים במערכת הבנקאית, משקל הסיכון למשכנתאות על נדל"ן מסחרי יהיה 100%²⁹. לעניין זה: "חובות בביטחון נדל"ן מסחרי" - הלוואות לעסקאות "נדל"ן מניב הכנסה" כמפורט בסעיף 226 להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 204, וכל עוד החוב הינו בביטחון נדל"ן מסחרי.

10. הלוואות בפיגור (past due loans)

75. החלק שאינו מובטח בכל הלוואה (שאינה חוב בביטחון נכס למגורים, הכשיר לשקלול של 35% או 50%) שנמצאת בפיגור העולה על 90 יום, ו/או שמסווגת כחוב פגום שאינו צובר הכנסות ריבית, בניכוי הפרשות ספציפיות (לרבות מחיקות חלקיות), ישוקלל לסיכון כמפורט להלן³⁰. לעניין זה, פיגור - כהגדרתו בהוראות הדיווח לציבור.

* משקל סיכון של 150% כאשר הפרשות ספציפיות (כולל "מחיקות חשבונאיות") נמוכות מ- 20% מיתרת סכום ההלוואה (לפני הפרשות ספציפיות, כאמור לעיל);

* משקל סיכון של 100% כאשר הפרשות ספציפיות (כולל "מחיקות חשבונאיות") אינן נמוכות מ- 20% מיתרת סכום ההלוואה (לפני הפרשות ספציפיות, כאמור לעיל).

76. במטרה להגדיר את החלק המובטח של הלוואה בפיגור, ביטחונות כשירים וערבויות יימדדו באותו אופן בו הם נמדדים למטרת הפחתת סיכון אשראי (ראה פרק ד' להלן)³¹.

77. בטל.

78. במקרה של חוב בביטחון נכס למגורים, הכשיר לשקלול של 35% או 50%, כאשר הלוואות כאלה נמצאות בפיגור של למעלה מ- 90 יום, ו/או שמסווגות כחוב פגום שאינו צובר הכנסות ריבית, משקל הסיכון להלוואה בניכוי הפרשות ספציפיות יהיה 100%.

11. קטגוריות סיכון גבוהות יותר (higher-risk categories)

79. החובות הבאים ישוקללו בסיכון של 150% או גבוה יותר :
- * חובות של ריבונות, ישויות סקטור ציבורי (PSEs), בנקים וחברות ניירות ערך, שדירוגן נמוך מ- B.
 - * חובות של תאגידים שדירוגם נמוך מ- BB.
 - * הלוואות בפיגור כמפורט בסעיף 75.
 - * רובדי איגוח שדירוגם בין BB+ לבין BB- ישוקללו בסיכון של 350% כפי שנקבע בסעיף 567 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.
80. משקל סיכון של 150% יוחל על נכסים כגון : השקעות הון סיכון (venture capital) והשקעות הוניות פרטיות (private equity). לעניין זה :
- "השקעת הון סיכון" - השקעה בתאגיד ייעודי העוסק באחת (או יותר) מהפעילויות הבאות :
- א. השקעות בחברות, או יוזמות, בשלבי פיתוח ;
 - ב. פועל בדרך של רכישת מניות (buyout) או רכישה לצורך ניהול (buy-in) ;
 - ג. משמש כאמצעי למימון החברה או היוזמות בה הוא משקיע, המלווה בזכות לקבלת מידע, או לניהול או לייצוג בדירקטוריון ;
 - ד. פועל במטרה לבצע, או לקדם, עסקה הנכללת בסעיפים קטנים א' עד ג'.
- "השקעה הונית פרטית" - השקעה בחברות שתקופת החיים המרבית שלהן היא 15 שנים, שמניותיהן אינן נסחרות בבורסה מוכרת ושהוקמו למטרה של עיסוק בהשקעות במניות, נכסים, וזכויות בעלות בחברות פיננסיות ולא פיננסיות למטרת מכירתם בעתיד.
- ההשקעה יכולה לכלול, בין היתר, השקעות בהון סיכון, השקעות בחברות מבוססות ורכישות ממונפות.

12. נכסים אחרים (other assets)

81. הטיפול בחשיפות איגוח מוצג בנפרד בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. משקל הסיכון הסטנדרטי לכל הנכסים האחרים יהיה 100%³². השקעות במניות או במכשירי הון פיקוחיים של תאגידים פיננסיים שלא נוכו מההון, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, יקבלו משקל סיכון 100%.
81. משקל סיכון 0% יוחל על מזומנים בקופה, מטילי זהב המאוחסנים בכספת ועודף מקדמות ששולמו למס הכנסה. משקל סיכון של 20% יוחל על פריטי מזומן בהליכי גביה.

81. משקל סיכון של 250% יוחל על פריטים כאמור בסעיף 13 "ניכויי סף" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי), שלא נוכו מההון.

81. משקל סיכון של 1250% יוחל על פריטים כאמור בסעיף 14 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי).

13. פריטים חוץ מאזניים (off-balance sheet items)

82. לפי הגישה הסטנדרטית, פריטים חוץ מאזניים יומרו לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי (CCF - Credit conversion factors). המרה לאשראי של פריטים חוץ מאזניים תבוצע לאחר הפחתת סיכון האשראי (CRM), לפי פרק ד'.

שקלול סיכון של צד נגדי לעסקה, עבור עסקאות נגזרי OTC, לא יהיה מוגבל בתקרה ספציפית כלשהי.

83. מחויבויות שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא עד שנה, ומחויבויות שמועד הפירעון המקורי שלהן הוא למעלה משנה, יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 20% ו- 50% בהתאמה. עם זאת, כל מחויבות שניתנת לביטול על ידי התאגיד הבנקאי ללא תנאי ובכל מועד ללא הודעה מוקדמת, או שבאופן אפקטיבי היא נתונה (provide for) לביטול אוטומטי בשל הידרדרות באיכות האשראי של הלווה, תקבל מקדם המרה לאשראי (CCF) של 0%³³. בשלב זה, התנאים המשפטיים והעסקיים בישראל אינם מצדיקים החלת מקדם המרה לאשראי (CCF) בגובה 0%. עם זאת:

(א) לאור המסגרת המשפטית השונה המייחדת את הפעילות בכרטיסי אשראי, ניתן להחיל מקדם המרה לאשראי (CCF) בגובה 10% למסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי של לוויים קמעונאיים, כל עוד מתקיים מעקב אפקטיבי על יכולת הפירעון של מחזיק הכרטיס, ונערכת התאמה של גובה המסגרת, כאשר נדרש.

(ב) מחויבות למתן אשראי שניתנה ללקוח במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 "נהלים למתן הלוואות לדיור", תקבל מקדם המרה של 0%.

83(i). תחליפי אשראי ישירים, לדוגמה, ערבויות כלליות לחוב (general guarantees of indebtedness) (לרבות מכתבי אשראי - standby letters of credit - המשמשים כערבויות פיננסיות להלוואות ולניירות ערך) וקיבולים (לרבות הסבות בעלות מאפייני קיבולים - endorsements with the character of acceptances) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

83(ii). הסכמי מכירה ורכישה חוזרת ומכירות נכסים עם זכות חזרה³⁴, כאשר סיכון האשראי נשאר אצל התאגיד הבנקאי, יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

83(iii). התחייבויות שלגביהן התקבלה דרישה לתשלום (התחייבויות על חשבון לקוחות שעל פיהן מתחייב התאגיד הבנקאי לשלם על פי דרישה מהמוטב תוך תקופה מסוימת, החל מהיום שבו נתקבלה הדרישה לתשלום) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84. מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100% יוחל על השאלה של ניירות ערך של בנקים או להעמדה של ניירות ערך כבטחון על ידי בנקים, כולל למשל, כאשר אלו נובעים מעסקאות מסוג רכש חוזר (כלומר, עסקאות של רכישה חוזרת/מכירה חוזרת ועסקאות השאלת ניירות ערך/שאילת ניירות ערך). ראה פרק ד.3 להלן לחישוב הנכסים המשוקללים לסיכון כאשר החשיפה שהומרה לאשראי מובטחת בביטחון כשיר.

84(i). עסקאות אקדמה לרכישות נכסים (forward asset purchases), עסקות אקדמה לגיוס פיקדונות (forward forward deposits) וכן מניות וניירות ערך³⁵ שנפרעו בחלקן (partly-paid), המייצגות מחויבויות עם משיכה ודאית (certain drawdown) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84(ii). עסקאות מסוימות הקשורות לפריטים תלויים (לדוגמה: ערבויות מכרז (bid bonds), ערבויות ביצוע (performance bonds), warranties and standby letters of credit, הקשורים לעסקאות מסוימות) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 50%.

84(iii). מכשירי הנפקת אג"ח (note issuance facilities - NIFs) ומכשירי חיתום מתחדשים (revolving underwriting facilities - RUFs) יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 50%.

84(iv). התחייבויות כלפי צד נגדי מרכזי (כהגדרתו בנספח ג') יקבלו מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.

84(v). ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות (ערבות לקונה דירה לפי סעיף 12(1) לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה - 1974), יקבלו מקדם המרה לאשראי של 10% אם הדירה נמסרה למשתכן, ו- 50% אם הדירה טרם נמסרה למשתכן.

85. עבור מכתבי אשראי מסחרי קצרי טווח הנפרעים מעצמם בגין תנועה של סחורות (לדוגמה אשראי תעודות המובטח על ידי המשלוח העומד בבסיסו), יוקצה מקדם המרה לאשראי (CCF) של 20%, הן לבנקים המנפיקים והן לבנקים המאשרים.

³⁴ פריטים אלו ישוקללו בהתאם לסוג הנכס ולא בהתאם לסוג הצד הנגדי עמו נכנסו לעסקה.
³⁵ פריטים אלו ישוקללו בהתאם לסוג הנכס ולא לפי סוג הצד הנגדי עמו נכנסו לעסקה.

86. כאשר ישנה התחייבות לספק מחויבות של פריט חוץ מאזני, תאגידים בנקאיים יחילו את הנמוך מבין שני מקדמי המרה לאשראי (CCF) הניתנים ליישום.
- 86א. פריט חוץ מאזני אשר אינו נכלל בסעיפים 82 עד 85 לעיל, יקבל מקדם המרה לאשראי (CCF) של 100%.
87. סכום שווה ערך אשראי של נגזרי OTC ו-SFTs החושפים תאגיד בנקאי לסיכון אשראי של צד נגדי יחושב לפי הכללים שהוצגו בנספח ג'.
88. תאגידים בנקאיים חייבים לעקוב מקרוב אחר עסקאות שכשלו מסוגים של: ניירות ערך, סחורות ושערי חליפין, החל מהיום הראשון בו כשלו. דרישת הון בגין עסקאות שכשלו תחושב בהתאם לנספח ב'.
89. ביחס לעסקאות ניירות ערך, סחורות ועסקאות מט"ח שלא סולקו (unsettled), תאגידים בנקאיים חשופים לסיכון אשראי של צד נגדי מתאריך המסחר (trade date), בלי קשר לרישום בספרים או לחשבוונאות של העסקה. לפיכך, תאגידים בנקאיים מעודדים לפתח, ליישם ולשפר מערכות למעקב וניטור (monitoring) חשיפת סיכון אשראי הנובעת מעסקאות שלא סולקו ככל שיידרש לשם יצירת מידע ניהולי שיאפשר נקיטת צעדים בזמן מתאים. יתרה מכך, כאשר עסקאות כאלו אינן מבוצעות באמצעות מנגנון של מסירה-נגד-תשלום (delivery-versus-) (payment - DvP) או תשלום-נגד-תשלום (payment-versus-payment - PvP), תאגידים בנקאיים חייבים לחשב את דרישת ההון כפי שהוצגה בנספח ב'.

ב. דירוג אשראי חיצוני

1. תהליך ההכרה

90. המפקח אחראי לקבוע על בסיס מתמשך אם חברת דירוג אשראי חיצונית (External Credit Assessment Institution - ECAI) עומדת בקריטריונים הרשומים בסעיף הבא. המפקח יתייחס למסמך "עקרונות התנהגות לחברות דירוג אשראי" של IOSCO (IOSCO Code of Conduct Fundamentals for Credit Rating Agencies) בקביעת כשירות ECAI. ניתן להכיר בדירוגים של ECAI על בסיס מוגבל, למשל לפי סוגי החובות או לפי אזורי שיפוט. התהליך הפיקוחי להכרה ב-ECAI יהיה פומבי כדי למנוע מכשולי כניסה לא נחוצים.

סוכנויות הדירוג הבאות מוכרות כ- ECAI כשירות :

- * Standard & Poor's Ratings Services - להלן S&P ;
- * Moody's Investors Service - להלן Moody's ;
- * Fitch Ratings - להלן Fitch ;
- * AM Best Europe-Rating Services - להלן AM Best .

2. קריטריוני כשירות

91. ECAI חייבת לעמוד בכל אחד מששת הקריטריונים הבאים :
- * **אובייקטיביות** : המתודולוגיה לקביעת דירוגי אשראי חייבת להיות קפדנית, שיטתית, ונתונה לסוג מסוים של אימות המבוסס על ניסיון היסטורי. בנוסף, דירוגים חייבים להיות נתונים לסקירה מתמשכת ומגיבים לשינויים בתנאים פיננסיים. לפני שהמפקח יכיר ב-ECAI, מתודולוגיית הדירוג של כל מגזר שוק, הכוללת בחינה בדיעבד (backtesting) קפדנית, חייבת להתקיים שנה אחת לפחות, ועדיף שתהיה קיימת שלוש שנים.
 - * **אי תלות** : ECAI תהיה בלתי תלויה ולא תהיה נתונה ללחץ פוליטי או כלכלי שעלול להשפיע על הדירוג. תהליך הדירוג יהיה חופשי ככל שניתן ממגבלות כלשהן, שיכולות לעלות במצבים שבהם הרכב הדירקטוריון, או מבנה בעלי המניות, עלול להיראות כיוצר ניגודי עניינים.
 - * **נגישות בינלאומית/שקיפות** : הדירוגים הבודדים, אלמנטים מרכזיים בבסיס הדירוגים והאם המנפיק לוקח חלק בתהליך הדירוג, צריכים להיות זמינים על בסיס לא סלקטיבי, אלא אם כן מדובר בהערכות פרטיות. בנוסף, ההליכים הכלליים, המתודולוגיות וההשערות שבשימוש ה-ECAI לצורך ביצוע הערכותיה יהיו זמינים לציבור.
 - * **גילוי** : ECAI תיתן גילוי למידע הבא : קוד ההתנהגות שלה ; האופי הכללי של הסכמי שכר הטרחה שלה עם ישויות מדורגות ; מתודולוגיית הדירוג שלה, כולל הגדרת הכשל, אופק הזמן, והמשמעות של כל דירוג ; שיעורי הכשל בפועל שנצפו בכל קטגוריית דירוג ; ונדידת הדירוגים, למשל הסבירות שדירוגי AA ייהפכו במשך הזמן ל-A.

* **משאבים :** ל- ECAI צריך שיהיו משאבים מספיקים כדי שתבצע דירוגי אשראי באיכות גבוהה. משאבים אלה צריכים לאפשר קיום קשר משמעותי ושוטף עם דרגים בכירים ותפעוליים שבישויות המדורגות, על מנת להוסיף ערך לדירוג האשראי. דירוגים כאלה צריכים להיות מבוססים על מתודולוגיות המשלבות גישות כמותיות ואיכותיות.

* **אמינות :** במידה מסוימת, אמינות נובעת מהקריטריונים לעיל. בנוסף, ההסתמכות על דירוגי אשראי חיצוניים של ECAI על ידי גופים עצמאיים (משקיעים, מבטחים, שותפים למסחר) הינם ראיה לאמינות של הדירוגים של ECAI. אמינות ECAI נתמכת גם מהימצאותם של הליכים פנימיים למניעת שימוש לרעה במידע סודי. על מנת להיות כשירה להכרה, ECAI לא חייבת לדרג חברות מיותר ממדינה אחת.

ג. שיקולי יישום

1. תהליך המיפוי

92. המפקח אחראי לייחס דירוגים כשירים של ECAI למשקלי סיכון זמינים לפי הגישה הסטנדרטית של ההוראה, כלומר יחליט אילו קטגוריות דירוג מתאימות לאילו משקלי סיכון. תהליך המיפוי יהיה אובייקטיבי וצריך שתוצאתו תביא לייחוס משקלי סיכון שיהיו עקביים עם רמת סיכון אשראי המשתקפת בטבלאות שלעיל. עליו לכסות את מלוא הקשת של משקלי הסיכון. להלן טבלאות המיפוי לדירוגי ה- ECAI הכשירות :

דירוגי טווח ארוך :

משקל סיכון			דירוג של חברת הדירוג				
ריבונות	בנקים*	תאגידים	AM Best	S&P	Moody's	Fitch	
0%	20%	20%	AA- עד AAA	AA- עד AAA	Aa3 עד Aaa	AA- עד AAA	1
20%	50%	50%	A- עד A+	A- עד A+	A3 עד A1	A- עד A+	2
50%	100%	100%	BBB- עד BBB+	BBB- עד BBB+	Baa3 עד Baa1	BBB- עד BBB+	3
100%	100%	100%	BB- עד BB+	BB- עד BB+	Ba3 עד Ba1	BB- עד BB+	4
100%	100%	150%	B- עד B+	B- עד B+	B3 עד B1	B- עד B+	5
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	Caa1 או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	6

* משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי הגישה המבוססת דירוג המדינה (ראה סעיף 61).

דירוגי טווח קצר :

דירוג של חברת הדירוג					
משקל סיכון	AM Best	דירוג של S&P	דירוג של Moody's	דירוג של Fitch	
20%	AMB-1+	A-1+	P-1	F1+	1

50%	AMB-1-	A-1	P-2	F1	2
100%	AMB-2,AMB-3	A2,A-3	P-3	F2,F3	3
150%	AMB-4	כל הדירוגים לטווח קצר, הנמוכים יותר	NP	נמוך מדירוג F3	4

דירוגי IFS/Financial strength לטווח ארוך :

משקל סיכון	דירוג של חברת הדירוג			
	AM Best	S&P	Fitch	
20%	A+ עד A++	AA- עד AAA	AA- עד AAA	1
50%	A- עד A	A- עד A+	A- עד A+	2
100%	B+ עד B++	BBB- עד BBB+	BBB- עד BBB+	3
100%	B- עד B	BB- עד BB+	BB- עד BB+	4
150%	C+ עד C++	B- עד B+	B- עד B+	5
150%	C או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	6

93. גורמים שהמפקח ייבחן בעת ביצוע תהליך המיפוי יכללו, בין היתר, את הגודל וההיקף של מאגר המנפיקים שמכסה כל ECAI, הטווח והמשמעות של הדירוגים שהיא קובעת, והגדרת הכשל בה עושה שימוש ה- ECAI. כדי לקדם מיפוי עקבי יותר של הדירוגים למשקלי הסיכון הזמינים, על ECAI לעמוד בדרישות נספח א' הכולל הנחיות לביצוע תהליך המיפוי.

94. תאגידים בנקאיים חייבים לעשות שימוש ב- ECAI שנבחרה, ובדירוגים שלה, לכל סוג חוב, הן לצורך שקלול הסיכון והן לצורך ניהול הסיכון. תאגידים בנקאיים לא יורשו לבחור באופן סלקטיבי "cherry picking" דירוגים המועדפים על ידם מתוך הדירוגים שמספקות ECAIs שונות ולשנות באופן שרירותי את השימוש ב- ECAIs.

95. תאגידים בנקאיים חייבים לתת גילוי לזהות ה- ECAIs אשר בדירוגיהן הם עושים שימוש לצורך שקלול הסיכון של נכסיהם לפי סוגי החובות, את משקלי הסיכון הקשורים לדירוג מסוים, כפי שקבע המפקח בתהליך המיפוי, וכן את סך נכסי הסיכון המשוקללים לכל משקל סיכון המבוסס על הדירוגים של כל ECAI כשירה.

2. ריבוי דירוגים

96. אם לחוב יש רק דירוג אחד שניתן על ידי ECAI שנבחרה על ידי תאגיד בנקאי, דירוג זה ישמש לצורך קביעת משקל הסיכון של החוב.

97. אם יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי ECAIs שנבחרו על ידי תאגיד בנקאי, שמופו למשקלי סיכון שונים, יש לבחור את משקל הסיכון הגבוה יותר.
98. אם יש שלושה דירוגים או יותר, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר (במונחי משקל הסיכון), וייושם משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין שניהם.

3. דירוג מנפיק לעומת דירוג הנפקה

99. כאשר תאגיד בנקאי משקיע בהנפקה מסוימת, שיש לה דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה. למרות האמור, כאשר תאגיד בנקאי משקיע בנייר ערך חוב שהנפיקו בנק (לרבות חברת בת שהיא תאגיד עזר, שכל פעילותה היא בהנפקת ניירות ערך), ישות סקטור ציבורי מקומית שמשקל הסיכון שלה נגזר מדירוג המדינה, או חברת ניירות ערך שעומדת בתנאים המאפשרים טיפול כמו של בנקים (ראה סעיף 65), משקל הסיכון של החוב יקבע בהתאם למשקל הסיכון של המנפיק, ולא יתבסס על דירוג הנפקה ספציפי, אם קיים.

כאשר החוב לתאגיד בנקאי אינו השקעה בהנפקה מדורגת מסוימת, יש ליישם את העקרונות הכלליים הבאים, למעט כאשר החייב הוא בנק:

* בנסיבות שבהן ללווה יש דירוג ספציפי לחוב מונפק - אך החוב לתאגיד הבנקאי אינו השקעה בחוב ספציפי זה - דירוג אשראי בעל איכות גבוהה (כזה הממופה למשקל סיכון נמוך יותר מהמוחל על חוב שאינו מדורג) לחוב המדורג יכול לשמש תאגיד בנקאי לחוב שלא דורג רק אם החוב הלא מדורג הוא ברמת בכירות שווה (פארי פאסו) או בכירה יותר מהחוב המדורג בכל המובנים. אם לא, לא ניתן להשתמש בדירוג האשראי של החוב המדורג, והחוב הבלתי מדורג יקבל את משקל הסיכון שניתן לחובות שלא דורגו.

* בנסיבות בהן ללווה יש דירוג למנפיק, דירוג זה מתייחס בדרך כלל לחובות בכירים לא מובטחים של מנפיק זה. כתוצאה מכך, רק חובות בכירים של מנפיק זה ירוויחו מהדירוג הגבוה של המנפיק. חובות לא מדורגים אחרים של מנפיק בעל דירוג גבוה יטופלו כחובות בלתי מדורגים. אם למנפיק או להנפקה בודדת יש דירוג באיכות נמוכה (ממופה למשקל סיכון שווה או גבוה ממשקל הסיכון של חובות בלתי מדורגים), לחוב בלתי מדורג של אותו צד נגדי ברמת בכירות שווה (פארי פאסו) או נדחית לדירוג המנפיק המתייחס לחובות בכירים לא מובטחים או לדירוג החשיפה יוקצה אותו משקל סיכון המתאים לדירוג הנמוך.

100. אם התאגיד הבנקאי מתכוון להסתמך על דירוג של מנפיק או על דירוג של הנפקה מסוימת, הדירוג חייב לקחת בחשבון ולשקף את מלוא סכום החשיפה לסיכון אשראי שיש לתאגיד הבנקאי בהתייחס לכל התשלומים שחייבים לו³⁶.

101. כדי להימנע מספירה כפולה כלשהי של גורמים מפחיתי אשראי, לא תינתן הכרה פיקוחית בשיטה כלשהי להפחתת סיכון אשראי, אם השיפור באשראי כבר משקף בדירוג ההנפקה המסוימת (ראה סעיף 114).

³⁶ לדוגמה, אם לתאגיד בנקאי חייבים קרן וריבית, חובה שהדירוג ייקח בחשבון וישקף את מלוא סיכון האשראי הגלום בתשלום של הקרן והריבית גם יחד.

4. דירוגי מטבע מקומי ומטבע חוץ

102. כאשר חשיפות שלא דורגו משוקללות לסיכון בהתבסס על דירוג של חשיפה שוות ערך לאותו לווח, ההוראה הכללית היא שדירוגי מטבע חוץ ישמשו לחשיפות במטבע חוץ. דירוגי מטבע מקומי, במידה שהם נפרדים, ישמשו רק לשקלול סיכון חובות הנקובים במטבע המקומי³⁷.

5. דירוגי טווח קצר/טווח ארוך

103. לצורך תהליכי שקלול סיכון, דירוגים לטווח קצר נחשבים כדירוגי הנפקה מסוימת. ניתן לעשות בהם שימוש רק לגזירת משקלי סיכון של חובות הנובעים מהמכשיר שמדורג. לא ניתן להכליל מהם לחובות קצרי טווח אחרים. בשום מקרה לא ניתן לעשות שימוש בדירוג לטווח קצר כדי לתמוך במשקל סיכון של חוב לזמן ארוך שלא דורג. ניתן לעשות שימוש בדירוגים קצרי טווח רק לחובות בעלי טווח קצר של תאגידים מסחריים. הטבלה שלהלן מספקת הנחיות לחשיפות למכשירים קצרי טווח מסוימים, כמו הנפקות מיוחדות של ניירות מסחריים:

דירוג האשראי	A-1/P-1 ³⁸	A-2/P-2	A-3/P-3	אחרים ³⁹
משקל הסיכון	20%	50%	100%	150%

104. אם מכשיר קצר טווח מדורג מקבל משקל סיכון של 50%, חובות קצרי טווח שלא דורגו לא יקבלו משקל סיכון פחות מ-100%. אם למנפיק יש מכשיר קצר טווח עם דירוג המחייב משקל סיכון של 150%, כל החובות שלא דורגו, קצרי טווח וארוכי טווח, יקבלו גם הם משקל סיכון של 150%, אלא אם התאגיד הבנקאי עושה שימוש בשיטות מוכרות להפחתת סיכון עבור חובות מסוג זה.

105. בטל.

106. כאשר עומדים לעשות שימוש בדירוג לטווח קצר, המוסד המבצע את הדירוג נדרש לעמוד בכל תנאי הכשירות להכרה כ- ECAI, כמפורט בסעיף 91, גם לדירוגי טווח קצר.

³⁷ עם זאת, כאשר החשיפה עולה באמצעות השתתפות של תאגיד בנקאי בהלוואה שניתנה (extended), או שניתנה לה ערבות כנגד סיכון המרה והעברת סיכון, על ידי בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs), ניתן להחשיב את סיכון ההמרה וההעברה כסיכון שמופחת בצורה אפקטיבית. כדי להיות כשיר, MDB חייב להיות בעל מעמד של מלווה מועדף בשוק, והכלול בהערה 24. במקרים כאלה, למטרות שקלול הסיכון, דירוג המטבע המקומי של הלווה עשוי לשמש במקום הדירוג של המטבע הזר. במקרה של ערבות כנגד סיכון המרה והעברה, דירוג המטבע המקומי יכול לשמש רק עבור החלק שלו ניתנה הערבות. חלק ההלוואה שלא נהנה מערבות כזו ישוקלל לסיכון על בסיס דירוג המטבע הזר.

³⁸ הסימונים מתאימים למתודולוגיה שבה עושים שימוש Standard & Poor's ו-Moody's Investors Service. הדירוג A-1 של Standard & Poor's כולל גם את הדירוג A-1+ ו-A-1.

³⁹ קטגוריה זו כוללת את כל דירוגי החובות שאינם בכירים (non-prime) ודירוגי B ו-C.

6. רמת יישום הדירוג

107. דירוגים חיצוניים לישות אחת בקבוצה תאגידית לא ישמשו למשקל סיכון של ישויות אחרות באותה הקבוצה.

7. דירוגים שלא הוזמנו

108. כהנחיה כללית, תאגידים בנקאיים צריכים לעשות שימוש בדירוגים שהוזמנו (solicited) מ-ECAI כשירה. המפקח על הבנקים מכיר בדירוגים שאינם מוזמנים למדינות, ישויות סקטור ציבורי, בנקים וחברות ציבוריות בלבד. כאשר משתמשים בדירוגים כאמור, על חברת הדירוג לעמוד בשני התנאים הבאים :

א. לחברת הדירוג יהיו מדיניות והליכים סדורים, שיבטיחו כי דירוגים לא מוזמנים לא יהיו פחות אמינים מדירוגים מוזמנים, ושאין הבדל בשיפוט בין דירוגים מוזמנים לבין אלו שאינם מוזמנים.

ב. הדירוגים שאינם מוזמנים יזוהו בברור. כאשר לחברה ציבורית יש דירוג מוזמן ודירוג שאיננו מוזמן, על התאגיד הבנקאי לעשות שימוש בדירוג המוזמן בלבד. עם זאת, קיים פוטנציאל ש-ECAIs יעשו שימוש בדירוגים שלא הוזמנו כדי להפעיל לחץ על ישויות לקבל דירוגים מוזמנים. במקרה שזוהתה התנהגות כזאת, הפיקוח על הבנקים ישקול אם להמשיך להכיר באותה ECAI ככשירה למטרות הלימות הון.

ד. הגישה הסטנדרטית - הפחתת סיכון אשראי (CRM - Credit Risk Mitigation)**1. סוגיות מגשרות**

(i) מבוא

109. תאגידים בנקאיים משתמשים במספר שיטות כדי להפחית את סיכוני האשראי אליהם הם חשופים. לדוגמה, יכול שחשיפות תובטחנה במלואן או בחלקן על ידי מזומנים או ניירות ערך, הלוואה יכול שתובטח על ידי צד שלישי, או על ידי נגזר אשראי שרכש התאגיד הבנקאי כדי להפחית צורות שונות של סיכון אשראי. כמו כן, תאגידים בנקאיים עשויים להסכים לקזז הלוואות שנתנו כנגד פיקדונות של אותו צד נגדי.

110. כאשר שיטות אלו ממלאות אחר הדרישות בנוגע לוודאות משפטית כמתואר בסעיפים 117 ו-118 להלן, הגישה המשופרת ל-CRM מאפשרת לנקוט בטווח רחב יותר של מפחיתי סיכון אשראי שיוכרו לצורך הון פיקוחי, לעומת מה שהותר על פי הוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו.

(ii) הערות כלליות

111. ההנחיות המפורטות בהוראה זו ישימות לפי הגישה הסטנדרטית לחשיפות בתיק הבנקאי. לצרכי הטיפול ב-CRM לפי גישת IRB, ראה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 204.

112. הגישה המקיפה לטיפול בביטחונות (ראה סעיפים 130 עד 138 ו-145 עד 181) תיושם גם לחישוב דרישות סיכוני הצד הנגדי בגין עסקאות נגזרי OTC (מעבר לדלפק) ובגין עסקאות מסוג רכש חוזר (repo-style transactions) שנרשמו בתיק למסחר.

113. לעסקה שבה נעשה שימוש בשיטות CRM לא תקבע דרישת הון גבוהה יותר מעסקה זוהה לה, שבה לא נעשה שימוש בשיטות אלו.

114. השפעות ה-CRM לא יילקחו בחשבון פעמיים. לפיכך, ל-CRM לא תוענק הכרה פיקוחית נוספת, לצורך הון פיקוחי, בהתייחס לחובות בהם נעשה שימוש בדירוג הנפקה ספציפי שפורסם, שכבר משקף את ה-CRM. כאמור בסעיף 100, ייאסר השימוש בדירוגי קרן בלבד בהנחיות להכרה ב-CRM.

115. אמנם השימוש בשיטות CRM מפחית את סיכון האשראי או מעביר אותו לצד שלישי, אך הוא עשוי, בו בזמן, להגדיל סיכונים אחרים (סיכונים שיוריים). סיכונים שיוריים כוללים סיכונים משפטיים, סיכונים תפעוליים, סיכוני נזילות וסיכוני שוק. לפיכך, הכרחי שתאגידים בנקאיים יקבעו מדיניות ויישמו נהלים והליכים יציבים כדי לשלוט בסיכונים אלה. כאשר סיכונים אלה אינם נשלטים כיאות, המפקח עשוי להטיל דרישות הון נוספות או לנקוט צעדים פיקוחיים אחרים כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (הערכת נאותות הלימות ההון).

115(i). על התאגידים הבנקאיים להקצות משאבים מספיקים לפעולתם המסודרת של הסכמי מרווח בקשר עם נגזרי OTC ועסקאות מימון ניירות ערך (SFT) עם צדדים נגדיים, כפי שאלה נמדדים על פי רמת הדיוק והעיתוי של הדרישות היוצאות מהתאגיד הבנקאי להתאמת מרווח (outgoing calls) וזמן התגובה לדרישות נכנסות אל התאגיד הבנקאי להתאמת מרווח (incoming calls). תאגידים בנקאיים יקבעו מדיניות לניהול ביטחונות, לצורך שליטה, מעקב ודיווח אחר :

- הסיכון אליו הם חשופים כתוצאה מהסכמי המרווח (כגון תנודתיות ונזילות ניירות הערך המוחלפים כביטחון);
- סיכון הריכוזיות בסוגים מסוימים של ביטחונות;
- השימוש החוזר בביטחונות (במזומן ושאינם במזומן), לרבות חוסרי נזילות פוטנציאליים הנובעים משימוש חוזר בביטחונות שהתקבלו מצדדים נגדיים; וכן
- ויתור על זכויות בביטחונות שהועמדו לטובת צדדים נגדיים.

116. תאגידים בנקאיים חייבים לעמוד בדרישות הגילוי המפורטות בהוראות הדיווח לציבור כדי לקבל הקלה בדרישות הון כלשהן ביחס לשיטות של CRM.

(iii) ודאות משפטית

117. כדי שתאגידים בנקאיים יקבלו הקלה בדרישות הון בגין שימוש כלשהו בשיטות של CRM, חייבות להתקיים לפחות דרישות הסף הבאות בנוגע למסמכים המשפטיים.

118. כל המסמכים ששימשו להבטחת עסקאות, ומסמכים המסדירים קיזוז פריטים מאזניים, ערבויות ונגזרי אשראי, חובה שיהיו מחייבים כלפי כל הצדדים, וברי אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים. כדי להבטיח זאת, חובה על תאגידים בנקאיים לבצע סקירה משפטית מספקת כדי לאמת זאת ולבסס מסקנה זו על תשתית משפטית איתנה, ולבצע סקירות נוספות מספיקות ככל שנדרש כדי להבטיח את המשכיות יכולת האכיפה.

- 118א. כדי להבטיח את נאותות הסקירה המשפטית על התאגיד הבנקאי לקיים את הדרישות הבאות :
- לתאגיד הבנקאי צריך שיהיו מדיניות, נהלים ותהליכים שיבטיחו את נאותות הסקירה. אלה יבטיחו, בין היתר, ביצוע סקירות חוזרות לפי הצורך.
 - הסוקר צריך להיות בעל מומחיות משפטית וניסיון מקצועי בתחום המסוים בו הוא נותן את חוות הדעת, ובלתי תלוי ביחידה שביצעה את העסקה.
 - התאגיד הבנקאי ישמור את כל המסמכים הנדרשים ברשומותיו.

2. סקירה של שיטות להפחתת סיכונים אשראי⁴⁰

(i) עסקאות מובטחות (collateralised)

119. עסקה מובטחת היא עסקה שבה :

- לתאגידים הבנקאיים יש חשיפת אשראי או חשיפת אשראי פוטנציאלית; וכן
- חשיפת האשראי או חשיפת האשראי הפוטנציאלית מגודרת (hedged) במלואה או בחלקה על ידי ביטחון שהועמד על ידי צד נגדי⁴¹ או על ידי צד שלישי בשם הצד הנגדי.

120. כאשר תאגידים בנקאיים מקבלים ביטחון פיננסי כשיר (כגון מזומנים או ניירות ערך, כמוגדר ביתר פירוט בסעיפים 145 ו- 146 להלן), הם רשאים, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלהם כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.

הנחיות כלליות ותנאי סף

121. תאגידים בנקאיים יכולים לבחור גישה פשוטה (simple approach), אשר בה, בדומה להוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו, משקל הסיכון של הביטחון מחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי עבור החלק המובטח של החשיפה (בדרך כלל כפוף לרצפה של 20%), או גישה מקיפה (comprehensive approach), המתירה קיזוז מלא יותר של הביטחון כנגד החשיפה, על ידי הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון. תאגידים בנקאיים רשאים לנקוט, בתיק הבנקאי, בכל אחת מהגישות, אך לא בשתייהן יחד, ובתיק למסחר בגישה המקיפה בלבד. בטחון חלקי מוכר בשתי השיטות. אי התאמה בין תקופת הפירעון של החשיפה הבסיסית (underlying obligation) ובין תקופת הפירעון של הביטחון תהיה מותרת רק לפי הגישה המקיפה.

122. עם זאת, לפני שתינתן לתאגיד בנקאי הקלה בדרישות הון ביחס לצורת ביטחון כלשהי, הוא חייב לעמוד בתנאים המפורטים בסעיפים 123 עד 126 להלן, תחת שתי הגישות.

123. בנוסף לדרישות הכלליות לוודאות משפטיות המפורטות בסעיפים 117 ו- 118, המנגנון המשפטי שלפיו שועבד או הופקד הביטחון חייב להבטיח כי לתאגיד הבנקאי תהיה הזכות לממש את הביטחון או ליטול לידיה את החזקה המשפטית עליו, בהקדם האפשרי, במקרה של כשל (default), חדלות פירעון (insolvency) או פשיטת רגל (bankruptcy) (או אירועי אשראי המוגדרים בדרך אחרת כמפורט במסמכי העסקה) של הצד הנגדי (וכאשר רלוונטי, של המשמורת (custody) המחזיקה בביטחון). יתרה מזאת, תאגידים בנקאיים חייבים לנקוט בכל הצעדים הנחוצים כדי

⁴⁰ ראה בנספח ה' סקירה של שיטות לטיפול בדרישות ההון בעסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי, לפי הגישה הסטנדרטית.

⁴¹ בחלק זה, המונח "צד נגדי" (counterparty) משמש לציון גורם שהתאגיד הבנקאי נחשף אליו בחשיפת אשראי מאזנית או חוץ-מאזנית או בחשיפת אשראי פוטנציאלית. חשיפה זו עשויה, לדוגמה, להיות בצורה של הלוואת מזומנים או ניירות ערך (כאשר הצד שכנגד נקרא מסורתית "לווה"), של ניירות ערך שהופקדו בביטחון, של מחויבות או חשיפה על פי חוזה נגזרי OTC.

למלא אחר הוראות החוק החלות על זכויותיהם בנוגע לביטחונות, על מנת לקבל לידיהם ולהחזיק בזכויות ברות אכיפה בביטחון, כגון על ידי רישום הביטחון אצל רשם, או על מנת לממש זכות במסגרת הסדר להתחשבות נטו או קיזוז (to net or set off) ביחס להעברת הבעלות על הביטחון.

123. א. ביטחון יוכר כביטחון כשיר רק אם הזכות המשפטית של התאגיד הבנקאי בביטחון (משכון, למשל) תהיה תקפה כלפי כל צד שלישי.

124. (א) כדי שביטחון יספק הגנה, קיימת חובה שלא יהיה מתאם חיובי גבוה (material positive correlation) בין איכות האשראי של הצד הנגדי ובין ערך הביטחון, וכן
(ב) ניירות ערך שהונפקו על ידי הצד הנגדי, או על ידי ישות קשורה מהקבוצה, אינם כשירים. בסעיף זה - "קבוצה" - לפי הגדרת "קבוצת לוויים" בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.

125. לתאגידים בנקאיים חייבים להיות נהלים ותהליכים ברורים ויציבים למימוש ביטחונות בלוח זמנים מתאים, כדי להבטיח שיתמלא כל תנאי משפטי הדרוש להכרזה על כשל של הצד הנגדי ולמימוש הביטחון, ושניתן יהיה לממש את הביטחון במהירות.

126. כאשר הביטחון מוחזק על ידי משמורת, תאגידים בנקאיים חייבים לנקוט בצעדים סבירים כדי להבטיח שהמשמורת מפרידה את הביטחון מהנכסים שלה. תאגיד בנקאי ייחשב ככזה שנקט בצעדים סבירים אם מקוימות הדרישות הבאות:
(א) התנאי מופיע בחוזה, וכן
(ב) התאגיד הבנקאי מקבל דיווח מהמשמורת על בסיס תקופתי.

127. דרישת הון תחול על תאגיד בנקאי בגין כל צד של העסקה המובטחת: לדוגמה, גם הסכמי רכש חוזר (repo) וגם הסכמי מכר חוזר (reverse repo) יהיו כפופים לדרישות הון. בדומה, שני הצדדים לעסקת השאלה ושאיילה של ניירות ערך יהיו כפופים לדרישות הוניות מפורשות, וכך גם הפקדה של ניירות ערך בהקשר של חשיפת נגזר (derivative exposure) או הלוואה אחרת.

128. כאשר תאגיד בנקאי, הפועל כסוכן, מארגן עסקה מסוג רכש חוזר (רכישה חוזרת/מכירה חוזרת ועסקאות השאלה/שאיילה של ניירות ערך) בין לקוח לבין צד שלישי, ומספק ערבות ללקוח שהצד השלישי ימלא את התחייבויותיו, אזי הסיכון לתאגיד הבנקאי זהה לסיכון אליו היה נחשף אילו היה משמש צד ישיר לאותה עסקה. בנסיבות כאלו, תאגיד בנקאי יידרש לחשב את דרישות ההון כאילו הוא עצמו היה צד ישיר לעסקה.

הגישה הפשוטה

129. בגישה הפשוטה, משקל הסיכון של מכשיר הביטחון המבטיח את החשיפה במלוואה או בחלקה יחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי. הנחיות אלו מפורטות בסעיפים 182 עד

הגישה המקיפה

130. לפי הגישה המקיפה, כאשר תאגידים בנקאיים לוקחים ביטחון, עליהם לחשב את החשיפה המותאמת שלהם לצד הנגדי למטרות הון פיקוחי כדי להביא בחשבון את ההשפעות של אותו ביטחון. על ידי שימוש במקדמי ביטחון (haircuts), תאגידים בנקאיים נדרשים להתאים הן את סכום החשיפה לצד נגדי והן את הערך של כל ביטחון שנתקבל כתמיכה באותו צד נגדי, כדי להביא בחשבון תנודות עתידיות אפשריות בערכו של אחד מהם⁴², העשויות להיגרם על ידי תנועות שוק. כתוצאה מכך, יתקבלו סכומים מותאמים לתנודתיות הן של החשיפה והן של הביטחון. למעט במקרה ששני צדי העסקה הם מזומן, סכום החשיפה המותאם לתנודתיות יהיה גבוה מהחשיפה, ואילו עבור הביטחון הסכום המותאם יהיה נמוך יותר.
131. בנוסף, כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, חובה לבצע התאמה נוספת כלפי מטה של סכום הביטחון המותאם לתנודתיות, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות אפשריות בשערי החליפין.
132. כאשר סכום החשיפה המותאם לתנודתיות גבוה מסכום הביטחון המותאם לתנודתיות (כולל כל התאמה נוספת בגין סיכון שער החליפין), תאגידים בנקאיים יחשבו את נכסיהם המשוקללים לסיכון כהפרש בין השניים, מוכפל במשקל הסיכון של הצד הנגדי. ההנחיות לעריכת חישובים אלה מפורטות בסעיפים 147 עד 150.
133. ההתאמה של סכום החשיפה וסכום הביטחון לתנודתיות אפשרית בערכם, תבוצע באמצעות מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים כמפורט בסעיף 151 להלן.
134. בטל.
135. גודלו של מקדם ביטחון מסוים תלוי בסוג המכשיר, בסוג העסקה, בתדירות השערוך למחיר השוק (mark-to-market) ובתדירות התאמת המרווח (remargining). לדוגמה, עסקאות מסוג רכש חוזר הכפופות לשערוך יומי למחיר השוק ולהתאמת מרווח יומית, יקבלו מקדם ביטחון המבוסס על תקופת החזקה של 5 ימי עסקים, ועסקאות הלוואה מובטחות עם שערוך יומי למחיר השוק וללא סעיף התאמת מרווח, יקבלו מקדם ביטחון המבוסס על תקופת החזקה של 20 ימי עסקים. מקדמי ביטחון אלו יועלו כלפי מעלה באמצעות נוסחת השורש הריבועי של הזמן, בהתאם לתדירות התאמת מרווח והשערוך למחיר השוק.
- בפרק זה, "תקופת החזקה" היא תקופת הזמן הממוצעת הנדרשת, להערכת ועדת באזל, כדי לסגור את הפוזיציה/לממש את הביטחון.

136. בנוגע לסוגים מסוימים של עסקאות מסוג רכש חוזר (בעיקר רכש חוזר של אגרות חוב ממשלתיות כמוגדר בסעיפים 170 ו-171), רשאים התאגידים הבנקאיים שלא להשתמש במקדמי ביטחון בבואם לחשב את סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון.

137. ניתן להכיר בהשפעה של הסכמי התחשבות נטו (master netting agreements) המכסים עסקאות מסוג רכש חוזר לצורך חישוב דרישות ההון, בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 173.

138. בטל.

(ii) קיזוז מאזני

139. כאשר לתאגידים בנקאיים יש הסדרי קיזוז (netting arrangements) ברי אכיפה משפטית של הלוואות ופיקדונות, הם רשאים לחשב את דרישות ההון על בסיס חשיפות אשראי נטו, בכפוף לתנאים שבסעיף 188.

(iii) ערבויות ונגזרי אשראי

140. כאשר ערבויות או נגזרי אשראי הנם ישירים, מפורשים וברורים, בלתי חוזרים ובלתי מותנים, ניתן להביאם בחשבון בעת חישוב דרישות ההון, כל עוד התאגידים הבנקאיים עומדים בתנאי סף תפעוליים מסוימים בקשר לתהליכי ניהול סיכונים הכרוכים בהגנות אשראי אלה.

141. קיימת הכרה במגוון של ערבים וספקי הגנה. בדומה להוראות הלימות ההון שהיו בתוקף טרם כניסתה לתוקף של הוראה זו, יש ליישם גישה של החלפה (substitution). לפיכך, רק ערבויות שהונפקו, או הגנות שניתנו, על ידי ישויות בעלות משקל סיכון נמוך מזה של הצד הנגדי יביאו לידי הפחתת הדרישות ההוניות, מאחר שהחלק היחסי המוגן של החשיפה של צד נגדי מקבל את משקל הסיכון של הערב או של ספק ההגנה, ואילו החלק שאינו מכוסה שומר על משקל הסיכון של הצד הנגדי.

142. פירוט הדרישות התפעוליות מוצג להלן בסעיפים 189 עד 193.

(iv) אי התאמת תקופות לפירעון

143. אי התאמה בתקופות לפירעון נוצרת כאשר יתרת תקופת הפירעון של הביטחון קצרה מזו של חשיפת האשראי הבסיסית. כאשר קיימת אי התאמה בתקופות לפירעון, ותקופת הפירעון המקורית של הביטחון קצרה משנה אחת, אין מכירים בביטחון לצורכי הקצאות הון. במקרים אחרים של אי התאמה בתקופות לפירעון, ניתנת הכרה חלקית לביטחון למטרות הון פיקוחי כמפורט להלן בסעיפים 202 עד 205. בגישה הפשוטה לביטחונות, אי התאמה בתקופות לפירעון איננה מותרת.

(ו) שונות

144. דרכי הטיפול בריבוי שיטות להפחתת סיכון אשראי בגין חשיפה בודדת, ובנגזרי אשראי מסוג First and Nth to default, מפורטות בסעיפים 206 עד 210 להלן.

3. ביטחונות

(i) ביטחון פיננסי כשיר

145. מכשירי הביטחון הבאים כשירים להכרה לפי הגישה הפשוטה :
- (א) מזומנים בפיקדון בתאגיד הבנקאי (כמו גם תעודות פיקדון או מכשירים דומים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המלווה) הנחשף לצד הנגדי^{43, 44}.
- (ב) זהב.
- (ג) ניירות ערך חוב שדורגו על ידי ECAI כשירה, שהנם :
- לפחות בעלי דירוג BB-, אם הונפקו על ידי ריבונות או על ידי PSEs המטופלות כריבונות על ידי המפקח על הבנקים ; או
 - לפחות בעלי דירוג BBB-, אם הונפקו על ידי ישויות אחרות (לרבות בנקים וחברות השקעות) ; או
 - לפחות בעלי דירוג A-3/P-3 למכשירי חוב קצרי טווח.
- (ד) ניירות ערך חוב שלא דורגו על ידי ECAI כשירה, כאשר :
- הונפקו על ידי בנק אשר מניותיו נסחרות במדד ראשי ; וכן
 - רשומים בבורסה מוכרת ; וכן
 - סווגו כחוב בכיר (senior) ; וכן
 - כל ההנפקות המדורגות בעלות בכירות זהה של הבנק המנפיק, חייבות לקבל לכל הפחות דירוג BBB- או A-3/P-3 על ידי ECAI כשירה ; וכן
 - אין בידי התאגיד הבנקאי, המחזיק בניירות ערך חוב כביטחון, מידע המרמז כי ההנפקה מצדיקה דירוג נמוך מ-BBB- או A-3/P-3 (לפי המקרה).
- (ה) מניות (לרבות אגרות חוב להמרה) הכלולות במדד ראשי.
- (ו) התקשרויות להשקעות משותפות בניירות ערך ניתנים להעברה (UCITS - Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities), וקרנות נאמנות, כאשר :
- מחירן של היחידות מתפרסם מדי יום ; וכן

⁴³ שטרות צמודי אשראי (CLN - Credit Linked Notes) שמומנו באמצעות מזומנים, אשר הונפקו על ידי התאגיד הבנקאי כנגד חשיפות בתיק הבנקאי שעומדים בקריטריונים של נגזרי אשראי, יטופלו כעסקאות מובטחות מזומנים.

⁴⁴ במקרים בהם פיקדון במזומן, תעודות פיקדון או מכשירים דומים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המלווה מוחזקים כביטחון בתאגיד בנקאי צד שלישי בהסדר שאינו משמורת (non-custodial), אם הם שועבדו/ הומחו בגלוי לתאגיד הבנקאי המלווה ואם השעבדו/ ההמחאה הם בלתי מותנים ובלתי חוזרים, סכום החשיפה המכוסה על ידי הביטחון (אחרי כל מקדם ביטחון הדרוש בגין סיכון מטבע) יקבל את משקל הסיכון של התאגיד הבנקאי צד שלישי.

- ה- UCITS/קרן נאמנות מוגבלות להשקעה במכשירים המפורטים בסעיף זה⁴⁵.

145(ii). עסקאות איגוח מחדש (כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205), ללא קשר לדירוגי אשראי כלשהם, אינן ביטחון פיננסי כשיר.

146. מכשירי הביטחון הבאים כשירים להכרה לפי הגישה המקיפה :

- (א) כל המכשירים בסעיף 145 ;
- (ב) מניות (לרבות אגרות חוב להמרה) שאינן נכללות במדד ראשי אך רשומות בבורסה מוכרת ;
- (ג) UCITS/קרנות נאמנות הכוללות מניות כאמור בסעיף קטן (ב), ועומדות בכל התנאים שבסעיף 145(ו) לעיל.

146א. לצורך קביעת ביטחונות כשירים כאמור בסעיפים 145 ו- 146 לעיל :

"בורסה מוכרת" היא בורסה בה נסחר מדד ראשי.

"מדד ראשי" הוא כל אחד מאלה :

מדינה	שמות המדדים
אוסטריה	Austrian Traded Index
אוסטרליה	All Ordinaries
איטליה	MIB 30
אירופה	Dow Jones Stoxx 50 Index, FTSE Eurofirst 300, MSCI Euro Index, Euro Stoxx 50
ארה"ב	S&P 500, Dow Jones Industrial Average, NASDAQ Composite, Russell 2000
בלגיה	BEL 20
בריטניה	FTSE 100, FTSE Mid 250
גרמניה	DAX
הולנד	AEX
הונג קונג	Hang Seng
יפן	Nikkei 225, Nikkei 300, Topix
ישראל	תל אביב 125
סינגפור	Straits Times Index
ספרד	IBEX 35
צרפת	CAC 40, SBF 250
קוריאה	Kospi
קנדה	S&P/TSX Composite
שוודיה	OMX
שווייץ	SMI

⁴⁵ אולם, השימוש או השימוש הפוטנציאלי שעושה ה- UCITS / קרן נאמנות במכשירים נגזרים אך ורק כדי לגדר השקעות המפורטות בסעיף זה ובסעיף 146, לא ישלול את כשירותן של היחידות באותה UCITS / קרן נאמנות מלהיות כשירות כביטחון פיננסי.

(ii) הגישה המקיפה

חישוב דרישת הון

147. לעסקה מובטחת, סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון מחושב כדלהלן :

$$E^* = \max\{0, [E \cdot (1 + He) - C \cdot (1 - Hc - Hfx)]\}$$

כאשר :

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון}$$

$$E = \text{הערך השוטף של החשיפה}$$

$$He = \text{מקדם ביטחון המתאים לחשיפה}$$

$$C = \text{הערך השוטף של הביטחון שהתקבל}$$

$$Hc = \text{מקדם ביטחון המתאים לביטחון}$$

$$Hfx = \text{מקדם ביטחון המתאים, בשל אי התאמה בין מטבע הביטחון למטבע החשיפה}$$

148. סכום החשיפה לאחר הפחתת סיכון יוכפל במשקל הסיכון של הצד הנגדי כדי לקבל את סכום הנכס המשוקלל לסיכון עבור העסקה המובטחת.

149. הטיפול בעסקאות שבהן קיימת אי התאמה בין מועד הפירעון של החשיפה לצד הנגדי לבין מועד הפירעון של הביטחון, מפורט בסעיפים 202 עד 205.

150. במקרים בהם הביטחון הוא סל נכסים, מקדם הביטחון על הסל יהיה $H = \sum a_i H_i$, כאשר a_i הוא משקל הנכס (כשהוא נמדד ביחידות מטבע) בסל, ו- H_i הוא מקדם הביטחון הרלוונטי לנכס.

מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים

151. להלן מפורטים מקדמי הביטחון הפיקוחיים הסטנדרטיים, בהנחה של שערך יומי למחיר השוק והתאמת מרווח (remargining) יומית. מקדמי הביטחון מבוטאים באחוזים :

טבלה מספר 1

דירוג של נייר ערך חוב			יתרת תקופה לפירעון			ריבונות ^{47,48}			מנפיקים אחרים ⁴⁶			חשיפות איגוח		
תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 5 ימים
0.707	0.5	0.354	1.414	1	0.707	2.828	8	11.314	16	22.628	33.942	2	1.414	5.657
2.828	2	1.414	5.657	4	2.828	11.314	8	22.628	33.942	5.657	1.414	2	1.414	5.657
5.657	4	2.828	11.314	8	5.657	22.628	16	33.942	5.657	1.414	2	1.414	5.657	2.828
11.314	8	5.657	22.628	16	11.314	33.942	24	16.971	8.485	4.243	2.121	3	4.243	8.485
21.213	15	10.607	16.971	12	8.485	4.243	2.121	3	4.243	8.485	2.121	3	4.243	8.485
BB+	BB-	כל התקופה	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר	לא כשיר

46 כולל PSEs המטופלות כריבונות (sovereigns) על ידי המפקח על הבנקים.

47 בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs) שקיבלו משקל סיכון 0% יטופלו כריבונות.

48 כולל PSEs שאינן מטופלות כריבונות על ידי המפקח על הבנקים.

טבלה מספר 2

תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	
10.607	15	21.213	מניות המדד הראשי (לרבות אג"ח בנות המרה) וזהב
17.678	25	35.355	מניות אחרות (לרבות אג"ח בנות המרה) הרשומות בבורסה מוכרת
מקדם הביטחון הגבוה ביותר שניתן ליישם לני"ע שבו רשאית הקרן להשקיע			UCITS/קרנות נאמנות
0	0	0	מזומן ⁴⁹

טבלה מספר 3

תקופת החזקה של 5 ימים	תקופת החזקה של 10 ימים	תקופת החזקה של 20 ימים	
5.657	8	11.314	מקדמי ביטחון בשל אי התאמת מטבע

151.א. למרות האמור לעיל, הקצאת מקדמי ביטחון לניירות ערך כשירים, המצויים בחשבון ניירות ערך

הממושכן לטובת התאגיד הבנקאי, תתבצע בהתאם לחלופות הבאות:

(א) אם אין באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, יוקצה לכל אחד מניירות הערך הכשירים מקדם הביטחון הרלוונטי כאמור בסעיף 151 לעיל.

(ב) אם יש באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, אולם הלקוח מוגבל להשקעה בניירות ערך כשירים בלבד, יוקצה לכל ניירות הערך מקדם ביטחון אחיד הגבוה ביותר שניתן ליישם לנייר ערך בו רשאי הלקוח להשקיע.

(ג) אם יש באפשרות הלקוח להחליף את ניירות הערך, והלקוח אינו מוגבל להשקעה בניירות ערך כשירים בלבד, יוקצה לכל ניירות הערך הכשירים מקדם ביטחון אחיד בגובה 50%.

חלופות אלה יחולו על חשבון ניירות ערך או חלק ממנו, בכפוף להסכם בין התאגיד הבנקאי ללקוח. הגבלת הלקוח, כאמור בחלופות (א) ו- (ב) לעיל, תהיה אפקטיבית ותוסדר משפטית ומיכונית.

152. בטל.

153. בעסקאות שבהן התאגיד הבנקאי מלווה מכשירים בלתי-כשירים (כגון אגרות חוב של חברות, שאינן בעלות דירוג השקעה), מקדם הביטחון שיש להחיל על החשיפה יהיה זהה לזה שחל על מניות הנסחרות בבורסה מוכרת שאינן חלק מהמדד הראשי.

154-165. בטל.

התאמה לתקופות החזקה שונות ולשערוך לשווי שוק או להתאמת מרווח (remargining), שאינה יומית

166. לעסקאות מסוימות, בהתחשב במאפייני ובתדירות השערוך (revaluation) ובהתאמת מרווח, מתאימות תקופות החזקה שונות. ההנחיות ביחס למקדמי הביטחון לביטחונות מבחינות בין עסקאות מסוג רכש חוזר (רכש חוזר/מכר חוזר והשאלה/שאיילה של ניירות ערך), "עסקאות

אחרות מונעות על ידי שוק ההון" (עסקאות בנגזרי OTC והלוואות מרווח (margin lending)), והלוואות מובטחות (secured lending). בעסקאות המונעות על ידי שוק ההון ובעסקאות מסוג רכש חוזר, מסמכי העסקה כוללים סעיפי התאמת מרווח; בעסקאות הלוואה מובטחות, תנאים כאלה בדרך כלל אינם.

עסקה בה אין לתאגיד הבנקאי זכות להתאמת מרווח על בסיס תדיר (the right to receive margin frequently), תטופל כהלוואה מובטחת.

167. תקופת החזקה לעסקאות השונות מסוכמת בטבלה הבאה:

סוג עסקה	תקופת החזקה	תנאי
עסקה מסוג רכש חוזר	חמישה ימי עסקים	התאמת מרווח יומית
עסקאות שוק הון אחרות	עשרה ימי עסקים	התאמת מרווח יומית
הלוואה מובטחת	עשרים ימי עסקים	שערוך יומי

168. כאשר תדירות התאמת המרווח או השערוך אינה תדירות יומית, מקדמי הביטחון יוגדלו בהתאם למספר ימי העסקים בפועל בין התאמת המרווח או השערוך, באמצעות נוסחת השורש הריבועי של הזמן, כדלקמן:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

שבה:

$$\begin{aligned} H &= \text{מקדם הביטחון המוגדל} \\ H_M &= \text{מקדם הביטחון לפי תקופת החזקה (מתוך הטבלה שבסעיף 151)} \\ T_M &= \text{תקופת החזקה לסוג העסקה (מתוך הטבלה שבסעיף 167)} \\ N_R &= \text{מספר ימי עסקים בפועל בין התאמות מרווח לעסקאות שוק הון, או שערוכים לעסקאות מובטחות.} \end{aligned}$$

169. דוגמה לשימוש בנוסחה בסעיף 168 לעיל - תאגיד בנקאי ערך עם לקוח עסקה עתידית המובטחת במניית מדד ראשי. תקופת החזקה היא 10 ימים. מקדם הביטחון הפיקוחי הוא 15% (ראה סעיף 151 לעיל). תדירות התאמת המרווח בעסקה היא שבועית (כלומר, 5 ימי עבודה). מקדם הביטחון המוגדל יהיה:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}} = 15 \sqrt{\frac{5 + (10 - 1)}{10}} = 17.748$$

תנאים לקביעת H אפס ($zero H$)

170. לעסקאות מסוג רכש חוזר הממלאות את התנאים הבאים, והצד הנגדי הנו משתתף מרכזי בשוק (ראה סעיף 171 להלן), ניתן להחיל מקדמי ביטחון אפס.

- (א) הן החשיפה והן הביטחון הנם מזומנים או נייע של ריבוניות, או נייע של PSE הכשירים למשקל סיכון 0% לפי הגישה הסטנדרטית⁵⁰.
- (ב) הן החשיפה והן הביטחון נקובים באותו המטבע;
- (ג) העסקה היא בת תקופת פירעון של יום אחד (overnight) או שהחשיפה והביטחון גם יחד משוערכים יומית למחיר שוק וכפופים להתאמת מרווח יומית;
- (ד) לאחר כשלון הצד הנגדי בביצוע התאמת מרווח, הזמן שנדרש בין השערך האחרון למחיר השוק לפני הכישלון בהתאמת מרווח ובין מימוש⁵¹ (liquidation) הביטחון, מוערך בלא יותר מארבעה ימי עסקים;
- (ה) העסקה מסולקת באמצעות מערכת סליקה מוכחת לסוג זה של עסקה;
- (ו) המסמכים המכסים את ההסכם הם מסמכים סטנדרטיים בשוק לעסקאות מסוג רכש חוזר בנייע מסוג זה;
- (ז) העסקה כוללת מסמך הקובע כי אם הצד הנגדי נכשל מלמלא את חובתו להעביר מזומנים או ניירות ערך או להשלים ביטחון (deliver margin), או נכשל מלכבד את התחייבויותיו בדרך אחרת, כי אז העסקה תבוא לסיומה המידי; וכן
- (ח) במקרה של אירוע כשל כלשהו, בין אם הצד הנגדי הנו חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל, תהא לתאגיד הבנקאי זכות הניתנת לאכיפה משפטית, משוחררת ממגבלות (unfettered), לתפוס מיידית את הביטחון ולממשו לטובתו.

171. רק הישויות הבאות ייחשבו "משתתפים מרכזיים בשוק":

- (א) ריבוניות, בנקים מרכזיים וישויות סקטור ציבורי (PSE);
- (ב) בנקים וחברות ניירות ערך;
- (ג) חברות פיננסיות אחרות (לרבות חברות ביטוח) הכשירות למשקל סיכון של 20% לפי הוראה זו;
- (ד) ארגוני סליקה מוכרים.

172. כאשר מפקח ממדינה החברה ב-OECD אשר מדורגת A- או בדירוג עדיף מזה, מחיל הקלה ספציפית לעסקאות מסוג רכש חוזר בניירות ערך שהונפקו על ידי הממשלה של אותה מדינה, רשאים התאגידים הבנקאיים המאוגדים בישראל לאמץ את אותה הגישה לאותן העסקאות.

טיפול בעסקאות מסוג רכש חוזר המכוסות על ידי הסכמי התחשבנות נטו (Master Netting Agreements)

173. ההשפעות של הסכמי התחשבנות נטו דו-צדדיים המכסים עסקאות מסוג רכש חוזר יוכרו על בסיס בחינה לגבי כל צד נגדי (counterparty-by-counterparty) אם ההסכמים ניתנים לאכיפה משפטית בכל אחד מתחומי השיפוט הרלוונטיים בעת התרחשות של אירוע כשל, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל. יוכרו אך ורק הסכמים מקובלים בשוק לסוג זה של

⁵⁰ נייע שהונפקו על ידי ממשלת ישראל או בנק ישראל, הכשירים למשקל סיכון 0% לפי סעיף 54, ממלאים אחר תנאי זה.
⁵¹ הדבר אינו מחייב את התאגיד הבנקאי לממש תמיד את הביטחון אלא להיות בעל היכולת לעשות זאת בתוך מסגרת הזמן.

עסקאות - למשל הסכם ה- GMRA 2000 (The TBMA/ISMA Global Master Repurchase Agreement).

בנוסף, הסכמי התחשבות נטו חייבים :

- (א) להקנות לצד שלא כשל את הזכות לסיים ולחסל (close-out) במהירות את כל העסקאות הכפופות להסכם בעת אירוע כשל, לרבות במקרה של חדלות פירעון (insolvency) או פשיטת רגל של הצד הנגדי.
- (ב) לקבוע התחשבות נטו של רווחים והפסדים בגין עסקאות (לרבות הערך של כל ביטחון) שנשתיימו וחוסלו (closed out) לפי ההסכם, כך שצד אחד חייב לצד האחר סכום נטו יחיד;
- (ג) לאפשר מימוש או קיזוז של הביטחון בהקדם האפשרי במקרה של כשל; וכן
- (ד) להיות, יחד עם הזכויות העולות מתוך התנאים הנדרשים ב- (א) עד (ג) לעיל, אכיפים משפטית בכל תחום שיפוט רלוונטי במקרה של אירוע כשל, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון (insolvent) או פושט רגל.

174. התחשבות נטו בין פוזיציות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר תוכר אך ורק כאשר העסקאות שלגביהן נערכה התחשבות נטו מקיימות את התנאים הבאים :

- (א) כל העסקאות משוערכות יומית למחיר שוק⁵²; וכן
- (ב) מכשירי הביטחון שבהם נעשה שימוש בעסקאות מוכרים כביטחון פיננסי כשיר בתיק הבנקאי.

175. הנוסחה בסעיף 147 תאומץ לחישוב דרישות ההון בגין עסקאות עם הסכמי התחשבות נטו.

176. תאגידים בנקאיים יישמו את ההנחיות הבאות כדי להביא בחשבון את השפעת הסכמי ההתחשבות נטו :

$$E^* = \max \left\{ 0, \left[\left(\sum (E) - \sum (C) \right) + \sum (E_s \cdot H_s) + \sum (E_{fx} \cdot H_{fx}) \right] \right\}^{53}$$

שבה :

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון}$$

$$E = \text{ערך שוטף של החשיפה}$$

$$C = \text{ערך הביטחון שהתקבל}$$

$$E_s = \text{ערך מוחלט של הפוזיציה נטו בנייר ערך נתון}$$

$$H_s = \text{מקדם ביטחון מתאים ל- } E_s$$

$$E_{fx} = \text{ערך מוחלט של הפוזיציה נטו במטבע שונה ממטבע הסילוק}$$

⁵² תקופת ההחזקה לצורך מקדמי הביטחון תהיה תלויה, בדומה לעסקאות אחרות מסוג רכש חוזר, בתדירות של התאמת המרווח.

⁵³ נקודת המוצא לנוסחה זו היא הנוסחה בסעיף 147, שניתן להציגה גם באופן הבא :

$$E^* = \max \left\{ 0, \left[(E - C) + (E \cdot H_e) + (C \cdot H_c) + (C \cdot H_{fx}) \right] \right\}$$

$$H_{fx} = \text{מקדם ביטחון מתאים לאי התאמת מטבע}$$

177. הכוונה כאן היא לקבל סכום חשיפה נטו, לאחר התחשבות נטו של החשיפות והביטחונות, ולקבל "סכום תוספת" (add-on amount) המשקף שינויי מחיר אפשריים של ניירות הערך המעורבים בעסקאות וכן סיכון שער חליפין, אם קיים. הפוזיציה נטו, ארוכת טווח או קצרת טווח, בכל נייר ערך הכלול בהסכם ההתחשבות נטו תוכפל במקדם ביטחון מתאים. כל יתר הכללים בנוגע לחישוב מקדמי הביטחון, המפורטים בסעיפים 147 עד 172, חלים באותה המידה על תאגידים בנקאיים המשתמשים בהסכמי התחשבות נטו דו-צדדיים לעסקאות מסוג רכש חוזר.

178-181(i). בטל.

(iii) הגישה הפשוטה

תנאי סף

182. על מנת שביטחון יוכר בגישה הפשוטה, הביטחון חייב להיות משועבד לפחות למשך כל חי החשיפה והוא חייב להיות משוערך למחיר שוק (marked to market) ומוערך מחדש (revalued) לפחות בתדירות של שישה חודשים. אותם חלקים של חובות המובטחים על ידי שווי שוק של ביטחון מוכר יקבלו את משקל הסיכון שחל על מכשיר הביטחון. משקל הסיכון של החלק המובטח יהיה כפוף לרצפה של 20%, למעט בנסיבות המפורטות בסעיפים 183 עד 185. ליתרת החוב ישויך משקל סיכון ההולם את הצד הנגדי. דרישת הון תחול על תאגידים בנקאיים משני צדי העסקה המובטחת: לדוגמה, הן רכש חוזר הן מכר חוזר יהיו כפופים לדרישות הון.

סייגים לרצפת משקל הסיכון

183. עסקאות העומדות בקריטריונים של סעיף 170 ובוצעו עם משתתף מרכזי בשוק, כמוגדר בסעיף 171, תקבלנה משקל סיכון 0%. אם הצד הנגדי לעסקה איננו משתתף מרכזי בשוק, העסקה תקבל משקל סיכון של 10%.

184. עסקאות נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הכפופות לשערוך יומי למחירי השוק, המובטחות על ידי מזומנים ואין בהן אי-התאמה מטבעית, תקבלנה משקל סיכון 0%. עסקאות כאלו המובטחות על ידי ני"ע של ריבונות או של PSE הכשירים לקבל משקל סיכון 0% לפי הוראה זו, יכולות לקבל משקל סיכון של 10%.

185. הרצפה של 20% למשקל הסיכון על עסקאות מובטחות לא תחול, וניתן יהיה להחיל משקל סיכון 0%, כאשר החשיפה והביטחון נקובים באותו המטבע ועונים על אחד מהתנאים הבאים:

* הביטחון הוא פיקדון מזומנים כמוגדר בסעיף 145(א); או

* הביטחון הוא בצורה של ני"ע של ריבונות או PSE הכשירים לקבלת משקל סיכון 0%, ומשווי השוק שלהם נוכח 20%.

(iv) עסקאות נגזרים מובטחות מעבר לדלפק (OTC)

186. לפי "שיטת החשיפה הנוכחית" (Current Exposure Method), החישוב של דרישת הון בגין סיכון

אשראי של הצד הנגדי עבור חוזה בודד יתבצע כדלקמן :

$$= [(RC + add - on) - C_A] \cdot r \cdot 8\%$$

כאשר :

$$RC = \text{עלות השחלוף,}$$

$$add-on = \text{הסכום בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית, מחושב בהתאם לסעיפים 92(i) ו-}$$

92(ii) של נספח ג',

$$C_A = \text{סכום ביטחון מותאם לתנודתיות לפי הגישה המקיפה, כמפורט בסעיפים 147}$$

עד 172, או אפס, אם לעסקה לא הוחל ביטחון כשיר, וכן

$$R = \text{משקל הסיכון של הצד הנגדי.}$$

187. כאשר קיימים הסכמי התחשבנות נטו דו-צדדיים תקפים, RC יהיה עלות השחלוף נטו, והתוספת

(add-on) תהיה A_{Net} כפי שחושבה לפי סעיפים 96(i) עד 96(vi) של נספח ג'. מקדם הביטחון בגין

סיכון מטבע (Hfx) ייושם כאשר קיימת אי התאמה בין מטבע הביטחון ובין מטבע הסילוק.

אפילו במקרה שבו מעורבים בחשיפה יותר משני מטבעות, מטבע הביטחון ומטבע הסילוק, יש

להחיל מקדם ביטחון יחיד, בהנחה שתקופת ההחזקה היא 10 ימי עסקים, אשר יוגדל לפי הצורך

בהתאם לתדירות השערוך למחיר השוק.

187(ii). כחלופה ל"שיטת החשיפה הנוכחית" לחישוב דרישת הון בגין סיכון אשראי של הצד הנגדי,

תאגידים בנקאיים יכולים להשתמש בשיטה הסטנדרטית כמפורט בנספח ג'.

4. קיזוז פריטים מאזניים

188. כאשר תאגיד בנקאי,

(א) מוצא יסוד משפטי איתן לקבוע שהסכמ התחשבנות נטו, או קיזוז, ניתנים לאכיפה בכל

אחד מתחומי השיפוט הרלוונטיים, בין אם הצד הנגדי חדל פירעון או פושט רגל;

(ב) יכול בכל עת לקבוע את הנכסים וההתחייבויות של אותו צד נגדי הכפופים להסכמ

הקיזוז;

(ג) עוקב ושולט בסיכון לגידול בחשיפות כתוצאה מאי התאמה של תקופות פירעון של נכסים

והתחייבויות (roll-off risks); וכן

(ד) עוקב ושולט בחשיפות הרלוונטיות על בסיס נטו,

רשאי התאגיד הבנקאי להשתמש בחשיפה נטו של הלוואות ופיקדונות כבסיס לחישוב הלימות

ההון שלו בהתאם לנוסחה בסעיף 147. הלוואות יטופלו כחשיפות, ופיקדונות יטופלו כביטחונות.

מקדמי הביטחון יהיו אפס, למעט מקרה בו קיימת אי התאמה במטבע. תקופת החזקה של 10

ימי עסקים תחול כאשר מתבצע שערך יומי למחיר השוק, ותחולנה כל הדרישות הכלולות בסעיפים 151, 168 ו- 202 עד 205.

5. ערבויות ונגזרי אשראי

(i) דרישות תפעוליות

דרישות תפעוליות משותפות לערבויות ולנגזרי אשראי

189. ערבות או נגזר אשראי חייבים לייצג תביעה ישירה כלפי ספק ההגנה, וחייבים להיות משויכים במפורש לחשיפות מסוימות או למאגר חשיפות מסוים, כך שמידת הכיסוי מוגדרת בבירור ואינה נתונה לחילוקי דעות. הם חייבים להיות לא ניתנים לביטול, למעט במקרה של אי תשלום חוב מצד רוכש ההגנה, בשל סיבה הקשורה לחוזה הגנת אשראי; חובה שהחוזה לא יכלול סעיף המתיר לספק ההגנה לבטל באופן חד-צדדי את כיסוי האשראי, או להגדיל את עלות הכיסוי האפקטיבית כתוצאה מירידת איכות האשראי בחשיפה המוגנת⁵⁴. חובה שהערבות או נגזר האשראי יהיו גם בלתי מותנים; לא יכלול סעיף בחוזה ההגנה מחוץ לשליטתו הישירה של התאגיד הבנקאי, שיש בו כדי למנוע את המחויבות של ספק ההגנה לשלם במועד (in a timely manner) במקרה שהצד הנגדי המקורי נכשל מלשלם את החוב/חובותיו במועד.

דרישות תפעוליות נוספות לערבויות

190. בנוסף לדרישות הוודאות המשפטיות המפורטות בסעיפים 117 ו- 118 לעיל, כדי שערבות תוכר, התנאים הבאים חייבים להתקיים:

- (א) בעת כשל/אי-תשלום של הצד שכנגד, כפי שמוגדר בתנאי הערבות, רשאי תאגיד בנקאי לפנות במועד (in a timely manner) אל הערב לקבל את כספי החוב, בהתאם למסמכי העסקה. הערב יכול לשלם לתאגיד הבנקאי את כל החוב בסכום אחד כולל, או ליטול על עצמו את התחייבויות התשלום העתידיות של הצד הנגדי המכוסות על ידי ערבות. לתאגיד בנקאי חייבת להיות זכות לקבל את כל התשלומים מהערב בלא שיידרש לנקוט תחילה בהליכים משפטיים נגד הצד הנגדי לגביית החוב.
- (ב) הערבות הנה התחייבות מתועדת ומפורשת, שהערב נוטל על עצמו.
- (ג) למעט האמור במשפט להלן, הערבות מכסה את כל סוגי התשלומים שהחייב המקורי (underlying obligor) מצופה לשלם על פי מסמכי העסקה, כגון סכום נקוב (notional amount), תשלומי מרווח (margin payments) וכדומה. כאשר ערבות מכסה את תשלום הקרן בלבד, ריביות ותשלומים בלתי מכוסים אחרים יטופלו כסכום בלתי מובטח בהתאם לסעיף 198.

⁵⁴ יש לשים לב כי התנאי של בלתי ניתן לביטול אינו מחייב שהגנת האשראי והחשיפה תהיינה מתואמות מבחינת התקופה לפירעון, אלא שהתקופות לפירעון שהוסכמו מראש לא יקוצרו בדיעבד על ידי ספק ההגנה. סעיף 203 מפרט כיצד לטפל באופציית יציאה (call option) בקביעת יתרת התקופה לפירעון להגנת אשראי.

דרישות תפעוליות נוספות לנגזרי אשראי

191. על מנת שחווה נגזר אשראי יוכר, חובה שיתמלאו התנאים הבאים :

(א) אירועי האשראי המפורטים על ידי הצדדים לחווה חייבים לכסות לכל הפחות :

- כשלון לשלם (failure to pay) את סכומי החוב המגיעים לפי תנאי ההתחייבות הבסיסית (underlying obligation) התקפים בזמן אי תשלום כזה (עם תקופת גרייס הקרובה לתקופת הגרייס בהתחייבות הבסיסית) ;
- פשיטת רגל (bankruptcy), חדלות פירעון (insolvency) או אי יכולת של החייב לשלם את חובותיו, או כישלונו או הודאתו בכתב בדבר אי יכולת כללית לשלם את חובותיו במועד, ואירועים דומים לכך ; וכן
- ארגון מחדש (restructuring) של ההתחייבות הבסיסית הכרוך במחיקה או דחייה של קרן, ריבית או עמלות, המביא לידי אירוע של הפסד אשראי (דהיינו, מחיקת חוב, הפרשה ספציפית או חיוב דומה לחשבון רווח והפסד). במקרים שבהם ארגון מחדש לא הוגדר כאירוע אשראי, יש לפעול על פי סעיף 192.

(ב) אם נגזר האשראי מכסה התחייבויות שאינן כוללות את ההתחייבות הבסיסית, סעיף (ז) להלן יקבע אם תותר אי ההתאמה בנכסים.

(ג) נגזר האשראי לא יסתיים לפני פקיעת תקופת גרייס כלשהי הנדרשת להתרחשות כשל ההתחייבות הבסיסית כתוצאה מכישלון לשלם, בכפוף להוראות סעיף 203.

(ד) נגזרי אשראי המאפשרים סילוק במזומן, מוכרים לצורכי הון בתנאי שקיים תהליך הערכה יציב ומהימן לאמידת ההפסד. חובה שיוגדר בבירור ובאופן ספציפי פרק הזמן לקבלת הערכות שווי של ההתחייבות הבסיסית לאחר אירוע אשראי (post-credit event valuations). אם התחייבות ההתייחסות (reference obligation) המצוינת בנגזר האשראי למטרות סילוק במזומן שונה מהתחייבות הבסיסית, סעיף (ז) להלן יקבע אם תותר אי ההתאמה בנכסים.

(ה) אם הזכות/היכולת של רוכש ההגנה להעביר את ההתחייבות הבסיסית אל ספק ההגנה נדרשת לשם סילוק, תנאי ההתחייבות הבסיסית חייבים לקבוע כי כל הסכמה הנדרשת להעברה כזאת לא תישלל באופן לא סביר.

(ו) זהותם של השותפים, האחראים לקבוע אם אירוע אשראי התרחש, חייבת להיות מוגדרת בבירור. קביעה זו לא תהיה באחריותו הבלעדית של מוכר ההגנה. לרוכש ההגנה חייבת להיות הזכות/היכולת להודיע לספק ההגנה על התרחשותו של אירוע אשראי.

(ז) אי התאמה בין ההתחייבות הבסיסית ובין ההתחייבות אליה מתייחס נגזר האשראי (התחייבות ההתייחסות - the reference obligation) (דהיינו, ההתחייבות שבה נעשה שימוש למטרות קביעת ערך הסילוק במזומן או ההתחייבות שניתן להעבירה) מותרת אם (1) התחייבות ההתייחסות היא במעמד שווה (פארי פאסו) או במעמד נחות מההתחייבות הבסיסית, וכן (2) להתחייבות הבסיסית ולהתחייבות ההתייחסות יש אותו חייב (דהיינו, אותה ישות משפטית) והחווה כולל סעיפים ברי אכיפה על פי חוק המתייחסים לכשל צולב (cross-default) או להאצה צולבת (cross-acceleration).

(ח) אי התאמה בין ההתחייבות הבסיסית ובין התחייבות שבה עושים שימוש כדי לקבוע האם אירוע אשראי אכן התרחש, מותרת אם (1) ההתחייבות האחרונה היא במעמד שווה (פארי פאסו) או במעמד נחות מההתחייבות הבסיסית, וכן (2) לשתי ההתחייבויות יש אותו חייב (דהיינו, אותה ישות משפטית) והחווה כולל סעיפים ברי אכיפה על פי חוק המתייחסים לכשל צולב (cross-default) או להאצה צולבת (cross-acceleration).

192. כאשר ארגון מחדש של ההתחייבות הבסיסית אינו מכוסה על ידי נגזר האשראי, אולם יתר הדרישות בסעיף 191 מתמלאות, תותר הכרה חלקית בנגזר האשראי. אם סכומו של נגזר האשראי נמוך או שווה לסכומה של ההתחייבות הבסיסית, ניתן להכיר עד 60% מסכום הגידור כמכוסה. אם סכום נגזר האשראי גבוה מסכומה של ההתחייבות הבסיסית, תקרת סכום הגידור הכשיר תוגבל ל- 60% מסכום ההתחייבות הבסיסית.⁵⁵

193. רק עסקאות CDS (Credit Default Swap) ו-TRS (Total Return Swap או Total Rate of Return Swap) המספקות הגנת אשראי שווה לערבויות תהיינה כשירות להכרה, בכפוף לסייג הבא - כאשר תאגיד בנקאי רוכש הגנת אשראי באמצעות עסקת TRS ורושם את התשלומים נטו שנתקבלו מהחלפה כהכנסה נטו, אך אינו רושם קיזוז של הרעה בערך הנכס המוגן (באמצעות הפחתת השווי ההוגן או בדרך של הגדלת הפרשות), הגנת האשראי לא תוכר. הטיפול בנגזרי אשראי מסוג first-to-default ו- Nth-to-default מפורט בפרק בסעיפים 207 עד 210.

194. סוגים אחרים של נגזרי אשראי לא יהיו כשירים להכרה.⁵⁶

194א. לצרכי הקלת הון יוכרו אך ורק עסקאות בנגזרי אשראי המבוססות על הסכמים מקובלים בשוק, כגון ה-ISDA Master Agreement.

(ii) טווח ערבים (ערבים נגדיים)/ספקי הגנה כשירים

195. תוכר הגנת האשראי המוענקת על ידי הישויות הבאות:

(א) ישויות ריבוניות⁵⁷, ישויות סקטור ציבורי (PSEs), בנקים⁵⁸ וחברות ניירות ערך בעלות משקל סיכון נמוך מזה של הצד הנגדי;

(ב) ישויות אחרות בעלות דירוג חיצוני, מלבד כאשר הגנת האשראי ניתנת לחשיפת איגוח, ולרבות הגנת אשראי המסופקת על ידי חברות אם, חברות בנות וחברות מסונפות, כל עוד יש להן משקל סיכון נמוך מזה של החייב.

⁵⁵ בטל.

⁵⁶ שטרות צמודי אשראי (CLN - Credit Linked Notes) שמומנו במזומנים, אשר הונפקו על ידי התאגיד הבנקאי כנגד חשיפות בתיק הבנקאי, הממלאים את הקריטריונים של נגזרי אשראי, יטופלו כעסקאות המובטחות על ידי מזומנים.

⁵⁷ כולל את הבנק להסדרים בינלאומיים, קרן המטבע הבינלאומית, הבנק המרכזי האירופי והקהילייה האירופית, כמו גם MDBs המזכירים בהערת שוליים 24.

⁵⁸ כולל MDBs אחרים.

(ג) כאשר הגנת האשראי ניתנת לחשיפת איגוח, ישויות אחרות המדורגות כעת בדירוג חיצוני BBB- או טוב יותר ושהיו מדורגות בדירוג חיצוני A- או טוב יותר במועד בו ניתנה הגנת האשראי. בסעיף זה נכללת גם הגנת אשראי המסופקת על ידי חברות אם, חברות בנות וחברות מסונפות, כל עוד יש להן משקל סיכון נמוך מזה של החייב.

(iii) משקלי סיכון

196. לחלק המוגן יקבע משקל הסיכון של ספק ההגנה. לחלק הבלתי מוגן של החשיפה יקבע משקל הסיכון של הצד הנגדי.

197. ספי מהותיות לתשלומים, שמתחתם לא מתבצע תשלום במקרה של הפסד, הם שווי ערך לפוזיציות נטילת ההפסד הראשון, ויש לנכותם במלוא סכומם מההון של התאגיד הבנקאי הרוכש את הגנת האשראי.

כיסוי יחסי (Proportional cover)

198. כאשר סכום הערבות, או סכום הגנת האשראי, נמוך מסכום החשיפה, והחלקים המובטחים והבלתי מובטחים הנם בעלי בכירות שווה, דהיינו התאגיד הבנקאי והערב חולקים הפסדים על בסיס יחסי (פרו רטה), תינתן הקלת הון על בסיס יחסי: דהיינו, החלק המוגן של החשיפה יקבל את הטיפול של ערבויות/נגזרי אשראי כשירים, ואילו יתרונה תטופל כבלתי מובטחת.

כיסוי מרובד (Tranched cover)

199. כאשר תאגיד בנקאי מעביר חלק מהסיכון של חשיפה ברובד (tranch) אחד או יותר אל מוכר או מוכרי הגנה ושומר על רמה מסוימת של סיכון של ההלוואה, והסיכון שהועבר והסיכון המוחזק הנם בעלי בכירות שונה, רשאי התאגיד הבנקאי להשיג הגנת אשראי לרבדים הבכירים (כגון חלק הפסד משני) או לרבדים המשניים (כגון חלק הפסד ראשון). במקרה זה, יחולו הכללים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205 (סיכון אשראי - איגוח).

(iv) אי התאמת מטבע

200. כאשר הגנת אשראי נקובה במטבע שונה מהמטבע שבו נקובה החשיפה, דהיינו קיימת אי התאמה במטבע, סכום החשיפה הנחשב מוגן יופחת על ידי יישום מקדם ביטחון H_{FX} , כלומר

$$G_A = G \cdot (1 - H_{FX})$$

כאשר:

$$G = \text{הסכום הנומינלי של הגנת האשראי}$$

$$H_{FX} = \text{מקדם ביטחון הולם עבור אי התאמה בין מטבע הגנת האשראי למטבע ההתחייבות הבסיסית.}$$

מקדם הביטחון ההולם מבוסס על תקופת החזקה של 10 ימי עסקים (בהנחה שמתבצע שערך יומי למחיר שוק). מקדם הביטחון הפיקוחי הוא 8%. חובה להגדיל את מקדם הביטחון תוך

עשיית שימוש בנוסחת השורש הריבועי של הזמן, בהתאם לתדירות ההערכה מחדש של הגנת האשראי כמתואר בסעיף 168.

(iv) *ערבויות של ריבונות*

201. (א) כאמור בסעיף 54, ניתן להחיל משקל סיכון 0%, על חשיפות של תאגיד בנקאי למדינת ישראל (או לבנק ישראל), כאשר התאגיד הבנקאי מאוגד בישראל והחשיפה נקובה וממומנת בש"ח.

(ב) טיפול זה מותר גם לחלקים של חשיפות, המובטחים בערבות של מדינת ישראל (או של בנק ישראל), במקרים שבהם הערבות נקובה וממומנת בש"ח. למען הסר ספק, ערבות מדינה, ככל ערבות אחרת, צריכה לעמוד בכל התנאים התפעוליים והמשפטיים שבסעיפים 189 ו-190, כדי להיחשב כשירה לצרכי הקלת הון.

201א. כאשר מפקח ממדינה החברה ב- OECD מחיל משקל סיכון מופחת על חלקים של חשיפות, המובטחים בערבות שנקובה וממומנת במטבע מקומי, שמנפיקה הריבונות באותה מדינה (או הבנק המרכזי שלה), רשאים התאגידים הבנקאיים המאוגדים בישראל לאמץ את אותה ההקלה, ובלבד שדירוג אותה מדינה הוא A- או גבוה ממנו.

(vi) *ביטוח הלוואה לדיור*

201ב. ביטוח הלוואה לדיור יוכר כהגנת אשראי כשירה, בהתקיים כל התנאים המשפטיים והתפעוליים החלים לגבי ערבות. הגנת אשראי כזו תיחשב כעומדת בקריטריון הזמן (timely manner) כאמור בסעיפים 189 ו-190 (א) אם מקבל ההגנה זכאי לקבל את מלוא סכום הביטוח לא יאוחר מ- 24 חודשים מיום התרחש אירוע האשראי.

6. אי-התאמת תקופות פירעון (Maturity mismatches)

202. למטרות חישוב נכסים משוקללי סיכון, אי התאמה בתקופות לפירעון מתרחשת כאשר יתרת תקופת הפירעון של הגידור קצרה מזו של החשיפה הבסיסית.

(i) *הגדרת תקופת פירעון*

203. התקופה לפירעון של החשיפה הבסיסית והתקופה לפירעון של הגידור יוגדרו שתיהן בצורה שמרנית. תקופת הפירעון האפקטיבית של החשיפה הבסיסית תימדד כיתרת התקופה הארוכה ביותר האפשרית לפי לוח הזמנים בו הצד הנגדי נדרש לכבד את התחייבותו, בהתחשב בכל תקופת גרייס רלוונטית כלשהי. באשר לגידור, יש להביא בחשבון אופציות גלומות שיכולות לקצר את תקופת הגידור, כך שתקופת הפירעון האפקטיבית תהיה התקופה הקצרה ביותר האפשרית. במקרים שבהם אופציית היציאה (call) נתונה לשיקול דעתו של מוכר ההגנה, התקופה לפירעון תסתיים תמיד בתאריך היציאה הראשון. אם אופציית היציאה נתונה לשיקול

דעתו של התאגיד הבנקאי הרוכש את ההגנה, אולם תנאי הגידור המקורי מכילים תמריץ חיובי לתאגיד הבנקאי לסיים את העסקה לפני תקופת הפירעון החוזית, יתרת הזמן שנותרה עד לתאריך היציאה הראשון תיחשב לתקופת הפירעון האפקטיבית. לדוגמה, כאשר החוזה כולל ייקור עלויות בין תנאי הרכישה, או כאשר העלות האפקטיבית של הכיסוי גדלה עם הזמן, אף אם איכות האשראי נותרת באותה רמה או גדלה, התקופה לפירעון האפקטיבית תהיה התקופה הנוותרת עד לתאריך היציאה הראשון.

(ii) משקלי סיכון לאי התאמה של תקופות פירעון

204. כמתואר בסעיף 143, גידורים עם אי התאמות של תקופת פירעון יוכרו רק כאשר תקופות הפירעון המקוריות שלהם הן שנה או יותר. כתוצאה מכך, תקופת הפירעון של הגידורים של חשיפות עם תקופות פירעון מקוריות הקצרות משנה אחת, חייבות להתאים (לתקופת ההתחייבות הבסיסית) כדי שיוכרו. בכל מקרה, גידורים עם אי התאמה בתקופות הפירעון לא יוכרו כאשר יתרת התקופה לפירעון שלהם היא שלושה חודשים או פחות.

205. כאשר קיימת אי התאמת תקופות פירעון עם מפחית סיכון אשראי מוכר (ביטחון, קיזוז פריט מאזני, ערבויות ונגזרי אשראי), יש להחיל את ההתאמה הבאה.

$$Pa = P \cdot \frac{(t - 0.25)}{(T - 0.25)}$$

כאשר:

Pa = ערך הגנת האשראי, מותאם לאי התאמת תקופת הפירעון.

P = הגנת האשראי (כגון סכום ביטחון, סכום הערבות), מותאמת לכל סוג של מקדם ביטחון.

t = T או יתרת תקופת הפירעון של הסדר הגנת האשראי - הנמוך מביניהם. מבוטא בשנים.

T = 5 או יתרת תקופת הפירעון של החשיפה - הנמוך מביניהם. מבוטא בשנים.

7. פריטים אחרים הקשורים לטיפול בשיטות CRM

(i) טיפול בריבוי שיטות CRM

206. במקרה בו לתאגיד בנקאי יש מספר טכניקות של CRM, המכסות חשיפה בודדת (לדוגמה, לתאגיד בנקאי יש ביטחון וערבות המכסים שניהם חלקים של חשיפה), התאגיד הבנקאי ידרש לחלק את החשיפה לחלקי משנה המכוסים על ידי כל סוג של שיטת CRM (לדוגמה, חלק מכוסה על ידי ביטחון, חלק מכוסה על ידי ערבות), והנכסים המשוקללים לסיכון של כל חלק יחושבו בנפרד. כאשר הגנת האשראי המסופקת על ידי ספק הגנה יחיד היא בעלת תקופות פירעון שונות, חובה לחלק גם אותה להגנות נפרדות.

(ii) נגזר אשראי מסוג *first-to-default*

207. יש מקרים שבהם תאגיד בנקאי משיג הגנת אשראי לסל של חשיפות, כאשר המקרה הראשון של כשל מבין החשיפות מפעיל את הגנת האשראי ואירוע האשראי מביא לסיום החוזה. במקרה זה, התאגיד הבנקאי רשאי להכיר בהקלת הון פיקוחית בגין אותו נכס בסל בעל הסכום המשוקלל לסיכון הנמוך ביותר, אולם רק אם הסכום הנקוב נמוך או שווה לסכום הנקוב של נגזר האשראי.

208. בהתייחס לתאגיד בנקאי המספק הגנת אשראי באמצעות מכשיר כגון זה, אם נעשתה למוצר הערכת אשראי חיצונית על ידי ECAI כשירה, יש להחיל עליו את משקל הסיכון שבסעיף 567 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205, החל על רובדי איגוח (securitization tranches). אם המוצר לא דורג על ידי ECAI כשירה, יש לסכם את משקלי הסיכון של הנכסים הכלולים בסל עד לשיעור מרבי של 1,250% ולהכפילם בסכום הנומינלי של ההגנה המסופקת על ידי נגזר האשראי כדי לקבל את סכום הנכסים המשוקלל לסיכון.

(iii) נגזר אשראי מסוג *Nth-to-default*

209. במקרה שבו הכשל ה- N^{th} מבין הנכסים בסל מפעיל את מימוש הגנת האשראי, תאגיד בנקאי שהשיג הגנת אשראי באמצעות מוצר כזה יוכל להכיר בהקלת הון כלשהי רק אם הושגה גם הגנה לכשלים 1 עד $n-1$ או כאשר $n-1$ נכסים בסל כבר כשלו.

210. לתאגידים בנקאיים המספקים הגנת אשראי באמצעות מוצר כזה, יהיה הטיפול בדרישות ההון זהה למתואר בסעיף 208 עם הבדל אחד. ההבדל הוא, שבסיכום משקלי הסיכון, ניתן להוציא מן החישוב את הנכס בעל הסכום המשוקלל לסיכון (RWA) הנמוך ביותר.

נספח א'

יישום תהליך המיפוי

1. היות והמפקח על הבנקים יהיה אחראי לשייך את הערכות סיכון האשראי של "חברת דירוג אשראי חיצונית (להלן - ECAI)" כשירה למשקלי סיכון זמינים לפי הגישה הסטנדרטית, הוא יידרש לשקול מגוון של גורמים איכותיים וכמותיים על מנת להבדיל בין רמות הסיכון המבוטאות על ידי כל הערכה. גורמים איכותיים כאלו יכולים לכלול, בין השאר, את מאגר המנפיקים שמכסה כל ECAI, את טווח הדירוגים שקובעת ה-ECAI, את משמעותו של כל דירוג, ואת הגדרת הכשל של כל ECAI.
2. פרמטרים כמותיים עשויים לסייע בביצוע מיפוי עקבי יותר של הערכות הסיכון למשקלי הסיכון הזמינים לפי הגישה הסטנדרטית. נספח זה מסכם את ההצעות של ועדת באזל כדי לסייע למפקח בביצוע המיפוי. הפרמטרים המוצגים להלן נועדו לספק הדרכה, ולא לקבוע דרישות כשירות חדשות או משלימות בנוסף לדרישות קיימות מ-ECAI.

אמידת שיעורי הכשל המצטברים (CDRs): שני מדדים מוצעים

3. על מנת להבטיח שמשקל סיכון מסוים מתאים לדירוג מסוים של סיכון אשראי, חברות דירוג האשראי החיצוניות יציגו בפני הפיקוח על הבנקים את שיעור הכשל המצטבר (CDR - cumulative default rate) בכל ההנפקות שהוקצה להן אותו דירוג סיכון אשראי. חברות דירוג האשראי החיצוניות יציגו בפני הפיקוח על הבנקים שני מדדים נפרדים של שיעורי כשל מצטברים הקשורים לכל דירוג הכלול בגישה הסטנדרטית. בשני המקרים המדדים יחושבו כשיעור הכשל המצטבר שנמדד על פני תקופה של שלוש שנים.
- כדי שהמפקח על הבנקים ילמד על ניסיון הכשל לאורך זמן, על חברות דירוג האשראי החיצוניות להציג בפני הפיקוח על הבנקים את שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים, כאשר עומק נתונים כזה זמין²³¹. חברות דירוג אשראי חיצוניות חדשות, או כאלה שאספו נתוני כשל במשך פחות מעשר שנים, עשויות להתבקש על ידי המפקח על הבנקים להעריך מה יהיה לפי דעתם שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים לכל דירוג סיכון, ולשאת באחריות להערכה זו, למטרת שקלול הסיכון של החובות המדורגים על ידם.
- המדד השני שעל חברות דירוג האשראי החיצוניות להציג בפני הפיקוח על הבנקים הוא שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתי האחרונים, הקשורים לכל דירוג סיכון אשראי של אותה ECAI.

²³¹ בשנת 2002, לדוגמה, מפקח יחשב את הממוצע של שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי למנפיקים ששוויו לכל דרגת דירוג (קבוצת

האוכלוסייה, "the cohort") לכל שנה בעשר השנים שבין 1990 ל-1999.

4. שני המדדים יושוו לשיעורי כשל היסטוריים מצרפיים של הערכת סיכון אשראי אשר נאספו על ידי ועדת באזל ומוערכים כמייצגים רמת סיכון אשראי מקבילה.

5. היות ובאופן כללי, נתונים על שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי אמורים להיות זמינים גם מ-ECAIs אחרות, המפקח על הבנקים ישווה את ניסיון הכשל המשתקף מהערכות של ECAI ספציפית לאלו שהתקבלו מ-ECAIs אחרות, בפרט ECAIs גדולות המדרגות אוכלוסייה דומה.

מיפוי דירוגי סיכון למשקלי סיכון באמצעות שיעור הכשל המצטבר

6. כדי לקבוע משקלי סיכון מתאימים לדירוגי סיכון של ECAI ניתן להשוות כל אחד ממדדי שיעור הכשל המצטבר שהוזכרו לעיל לערכי ההתייחסות ולבסיסי השוואה של שיעור הכשל המצטבר, כמתואר להלן:

- לכל דירוג של ECAI תיערך השוואה בין שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים לשיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי ארוך הטווח המשמש כ"ערך ההתייחסות", המייצג תמונה כללית של ניסיון בינלאומי ארוך טווח של כשל בהערכות סיכון.
- באופן דומה, לכל דירוג של ECAI, שני שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים, יושוו לשיעורי הכשל המצטברים המשמשים "בסיסי השוואה". השוואה זו נועדה לקבוע אם הערכות סיכון האשראי העדכניות ביותר שנרשמו על ידי ECAI, נשארות בטווח של שיעור הכשל המצטבר שבו משתמש הפיקוח כבסיס השוואה.

7. טבלה 1 להלן מציגה את מסגרת העבודה הכללית להשוואות כאלו.

טבלה 1

²³² השוואות בין מדדי שיעור הכשל המצטבר

ניסיון בינלאומי (נגזר מניסיון משותף של ECAIs גדולות)	מושווה ל-	חברת דירוג האשראי החיצונית לה נערך הליך המיפוי
נתוני כשל שנקבעו על ידי ועדת באזל לצורך הנחיה כללית		נתוני כשל של יישויות שדירגה ה-ECAI
שיעור הכשל המצטבר ארוך טווח המשמש כ"ערך ההתייחסות"		שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי הממוצע לעשר שנים
שיעורי הכשל המצטברים המשמשים כ"בסיסי השוואה"		שני שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים

²³² יש לציין שכל אחד ממוסדות הדירוג הגדולים יהיה כפוף גם הוא להשוואות אלה, שבמסגרתן תיערך השוואה בין ניסיונו הפרטי לניסיון הבינלאומי המצרפי.

1. השוואה בין שיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי ארוך הטווח של ECAI לבין שיעור הכשל המצטבר ארוך טווח המשמש כ"ערך ההתייחסות"

8. שיעור הכשל המצטבר ארוך הטווח ("ערך ההתייחסות" כמפורט בטבלה 2 להלן), המתייחס לכל אחת מקטגוריות דירוג האשראי שנעשה בהן שימוש בגישה הסטנדרטית, מבטא את שיעור היסטוריית הכשל הבינלאומית. אין לצפות שהמוצע של עשר שנים, המשתקף מהערכותיה של ECAI ספציפית יהיה תואם במדויק לשיעור הכשל המצטבר ארוך הטווח המשמש להתייחסות. שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים לטווח ארוך המשמשים כערך ההתייחסות, המומלצים על ידי ועדת באזל לכל אחת מקטגוריות הדירוג, המוצגים בטבלה 2 להלן, מבוססים על תצפיות של היסטוריית הכשל שתועדו על ידי הוועדה, כפי שדווח על ידי סוכנויות לדירוג סיכוני אשראי בעולם.

טבלה 2

שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים ארוכי-טווח, המוצעים כערכי התייחסות

B (B)	BB (Ba)	BBB (Baa)	A (A)	AAA-AA (Aaa-Aa)	דירוג S&P (Moody's)
20.00%	7.50%	1.00%	0.25%	0.10%	שיעור כשל מצטבר תלת-שנתי ממוצע על פני 20 שנה

2. השוואת שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים האחרונים של ה- ECAI לשיעורי הכשל המצטברים המשמשים כ"בסיס השוואה"

9. היות ששיעורי הכשל המצטבר של ECAI אינם אמורים להתאים במדויק לשיעורי הכשל המצטבר המשמשים כערך ההתייחסות, חשוב לספק תמונה ברורה יותר באשר לגבולות העליונים של שיעורי הכשל המצטבר שניתן לקבל לכל דירוג, ומכאן לכל משקל סיכון הנכלל בגישה הסטנדרטית.

10. חריגה מהגבול העליון של שיעור הכשל המצטבר לא תחייב את המפקח להגדיל את משקל הסיכון המיוחס לדירוג מסוים בכל המקרים, ובלבד שהמפקח השתכנע ששיעור הכשל המצטבר הגבוה נובע מסיבה זמנית כלשהי, ולא מחולשה בתהליך הערכת הסיכונים.

11. על מנת שהמפקח יוכל לקבוע אם שיעור כשל מצטבר מסוים מתאים לטווח המקובל בדירוג סיכון מסוים, כדי שאותו דירוג יהיה כשיר למשקל סיכון מסוים, יש לקבוע שני בסיסי השוואה לכל דירוג: בסיס השוואה ברמת "ניטור" ובסיס השוואה ברמת "סף לפעולה" ("trigger").

(א) בסיס השוואה ברמת "ניטור" ("monitoring" level benchmark)

12. חריגה מעבר לרמת שיעור הכשל המצטבר המשמשת בסיס השוואה ברמת ניטור, מרמזת כי נתוני הכשל הנוכחיים של ה-ECAI בדירוג סיכון מסוים משקפים שיעור כשל גבוה יחסית לניסיון הבינלאומי. אף שבדרך כלל הערכות ה-ECAI לאותו דירוג עדיין תיחשבנה הולמות למשקלי הסיכון המקבילים, קרוב לוודאי שהמפקח יפנה ל-ECAI הרלוונטית על מנת להבין מדוע נתונים נראים גרועים משמעותית לעומת הניסיון הבינלאומי. אם קבע המפקח שהנתונים הגרועים נובעים מחולשות בתהליך הערכת סיכוני האשראי, יש לצפות כי ייחס משקל סיכון גבוה יותר לדירוג הרלוונטי של אותה ECAI.

(ב) רמת "סף לפעולה" ("trigger" level)

13. חריגה מעבר לבסיס ההשוואה ברמת סף לפעולה מרמזת כי היסטוריית הכשל של ה-ECAI גבוהה באופן ניכר מהניסיון ההיסטורי הבינלאומי ביחס לאותו דירוג ספציפי. לפיכך, ההנחה היא שאיכות הנהלים המשמשים את אותה ECAI בהערכותיה נמוכה מדי, או שהנהלים אינם מיושמים כראוי. אם שיעור הכשל המצטבר התלת-השנתי שהתקבל בפועל גבוה מרמת הסף לפעולה במשך שנתיים רצופות, יש לצפות כי המפקח ייחס לדירוג משקל סיכון גבוה יותר. ואולם, אם קבע המפקח כי אין לייחס את שיעור הכשל המצטבר הגבוה לאיכות נהלי הערכה נמוכה, יוכל על פי שיקול דעתו להשאיר את משקל הסיכון המקורי²³³.

14. בכל המקרים שבהם יחליט המפקח להשאיר את משקל הסיכון המיוחס לדירוג ללא שינוי, יוכל להסתמך על הוראה 211 (הערכת נאותות הלימות ההון) ולעודד את התאגידים הבנקאיים להחזיק יותר הון.

15. במקרים שבהם יבחר המפקח על הבנקים לייחס משקל סיכון גבוה יותר לדירוג מסוים, תינתן ל-ECAI ההזדמנות להוכיח למפקח ששיעור הכשל המצטבר התלת-שנתי שלה ירד, ורמתו נמוכה מרמת הניטור במשך שנתיים רצופות. במידה ויעלה בידיה להוכיח זאת לשביעות רצונו של המפקח, משקל הסיכון המקורי יוחס שוב לאותו דירוג.

²³³ לדוגמה, אם קבע המפקח שניסיון הכשל הגבוה יותר הוא תופעה זמנית, למשל מכיוון שהוא משקף זעזוע זמני או חיצוני, כמו אסון טבע, כי אז ימשיכו ויחולו משקלי הסיכון המוצעים בגישה הסטנדרטית. בדומה, חריגה מרמת הסף לפעולה של מספר חברות דירוג אשראי חיצוניות (ECAIs) בו-זמנית עשויה להצביע על שינוי זמני בשוק או על זעזוע חיצוני, ולא על הידרדרות איכות נהלי ההערכה. בכל אחד מתרחישים אלה, יש לצפות כי המפקח ימשיך ויעקוב אחר ההערכות של חברות דירוג האשראי החיצוניות (ECAIs) על מנת לוודא שדירוגיהן, המשקפים רמות גבוהות יחסית של כשל, אינם תוצאה של הידרדרות איכות הנהלים להערכת סיכוני אשראי.

(ג) כיוול שיעורי הכשל המצטברים המשמשים בסיסי השוואה

16. לאחר שבחנה מגוון שיטות, החליטה ועדת באזל להשתמש בסימולצית מונטה קרלו (Monte Carlo simulation) לכיוול רמת הניטור ורמת הסף לפעולה של כל אחת מקטגוריות דירוג האשראי. בפרט, רמות הניטור המוצעות נגזרו מרווח בר-סמך של 99%, ובסיסי השוואת רמת הסף לפעולה נגזרו מרווח-בר סמך של 99.9%. הסימולציות התבססו על נתוני כשל זמינים לציבור מסוכנויות בינלאומיות גדולות להערכת סיכוני אשראי. רמות שיעורי הכשל שחושבו לכל אחת מקטגוריות הדירוג מוצגות בטבלה 3 להלן, מעוגלות לספרה הראשונה אחרי הנקודה העשרונית :

טבלה 3**שיעורי הכשל המצטברים התלת-שנתיים המוצעים כבסיסי השוואה**

B (B)	BB (Ba)	BBB (Baa)	A (A)	AAA-AA (Aaa-Aa)	דירוג S&P (Moody's)
28.6%	11.0%	2.4%	1.0%	0.8%	רמת ניטור
35.0%	12.4%	3.0%	1.3%	1.2%	רמת סף לפעולה

נספח ב'

טיפול בדרישות הון לעסקאות שכשלו ועסקאות שאינן DvP (מסירה כנגד תשלום)**I. עקרונות כלליים**

1. על התאגידים הבנקאיים להמשיך ולפתח, ליישם ולשפר מערכות למעקב ולניטור חשיפות לסיכון אשראי שמקורן בעסקאות שלא סולקו וכשלו, הדרושים ליצירת בסיס מידע ניהולי שיאפשר נקיטת פעולה במועד, בהתאם לאמור בסעיפים 88 ו-89 להוראה.
2. עסקאות שסולקו באמצעות מערכת מסירה-כנגד-תשלום - (DvP - Delivery-versus-Payment)²³⁴, שבה מתקיימים חליפין בו-זמניים של ניירות ערך תמורת מזומנים, חושפות תאגידים בנקאיים לסיכון של הפסד על ההפרש בין ערך העסקה לפי מחיר הסילוק המוסכם לבין ערך העסקה לפי מחיר שוק נוכחי (דהיינו, חשיפה חיובית נוכחית). עסקאות שבהן שולם מזומן מבלי שנתקבל מוצר מתאים (ניירות ערך, מטבע זר, זהב או סחורות) או, לחילופין, עסקאות שבהן נמסרו מוצרים מבלי שנתקבל תמורתם תשלום מזומן מתאים (שאינן DvP, או מסירה חופשית (free-delivery)) חושפות תאגידים בנקאיים לסיכון של הפסד מלוא סכום המזומן ששולם או מלוא המוצרים שסופקו. הכללים הנוכחיים קובעים דרישות הון ספציפיות המטפלות בשני סוגי חשיפות אלה.
3. הטיפול בהון המתואר להלן ישים לכל עסקאות ניירות ערך, מכשירי מט"ח וסחורות, שגלום בהן סיכון של עיכוב סילוק או עיכוב מסירה. בכך נכללות עסקאות המתבצעות באמצעות מסלקות מוכרות וצדדים נגדיים מרכזיים, והנתונות לשערוך יומי למחירי השוק ולהתאמת מרווח יומית ואשר במסחר בהן יש חוסר התאמה (and that involve a mismatched trade)²³⁴. הסכמי רכש חוזר ומכר חוזר, כמו גם השאלה ושאלה של ניירות ערך שסילוקן כשל, לא נכללים בטיפול הזה בהון.²³⁵
4. במקרים של כישלון מערכתי רחב של סילוק (settlement) של מערכת סליקה (clearing), או של צד נגדי מרכזי, רשאי המפקח במדינה להפעיל שיקול דעת ולוותר על דרישות ההון עד להחזרת המצב לקדמותו.
5. כשל של צד נגדי לסלק עסקה לא ייחשב כשלעצמו כשל למטרות סיכון אשראי על פי הוראה זו.

²³⁴ למטרות הוראה זו, עסקאות DvP כוללות עסקאות תשלום-כנגד-תשלום - PVP.

²³⁴ ניתן לייחס ערך חשיפה אפס לעסקאות תשלום (לדוגמה, עסקאות של העברת קרנות) ועסקאות ספוט אחרות שטרם נפרעו מול צד נגדי מרכזי (CCP) (למשל, מסלקה), כאשר חשיפות סיכון האשראי של הצד הנגדי המרכזי עם כל המשתתפים בהסדרים עימו מגובות במלואן בביטחונות על בסיס יומי.

²³⁵ כל הסכמי רכש חוזר ורכש חוזר הפוך, כמו גם השאלה ושאלה של ניירות ערך, כולל אלו שסילוקם כשל, מטופלים בהתאם לאמור בנספח ג' או בפרק ד, העוסק בהפחתת סיכון אשראי.

6. בהחלט משקל סיכון לחשיפות במסירה חופשית שכשלו, תאגידים בנקאיים העושים שימוש בגישת IRB לסיכון אשראי רשאים לשייך ערכי PDs לצדדים נגדיים שכלפיהם אין לתאגיד בנקאי חשיפה אחרת בתיק הבנקאי על בסיס הדירוג החיצוני של אותו צד נגדי. תאגידים בנקאיים המיישמים גישת IRB מתקדמת רשאים להשתמש ב LGD בשיעור של 45% במקום לאמוד ערכי LGD, כל עוד הם מחילים שיעור אחיד זה על כל החשיפות לעסקאות שכשלו. לחילופין, תאגידים בנקאיים העושים שימוש בגישת IRB יכולים לבחור להחיל את משקלי הסיכון הקבועים בגישה הסטנדרטית או משקל סיכון של 100%.

II. דרישות ההון

7. בעסקאות DvP, אם התשלומים לא התבצעו חמישה ימי עסקים לאחר תאריך הסילוק, התאגידים הבנקאיים נדרשים לחשב דרישת הון על ידי הכפלת החשיפה החיובית הנוכחית של העסקה במקדם המתאים, על פי טבלה 1 להלן.

טבלה 1

מספר ימי עבודה לאחר תאריך הסילוק המוסכם	מכפיל סיכון מתאים
מ- 5 עד 15	8%
מ- 16 עד 30	50%
מ- 31 עד 45	75%
46 ומעלה	100%

יש להתיר לתאגידים בנקאיים תקופת מעבר סבירה כדי לשדרג את מערכות המידע שלהן על מנת שתוכלנה לעקוב אחר מספר הימים שחלפו מתאריך הסילוק המוסכם ולחשב את דרישת ההון המתאימה.

8. בעסקאות שאינן DvP (דהיינו, מסירה חופשית), לאחר שבוצעה הרגל החוזית הראשונה של התשלום/המסירה, התאגיד הבנקאי שביצע את התשלום יטפל בחשיפתו כהלואה אם הרגל השנייה לא התקבלה עד סוף יום העסקים²³⁶. המשמעות היא שתאגיד בנקאי המיישם את גישת IRB יחיל את נוסחת IRB המתאימה הקבועה במסגרת עבודה זו לחשיפתו כלפי הצד הנגדי, באותו האופן שהוא עושה זאת לכל יתר חשיפותיו בתיק הבנקאי. באופן דומה, גם תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית ישתמשו במשקלי הסיכון הסטנדרטיות הקבועים בהוראה זו. אולם, כאשר החשיפות אינן מהותיות, יהיו התאגידים הבנקאיים רשאים לבחור להחיל משקל סיכון אחיד של 100% לחשיפות אלו, על מנת למנוע את הנטל של הערכת אשראי מלאה. אם כעבור חמישה ימי עסקים מתאריך התשלום/מסירה של הרגל השניה, הרגל השנייה

אם תאריכי שתי רגלי התשלום זהים לפי אזורי הזמן שבו מתבצע כל תשלום, ייחשבו התשלומים כאילו התבצעו באותו היום. לדוגמה, אם בנק בטוקיו מעביר תשלום במטבע ין ביום X (לפי שעון טוקיו) ומקבל דולרים של ארה"ב דרך CHIPS ביום X (לפי שעון ניו-יורק), ייחשב הדבר כאילו התבצע פירעון העסקה באותו יום ערך.

עדיין לא התבצעה בפועל, התאגיד הבנקאי שביצע את התשלום של הרגל הראשונה ישקלל בשיעור של 1,250% את מלוא הסכום של הערך שהועבר, בתוספת עלות שחלוף, אם קיימת. טיפול זה ימשיך עד אשר הרגל השנייה של התשלום/מסירה תתבצע בפועל.

נספח ג'

טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי ובקיזוז בין מוצרים שונים

1. נספח זה מפרט את השיטות המותרות לאמידת החשיפה בעת כשל (EAD - Exposure at Default) או לאמידת סכום החשיפה במכשירים שגלום בהם סיכון אשראי של צד נגדי CCR - (counterparty credit risk) לפי הוראה זו²³⁷. תאגיד בנקאי רשאי לעשות שימוש בשיטה סטנדרטית או בשיטת החשיפה הנוכחית.

I. הגדרות ומינוח כללי

2. פרק זה מגדיר מונחים שישמשו לאורך הנספח.

א. מונחים כלליים

- **סיכון אשראי של צד נגדי (CCR)** הוא סיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עמו עסקאות או תיק עסקאות, בעלי ערך כלכלי חיובי. בניגוד לחשיפה של פירמה לסיכון אשראי באמצעות הלוואה, שבה החשיפה לסיכון אשראי היא חד-צדדית והתאגיד הבנקאי המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) יוצר סיכון דו-צדדי להפסד: ערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה. ערך השוק אינו ודאי ועשוי להשתנות לאורך זמן בהתאם לתנועות בגורמי השוק העומדים בבסיסו.
- **צד נגדי מרכזי (CCP)** הינו מסלקה הניצבת בין צדדים נגדיים לחוזים הנסחרים בשוק פיננסי אחד או יותר, כך שהיא משמשת כקונה מכל מוכר וכמוכרת לכל קונה, ובכך מבטיחה את הביצועים העתידיים של חוזים פתוחים. צד נגדי מרכזי הופך לצד נגדי לעסקאות עם משתתפים בשוק באמצעות הסדרים כגון novation, open offer system, או הסדר משפטי מחייב אחר. למטרת המסגרת ההונית, צד נגדי מרכזי הינו מוסד פיננסי.
- **צד נגדי מרכזי כשיר (QCCP)** הינו ישות בעלת היתר לפעול כצד נגדי מרכזי (כולל היתר שניתן בדרך של מתן פטור), והוא מורשה לפעול ככזה על ידי הרגולטור/המפקח המתאים, בהתחשב במוצרים אותם הוא מציע. זאת בכפוף לתנאי שהצד הנגדי המרכזי ממוקם ומפוקח באופן זהיר בתחום שיפוט בו קיים רגולטור/מפקח רלבנטי המצהיר, באופן פומבי, כי הוא מיישם על הצד הנגדי המרכזי, על בסיס שוטף, חוקים וכללים מקומיים העקביים עם מסמך ה- CPSS

²³⁷ בנספח זה, המונחים "חשיפה בעת כשל" ו"סכום החשיפה" משמשים יחדיו כדי לזהות מדדי חשיפה בגישת IRB וגם בגישה הסטנדרטית לסיכונים אשראי.

IOSCO העוסק בעקרונות מבנים בשוק הפיננסי (CPSS-IOSCO Principles for Financial Market Infrastructures).

כאשר הצד הנגדי המרכזי מצוי בתחום שיפוט שבו אין רגולטור המפקח עליו בהתאם לעקרונות שלעיל, המפקח על הבנקים יקבע האם הצד הנגדי המרכזי עומד בהגדרה זו. המפקח על הבנקים שומר לעצמו את הזכות לדרוש מהתאגידים הבנקאיים להחזיק הון נוסף כנגד החשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים כשירים, באמצעות הנדבך השני (הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211), לדוגמה, כאשר הערכה חיצונית מצאה ליקויים מהותיים בצד הנגדי המרכזי או ברגולציה שלו, ומרגע גילוי הליקוי הצד הנגדי המרכזי או הרגולטור (לפי העניין) לא טיפלו באופן פומבי בסוגיות שזוהו.

- **חבר מסלקה (Clearing Members)** הינו חבר, או משתתף ישיר, בצד נגדי מרכזי, בעל היתר לבצע עסקאות עם הצד הנגדי המרכזי, ללא קשר אם העסקאות הינן לצורך גידור הפוזיציות שלו, לצורכי השקעה או לצרכים ספקולטיביים, או אם הוא מבצע עסקאות כמתווך פיננסי בין צד נגדי מרכזי לבין משתתפים אחרים בשוק.²³⁷
- **לקוח (Client)** הינו צד לעסקה עם צד נגדי מרכזי באמצעות חבר מסלקה הפועל כמתווך פיננסי, או באמצעות חבר מסלקה המבטיח את ביצועי הלקוח לצד הנגדי המרכזי.
- **ביטחון ראשוני (Initial Margin)** הינו ביטחון ממומן (funded collateral) המועמד על ידי חבר מסלקה או על ידי לקוח לטובת צד נגדי מרכזי על מנת להקטין חשיפות עתידיות פוטנציאליות של הצד הנגדי המרכזי לחבר המסלקה, הנגרמות כתוצאה משינוי אפשרי עתידי בערך העסקאות שלהם. למטרות נספח זה, ביטחון ראשוני לא כולל סכומים המועברים לצד נגדי מרכזי בגין הסדרי שיתוף בהפסדים הדדיים (כלומר, מקרה בו הצד הנגדי המרכזי משתמש בביטחון ראשוני על מנת לשתף הפסדים בין חברי מסלקה, יטופל כחשיפה לקרן סיכונים (Default Fund)).
- **ביטחון משתנה (Variation Margin)** הינו ביטחון ממומן (funded collateral) המועמד על ידי חבר מסלקה או על ידי לקוח, על בסיס יומי או תוך יומי, לטובת צד נגדי מרכזי, בהתבסס על תנודות מחירים בעסקאות שלהם.
- **חשיפות מסחר (Trade Exposures)** (בחלק IX לנספח זה) כוללות חשיפות נוכחיות וחשיפות עתידיות פוטנציאליות של חבר מסלקה או של לקוח לצד נגדי מרכזי, הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה או עסקאות מימון ני"ע (SFTs), כמו גם ביטחון ראשוני. למטרות הגדרה זו, החשיפה הנוכחית של חבר מסלקה כוללת את סכום הביטחון המשתנה אותו יש לשלם לחבר המסלקה, ושטרם שולם.

²³⁷ לצרכי נספח זה, כאשר צד נגדי מרכזי קשור לצד נגדי מרכזי שני, אותו צד נגדי מרכזי שני יטופל כחבר מסלקה של הצד הנגדי המרכזי הראשון. השאלה אם סכום הביטחון של הצד הנגדי המרכזי השני לצד הנגדי המרכזי הראשון מטופל כביטחון ראשוני או כהעברה לקרן סיכונים תלויה בהסדר המשפטי בין הצדדים הנגדיים המרכזיים.

- **העברות לקרן סיכונים** (Guaranty Fund Contribution, Clearing deposits, Default Funds), או כל שם אחר, הינם סכומים, ממומנים או לא ממומנים, של חבר מסלקה, המופנים להסדרי שיתוף בהפסדים הדדיים (mutualised loss sharing arrangements), או משמשים לחיתום שלהם. מעמדם של הסדרי השיתוף בהפסדים הדדיים כקרנות סיכונים ייקבע על בסיס התוכן של הסדרים אלו ולא על בסיס התיאור שניתן להם על ידי הצד הנגדי המרכזי.
- **עסקה מקוזת (Offsetting transaction)** מתייחסת לרגל בעסקה שבין חבר המסלקה והצד הנגדי המרכזי, כאשר חבר המסלקה פועל בשם הלקוח (לדוגמה, כאשר חבר מסלקה מסלק או מחליף עסקת לקוח).
- **תקופת סיכון המרווח (Margin Period of Risk)** היא תקופת הזמן המשוערת מההפקדה האחרונה של ביטחונות (last exchange of collateral) המכסים מערך קיזוז של עסקאות עם צד נגדי כושל, ועד שנסגרו הפוזיציות מול אותו צד נגדי (until that counterparty is closed out) וסיכון השוק שנוצר גודר מחדש (re-hedged).

ב. סוגי עסקאות

- **עסקאות סילוק ארוך (Long Settlement Transactions)** הן עסקאות שבהן צד נגדי מתחייב למסור נייר ערך, סחורה או סכום במטבע זר כנגד מזומנים, מכשירים פיננסיים אחרים או סחורות, או בכיוון ההפוך, במועד הסילוק או במועד המסירה אשר לפי החוזה חל במועד רחוק יותר מהקצר מבין שני המועדים הבאים: התקופה המקובלת בשוק לסילוק מכשיר זה, או חמישה ימי עסקים לאחר מועד הכניסה של התאגיד הבנקאי לעסקה.
- **עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs - Securities Financing Transactions)** הן עסקאות כדוגמת הסכמי רכש חוזר, הסכמי מכר חוזר, השאלה ושאלה של ניירות ערך, ועסקאות הלוואת מרווח (margin lending), שבהן ערך העסקה תלוי בהערכות השוק, והעסקה כפופה פעמים רבות להסכמי מרווח (margin agreements).
- **עסקאות הלוואת מרווח (Margin Lending Transactions)** הן עסקאות שבהן תאגיד בנקאי מעמיד אשראי בקשר לרכישה, מכירה, החזקה או מסחר בניירות ערך. עסקאות הלוואת מרווח אינן כוללות הלוואות אחרות בביטחון ניירות ערך. ככלל, בעסקאות הלוואת מרווח, סכום ההלוואה מובטח על ידי ניירות ערך שערכן גבוה מסכום ההלוואה.
- **נגזרים מעבר לדלפק (OTC):** חוזי מט"ח - עסקאות החלף בין מטבעות, עסקאות החלף ריבית בין מטבעות (cross currency interest rate swap), עסקאות אקדמה במט"ח (forward foreign exchange), חוזים עתידיים במט"ח, אופציות במט"ח, חוזים על זהב; חוזי ריבית - עסקת החלף ריבית, עסקת החלף בסיסי ריבית (basis swap), עסקת אקדמה על ריבית, חוזי ריבית עתידיים, אופציה על ריבית; חוזים על מניות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; חוזים על מתכות יקרות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; חוזים על סחורות אחרות - חוזים עתידיים, עסקאות אקדמה, עסקאות החלף, אופציות; נגזרי אשראי; חוזים אחרים עם מאפיינים דומים.

ג. מערכי קיזוז, מערכי גידור ומונחים קשורים

- **מערך קיזוז (Netting Set)** הוא קבוצת עסקאות עם צד נגדי יחיד, הכפופות להסכם קיזוז דו-צדדי בר אכיפה משפטית, כאשר הקיזוז מוכר למטרות הון פיקוחי לפי הוראות סעיפים 96(i) עד 96(v) של נספח זה, וטכניקות להפחתת סיכון אשראי על פי הוראה זו. כל עסקה שאינה כפופה להסכם קיזוז דו-צדדי בר אכיפה משפטית, המוכר למטרות הון פיקוחי, תפורש כמערך קיזוז למטרת כללים אלה.
- **פוזיצית סיכון (Risk Position)** היא ערך סיכון מספרי המשוך לעסקה תוך שימוש באלגוריתם פיקוחי לפי שיטה סטנדרטית של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (כמפורט בנספח זה).
- **מערך גידור (Hedging Set)** הוא קבוצה של פוזיציות סיכון מהעסקאות במערך קיזוז יחיד, שרק ההפרש ביניהן רלוונטי לקביעת סכום החשיפה או ה-EAD לפי שיטה סטנדרטית של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR).
- **ערך שוק שוטף - (CMV - Current Market Value)** מתייחס לערך השוק נטו של תיק העסקאות במערך הקיזוז עם הצד נגדי. בחישוב ערך שוק שוטף משתמשים בערכי שוק חיוביים ושליליים גם יחד.

ד. בטל.**ה. מדידת חשיפות והתאמות**

- **חשיפה נוכחית** היא הערך הגדול מבין: אפס, או ערך השוק של עסקה או תיק עסקאות במערך קיזוז עם צד נגדי, אשר יהפוך להפסד כאשר אותו צד נגדי ייכנס לכשל, בהנחה שלא תהיה גבייה בשל ערכן של עסקאות אלה בעת פשיטת רגל. חשיפה נוכחית נקראת לעתים גם עלות שחלוף (Replacement Cost).

II. תחולת היישום

3. השיטות לחישוב סכום החשיפה לפי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי או לחישוב EAD לפי גישת IRB לסיכון אשראי המתוארות בנספח זה חלות על (SFTS) ועל נגזרים (נגזרי OTC, נגזרים הנסחרים בבורסות, ונגזרים משובצים שהופרדו מהחווה המארח בהתאם לכללי החשבונאות המפורטים בהוראות הדיווח לציבור "מכשירים נגזרים ופעילויות גידור").
4. מכשירים אלה מציגים בדרך כלל את המאפיינים המופשטים הבאים:
 - העסקאות יוצרות חשיפה נוכחית או ערך שוק.
 - העסקאות מתקשרות לערך שוק אקראי עתידי המבוסס על משתני שוק.
 - העסקאות יוצרות חילופי תשלומים או חילופי מכשירים פיננסיים (לרבות סחורות) כנגד תשלום.

- העסקאות מתבצעות עם צד נגדי מזוהה²³⁸.

5. מאפיינים שכיחים נוספים של העסקאות הנכללות בטיפול נספח זה הם :

- ביטחונות עשויים לשמש להפחתת חשיפה לסיכון, והיא טבועה במאפייני עסקאות מסוימות.
- מימון קצר טווח עשוי להיות היעד המרכזי, במובן זה שרוב העסקאות כוללות החלפת נכס אחד במשנהו (מזומנים או ניירות ערך) למשך פרק זמן קצר יחסית, על פי רוב לצורך מימון עסקי. שני צדדי העסקה אינם תוצאה של החלטות נפרדות אלא יוצרים מכלול בלתי ניתן להפרדה לשם השגת מטרה מוגדרת.
- קיזוז עשוי לשמש להפחתת הסיכון.
- אמידת שווי הפוזיציות מתבצעת בתדירות גבוהה (בדרך כלל על בסיס יומי), בהתאם למשתני השוק.
- ייתכן שנעשה שימוש בהתאמת מרווח (remargining).

(i)6 חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע, יהיו כפופות לטיפול של סיכון אשראי צד נגדי כאמור בסעיפים 106 עד 127 לנספח זה. חשיפות הנגרמות מסילוק עסקאות במזומן (מניות, הכנסה קבועה (fixed income), עסקאות ספוט בסחורות או במט"ח) אינן כפופות לטיפול כאמור. סילוק עסקאות במזומן נשאר כפוף לטיפול המתואר בנספח ב' להוראת ניהול בנקאי תקין 203.

(ii)6 תאגיד בנקאי, המשמש כחבר מסלקה או כלקוח, המבצע עסקת נגזרים הנסחרת בבורסה בה הרגל שבין חבר המסלקה ללקוח מבוצעת בכפוף להסכם דו-צדדי, יקצה הון כנגד עסקה זו כמו בעסקת נגזרי OTC.

(iii)6 על התאגיד הבנקאי לקיים פעילותו מול הבורסה ומול לקוחות הפעילים בבורסה במסגרת הסכמי קיזוז.

7. על פי שתי השיטות המתוארות בנספח זה, כאשר תאגיד בנקאי רוכש הגנת נגזרי אשראי כנגד חשיפה בתיק הבנקאי או כנגד חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי, עליו לקבוע את דרישת ההון בגין החשיפה המגודרת בכפוף לקריטריונים ולכללים להכרה בנגזרי אשראי, דהיינו כללי החלפה (substitution) או כשל כפול (double default), בהתאם למקרה. כאשר כללים אלה חלים, סכום החשיפה או ה- EAD עבור סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) ממכשירים אלה שווה לאפס.

7א. האמור בסעיף 7 לעיל לא חל על נגזרי אשראי שנרכשו כהגנה לחשיפה בגינה יש לחשב דרישת הון בגין סיכון CVA. במקרה זה, הקצאת ההון בגין סיכון CVA חייבת לשקף גם את סיכון ה- CVA

של הגנת האשראי, כלומר, יש לחשב את דרישת ההון בגין סיכון CVA גם לחשיפה כלפי מוכר ההגנה.

8. סכום החשיפה או ה-EAD לסיכון אשראי של צד נגדי שווה לאפס עבור עסקאות החלף כשל אשראי CDS (credit default swaps) שנמכרו ונרשמו בתיק הבנקאי כאשר הן מטופלות במסגרת הוראה זו כערבות שנתן התאגיד הבנקאי ותחול עליהן דרישת הון בגין הסכום הרעיוני כולו.

9. על פי שתי השיטות המתוארות בנספח זה, סכום החשיפה או ה-EAD עבור צד נגדי נתון שווה לסכום האריתמטי של סכומי החשיפה או ערכי ה-EAD שחושבו לכל אחד ממערכי הקיזוז עם אותו צד נגדי.

"יתרת EAD" בגין נגזר OTC נתון של צד נגדי מוגדרת כגובה מבין אפס ובין סכום ה-EADs לרוחב כל מערכי הקיזוז עם הצד הנגדי בניכוי הפסד CVA בגין צד נגדי זה שכבר הוכר על ידי התאגיד הבנקאי. הפסד CVA זה מחושב מבלי לקחת בחשבון כל קיזוז של התאמות הערכה בחובה שנוכו מההון לפי סעיף 15' להוראה 202.²³⁸ נכסי סיכון משוקללים לנגזר OTC נתון של צד נגדי יכול שיחושבו כמשקל הסיכון המיוחס לפי הגישה הסטנדרטית או גישת IRB מוכפל ביתרת ה-EAD של הצד הנגדי.

III. כללי קיזוז בין מוצרים

10-19. בטל.²³⁹

IV. אישור לאימוץ שיטת מודל פנימי להערכת גובה החשיפה

20-24. בטל.

V. שיטת המודל הפנימי: מדידת החשיפה ודרישות סף

25-67. בטל.^{240 241 242 243 244}

²³⁸ הפסד ה-CVA שנגרם, המנוכה מחשיפות על מנת לקבוע את יתרת ה-EAD, הוא הפסד CVA ברוטו, כלומר ללא ניכוי של התאמות הערך בחובה (DVA) שנוכו בנפרד מההון. כאשר DVA לא נוכו בנפרד מהון התאגיד הבנקאי, הפסד ה-CVA שבו ישתמשו לקביעת יתרת ה-EAD יהיה בניכוי של DVA אלו.

²³⁹ בטל

²⁴⁰ בטל

²⁴¹ בטל

²⁴² בטל

²⁴³ בטל

²⁴⁴ בטל

68. תאגיד בנקאי המשתמש בביטחונות כדי להפחית את סיכון האשראי שלו כלפי צד נגדי חייב לקיים נהלים פנימיים על מנת לוודא כי בטרם תוכר השפעת הביטחונות בחישוביו, יעמדו הביטחונות בתקנים המתאימים לוודאות משפטית כפי שפורטו בפרק ד', העוסק בהפחתת סיכון אשראי.

VI. השיטה הסטנדרטית

69. ניתן ליישם את השיטה הסטנדרטית אך ורק לנגזרים מעבר לדלפק (OTC); חוזי עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs) יהיו כפופים לטיפול המפורט בפרק ד'. סכום החשיפה (לפי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי) או סכום ה-EAD יחושבו בנפרד לכל מערך קיזוז. סכום זה נקבע באופן הבא:

$$\text{exposure amount or EAD} = \beta \cdot \max \left(CMV - CMC; \sum_j \left| \sum_i RPT_{ij} - \sum_i RPC_{ij} \right| \times CCF_j \right)$$

כאשר:

CMV = ערך השוק השוטף של תיק העסקאות בתוך מערך קיזוז עם צד נגדי, לפני ניכוי ביטחונות, דהיינו:

$$CMV = \sum_i CMV_i, \text{ כאשר } CMV_i \text{ הוא ערך השוק השוטף של עסקה } i.$$

CMC = ערך השוק השוטף של הביטחון שהוקצה למערך קיזוז, דהיינו $CMC = \sum_i CMC_i$, כאשר

CMC_i הוא ערך השוק השוטף של הביטחון i.

i = אינדקס המציין עסקה.

I = אינדקס המציין ביטחון.

j = אינדקס המציין מערכי גידור פיקוחיים. מערכי גידור אלו תואמים לגורמי סיכון שבהם ניתן לקזז פוזיציות סיכון בסימנים מנוגדים כדי לקבל פוזיציות סיכון נטו, שעליה מבוססת מדידת החשיפה.

RPT_{ij} = פוזיציות סיכון מעסקה i ביחס למערך גידור j.²⁴⁵

RPC_{ij} = פוזיציות סיכון מביטחון i ביחס למערך גידור j.

CCF_j = מקדם פיקוחי להמרה לאשראי ביחס למערך גידור j.²⁴⁶

β = פרמטר תקנון פיקוחי (scaling).

²⁴⁵ לדוגמה, חוזה אקדמה (forward) במט"ח עם רגל אחת הנקובה במטבע המקומי של הפירמה ימופה לשלוש פוזיציות סיכון: 1. פוזיציות סיכון במט"ח, 2. פוזיציות סיכון ריבית במט"ח, 3. פוזיציות סיכון ריבית במטבע המקומי.

²⁴⁶ הכיול מתבצע בהנחה שמדובר בחוזי אקדמה (forward) או עסקאות החלף שהן בכסף ובהינתן אופק חיזוי של שנה אחת.

לביטחון שנתקבל מצד נגדי סימן חיובי; לביטחון שנמסר לצד נגדי סימן שלילי.

ביטחון המוכר בגישה הסטנדרטית מוגבל לביטחון שעומד בתנאי הכשירות, לפי סעיף 146 וסעיף 703 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, לעניין הפחתת סיכון אשראי.

70. כאשר עסקה בנגזר מעבר לדלפק OTC, בעל פרופיל סיכון ליניארי (כגון חוזה אקדמה (forward), חוזה עתידי או חוזה החלף) מבטיחה את ההחלפה של מכשיר פיננסי (כגון אג"ח, מניה או סחורה) כנגד תשלום, החלק של התשלום נקרא רגל התשלום (payment leg). עסקאות המבטיחות החלפה של תשלום כנגד תשלום (כגון עסקת החלף ריבית או חוזה אקדמה (forward) על שערי חליפין) מורכבות משתי רגלי תשלום. רגלי התשלום מורכבות מן התשלומים ברוטו המוסכמים בחוזה, לרבות הסכום הרעיוני של העסקה. בחישובים המפורטים בהמשך, תאגיד בנקאי רשאי להתעלם מסיכון שיעור הריבית הגלום ברגלי תשלום בעלי יתרת פירעון קצרה משנה. תאגיד בנקאי רשאי לטפל בעסקאות המורכבות משתי רגלי תשלום הנקובות באותו המטבע (כגון עסקאות החלף ריבית) כעסקה אחת מצורפת. הטיפול ברגלי התשלום יחול על העסקה המצורפת.

71. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי שבהן המכשירים הפיננסיים המשמשים כבסיס הם מניות (לרבות מדדי מניות), זהב, מתכות יקרות או סחורות אחרות, ימופו לפוזיציות סיכון במערך הגידור המתאים של המניה (או מדד המניות) או של הסחורה (לרבות זהב ומתכות יקרות אחרות). רגל התשלום בעסקאות אלו תמופה לפוזיציות סיכון ריבית במערך גידור המתאים לשיעור הריבית. אם רגל התשלום נקובה במטבע חוץ, העסקה תמופה גם לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע הרלוונטי.

72. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי שבהן המכשיר המשמש כבסיס לעסקה הוא מכשיר חוב (כגון אג"ח או הלוואה) ימופו לפוזיציות סיכון ריבית כאשר פוזיציות סיכון אחת היא בגין מכשיר החוב ופוזיציות סיכון נוספת עבור רגל התשלום. עסקאות בעלות פרופיל סיכון ליניארי המבטיחות תשלום כנגד תשלום (לרבות חוזה אקדמה (forward) על שערי חליפין) ימופו לפוזיציות סיכון ריבית לכל אחת מרגלי התשלום. אם מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה נקוב במטבע זר, מכשיר החוב ימופה לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע הרלוונטי. אם רגל התשלום נקובה במטבע זר, רגל התשלום תמופה גם היא לפוזיציות סיכון שער חליפין במטבע זה²⁴⁷. סכום החשיפה או ה-EAD המוקצה לחוזה החלפה בין בסיסי ריבית (basis swap) הוא אפס.

73. לכל המכשירים מלבד מכשירי חוב, גודל פוזיציות הסיכון מעסקה בעלת פרופיל סיכון ליניארי הוא הערך הרעיוני האפקטיבי (מחיר השוק כפול הכמות) של המכשירים הפיננסיים המשמשים כבסיס לעסקה (לרבות סחורות) לאחר שהומרו למטבע המקומי של הפירמה.

²⁴⁷ לדוגמה, חוזה אקדמה (forward) במט"ח עם רגל אחת הנקובה במטבע המקומי של הפירמה ימופה לשלוש פוזיציות סיכון: 1. פוזיציות סיכון במט"ח, 2. פוזיציות סיכון בגין ריבית במט"ח, 3. פוזיציות סיכון ריבית במטבע המקומי.

74. באשר למכשירי חוב ורגלי תשלום בכל העסקאות, גודל פוזיציות הסיכון הוא הערך הרעיוני האפקטיבי של תשלומי הברוטו שטרם נפרעו (לרבות הסכום הרעיוני), לאחר שהומרו למטבע המקומי של הפירמה, מוכפל במח"מ המותאם של מכשיר החוב או רגל התשלום, בהתאמה.
75. גודל פוזיציות הסיכון מעסקת החלף כשל אשראי (CDS) הוא הערך הרעיוני של מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה מוכפל ביתרת התקופה לפירעון של עסקת ה-CDS.
76. גודל פוזיציות סיכון לנגזר מעבר לדלפק OTC בעל פרופיל סיכון שאינו ליניארי (לרבות אופציות ו-swapoptions) שווה לערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי של המכשיר הפיננסי המשמש כבסיס לעסקה, למעט במקרה שבו מכשיר חוב משמש בסיס לעסקה.
77. במקרה של נגזר מעבר לדלפק OTC בעל פרופיל סיכון שאינו ליניארי (לרבות אופציות ו-swapoptions), כשהמכשיר המשמש בסיס לעסקה הוא מכשיר חוב או רגל תשלום, גודל פוזיציות הסיכון יהיה שווה לערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי של המכשיר הפיננסי או רגל התשלום, מוכפל במח"מ המותאם של מכשיר החוב או רגל התשלום.
78. תאגיד בנקאי רשאי לעשות שימוש בנוסחאות המפורטות להלן כדי לקבוע את גודל פוזיציות הסיכון ואת הסימן שלהן :
- א. לכל המכשירים למעט מכשירי חוב :

$$P_{ref} \frac{\partial v}{\partial p} = \text{הערך הרעיוני האפקטיבי, או ערך הדלתא של הערך הרעיוני האפקטיבי}$$

כאשר

P_{ref} מחיר המכשיר המשמש בסיס לעסקה, מבוטא במטבע המשמש להתייחסות

v ערך המכשיר הפיננסי (במקרה של אופציה : מחיר האופציה ; במקרה של עסקה בעלת פרופיל סיכון ליניארי : ערך מכשיר הבסיס עצמו)

p מחיר המכשיר המשמש בסיס לעסקה, מבוטא באותו המטבע כ- v

- ב. למכשירי חוב ורגלי תשלום בכל העסקאות :
- הערך הרעיוני האפקטיבי מוכפל במח"מ המותאם, או
- ערך הדלתא בערך רעיוני מוכפל במח"מ המותאם

$$\frac{\partial v}{\partial r}$$

כאשר

v ערך המכשיר הפיננסי (במקרה של אופציה: מחיר האופציה; במקרה של עסקה בעלת פרופיל סיכון לניארי: ערך המכשיר המשמש בסיס לעסקה או ערך רגל התשלום, בהתאמה)

r שיעור הריבית

אם v נקוב במטבע שאינו מטבע ההתייחסות, יש להמיר את הנגזר למטבע ההתייחסות על ידי הכפלה בשער החליפין הרלוונטי.

79. פוזיציות הסיכון יקובצו למערכי גידור. לכל מערך גידור, יש לחשב את הערך המוחלט של הסכום האריתמטי של פוזיציות הסיכון שנתקבלו. סכום אריתמטי זה נקרא "פוזיצית סיכון נטו" והוא מיוצג באופן הבא

$$| \sum_i RPT_{ij} - \sum_l RPC_{lj} |$$

בנוסחאות המופיעות בסעיף 69 בנספח זה.

80. פוזיציות ריבית הנובעות ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך ימופו לאחד מתוך שישה מערכי גידור עבור כל אחד מן המטבעות המיוצגים. מכשיר חוב מסווג כבעל סיכון ספציפי נמוך כאשר חלה עליו דרישת הון בשיעור 1.6 אחוז ומטה על פי ההוראות בסעיפים 710 עד 711(ii) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. פוזיציות שיעור ריבית הנובעות מרגלי תשלום יוקצו לאותם מערכי גידור שאליהם מוקצות פוזיציות סיכון ריבית ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך. פוזיציות ריבית הנובעות מפיקדונות כספיים שנתקבלו מן הצד הנגדי כביטחון יוקצו גם הן לאותם מערכי גידור שאליהן מוקצות פוזיציות סיכון ריבית ממכשירי חוב בעלי סיכון ספציפי נמוך. ששת מערכי הגידור לכל מטבע מוגדרים על ידי צירוף של שני קריטריונים:

(i) אופיו של שיעור הריבית להתייחסות - שיעור ריבית של ריבונות (ממשלה) או שיעור ריבית אחר כלשהו.

(ii) יתרת התקופה לפירעון או תדירות התאמת הריבית - פחות משנה, בין שנה לחמש שנים, או למעלה מחמש שנים.

טבלה 1

מערכי גידור לפוזיציות סיכון ריבית לכל מטבע

יתרת התקופה לפירעון או תדירות התאמת הריבית	שיעורי ריבית של ריבונות משמשים להתייחסות	שיעורי ריבית של ריבונות משמשים להתייחסות
שנה אחת או פחות	X	X
למעלה משנה אחד ועד חמש שנים	X	X
למעלה מחמש שנים	X	X

81. למכשירי חוב המשמשים בסיס לעסקה (כגון אג"ח בריבית ניידת) או רגלי תשלום (כגון רגלי תשלום בריבית ניידת של עסקאות החלף ריבית), אשר בהם שיעור הריבית צמוד לשיעור ריבית

ההתייחסות המייצג את שיעור הריבית הכללית בשוק (כגון תשואת אג"ח ממשלתיות, ריבית שוק הכספים, swap rate), תדירות התאמת הריבית היא משך הזמן עד להתאמה הבאה של שיעור הריבית המשמש להתייחסות. אחרת, יתרת התקופה לפירעון היא יתרת חייו של מכשיר החוב המשמש כבסיס לעסקה, או לחלופין, במקרה של רגל תשלום, יתרת חיי העסקה.

82. התאגיד הבנקאי יקבע מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב להתייחסות המשמש כבסיס לעסקת החלף כשל אשראי (CDS).

83. התאגיד הבנקאי יקבע מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב בעל סיכון ספציפי גבוה, דהיינו מכשיר חוב שדרישת ההון החלה עליו גבוהה מ- 1.60 אחוז לפי שיטת המדידה הסטנדרטית לסיכון שיעור ריבית בסעיף 710 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. הוא הדין באשר לפיקדונות כספיים שנמסרו לצד הנגדי כביטחון, וזאת כל עוד אין לצד הנגדי התחייבויות לתשלום חוב בסיכון ספציפי נמוך שטרם נפרעו. כאשר רגל תשלום נוהגת כמכשיר חוב הנושא סיכון ספציפי גבוה (לדוגמה, במקרה של total return swap עם רגל אחת הנוהגת כאג"ח), ייקבע גם אז מערך גידור אחד לכל מנפיק של מכשיר חוב המשמש להתייחסות. תאגידים בנקאיים יוכלו להקצות לאותו מערך גידור פוזיציות סיכון הנובעות ממכשירי חוב של מנפיק מסוים או ממכשירי חוב המשמשים להתייחסות של אותו המנפיק, שרגלי תשלום נוהגות לפיהם או המשמשים כבסיס לעסקת CDS.

84. מכשירים פיננסיים שאינם מכשירי חוב המשמשים בסיס לעסקה (כגון: מניות, מתכות יקרות, סחורות או מכשירים אחרים) מוקצים לאותם מערכי גידור אך ורק אם מדובר במכשירים זהים או דומים. הדמיון בין מכשירים נקבע באופן הבא:

- לעניין מניות, מכשירים דומים הם אלו שהונפקו על ידי אותו המנפיק. מדד מניות מטופל כמנפיק נפרד.
- לעניין מתכות יקרות, מכשירים דומים הם מכשירים עם אותה המתכת. מדד מתכות יקרות מטופל כמתכת יקרה נפרדת.
- לעניין סחורות, מכשירים דומים הם מכשירים עם אותה הסחורה. מדד סחורות מטופל כסחורה נפרדת.
- לעניין אנרגיית חשמל, זכויות וחובות אספקה המתייחסות לאותם פרקי הזמן בשעות עומס או מחוץ לשעות העומס ביממה של 24 שעות יחשבו למכשירים דומים.

85. מקדם המרה לאשראי המוחל על פוזיציות סיכון נטו ממערך גידור, תלוי בקטגוריה הפיקוחית של מערך הגידור כהגדרתה בסעיפים 86 עד 88 לנספח זה.

86. מקדמי המרה לאשראי למכשירים פיננסיים שאינם מכשירי חוב ולשערי חליפין המשמשים בסיס לעסקאות מוצגים בטבלה 2.

טבלה 2

שערי חליפין	זהב	מניות	מתכות יקרות (למעט זהב)	אנרגיה חשמלית	סחורות אחרות (למעט מתכות יקרות)
2.5%	5.0%	7.0%	8.5%	4%	10.0%

87. מקדמי ההמרה לאשראי עבור פוזיציות סיכון ממכשירי חוב הנם כדלקמן :
- 0.6 אחוז לפוזיציות סיכון ממכשיר חוב או ממכשיר חוב להתייחסות בעלי סיכון ספציפי גבוה.
 - 0.3 אחוז לפוזיציות סיכון ממכשיר חוב להתייחסות, המשמש בסיס לחוזה CDS ובעל סיכון ספציפי נמוך.
 - 0.2 אחוז ביתר המקרים.
88. מכשירי בסיס של נגזרים מעבר לדלפק OTC שאינם שייכים לאף אחת מן הקטגוריות לעיל יוקצו למערכי גידור נפרדים לכל קטגוריה של מכשיר הבסיס. יש להחיל מקדם המרה לאשראי בשיעור של 10 אחוזים על פוזיציות הסיכון נטו.
89. יתכנו עסקאות בעלות פרופיל סיכון שאינו ליניארי אשר בגינן אין התאגיד הבנקאי יכול לקבוע את הדלתא באמצעות מודל שאושר על ידי המפקח למטרת קביעת דרישות הון מזעריות בגין סיכון שוק (מודלים של מכשירים שאושרו למטרות הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק, או מודלים של מכשירים שאושרו כחלק מהאישור שקיבל התאגיד ליישם את גישת המודלים הפנימיים לסיכון שוק). במקרה של רגלי תשלום ועסקאות במכשירי חוב המשמשים כבסיס, עשויות להיות עסקאות שלגביהן אין התאגיד הבנקאי יכול לקבוע את המח"מ המותאם באמצעות המודל. עבור עסקאות אלו, המפקח יקבע את גודל פוזיציות הסיכון ואת מקדמי ההמרה לאשראי באופן שמרני. לחלופין, המפקח עשוי לדרוש מהתאגיד להשתמש בשיטת החשיפה הנוכחית. קיזוז לא יוכר : במילים אחרות, סכום החשיפה או ה-EAD ייקבעו כאילו קיים מערך קיזוז אשר מכיל את העסקה הבודדת לבדה.
90. פרמטר התקנון הפיקוחי § (בטא) נקבע כ- 1.4.
- VII. שיטת החשיפה הנוכחית**
91. שיטת החשיפה הנוכחית תוחל על נגזרים מעבר לדלפק (OTC) בלבד ; עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs) כפופות לטיפול שנקבע על פי פרק ד'.
92. בטל.

92(i). לפי שיטת החשיפה הנוכחית, על התאגיד הבנקאי לחשב את עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערור חוזים למחיר שוק, כך שהחשיפה הנוכחית תיכלל ללא צורך באמידתה, ולאחר מכן יוסיף מקדם ה"תוספת" ("add-on") כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה. הוסכם כי על מנת לחשב את סכום שווה-ערך אשראי של מכשירים אלה לפי שיטת החשיפה הנוכחית, על התאגיד הבנקאי לסכום את:

- סך עלות השחלוף (המתקבל באמצעות "שערור למחיר שוק") של כל החוזים שלהם ערך חיובי; ועוד
- סכום של חשיפה פוטנציאלית עתידית לאשראי, המחושבת על בסיס סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, המפוצלת בהתאם ליתרת התקופה לפירעון לפי הטבלה הבאה:

שחורות אחרות	מתכות יקרות למעט זהב	מניות	מט"ח וזהב	שיעורי ריבית	
10.0%	7.0%	6.0%	1.0%	0.0%	שנה אחת או פחות
12.0%	7.0%	8.0%	5.0%	0.5%	מעל שנה אחת ועד חמש שנים
15.0%	8.0%	10.0%	7.5%	1.5%	מעל חמש שנים

הערות:

1. בחוזים עם מספר החלפות של הקרן, המקדמים יוכפלו במספר התשלומים שנותרו בחוזה.
2. בחוזים הבנויים כך שחשיפה שטרם נפרעה תיפרע בהתאם לתאריכי התשלום הקבועים בחוזה והתנאים יאופסו באופן כזה ששווי השוק של החוזה יהיה אפס באותם תאריכים שנקבעו, יתרת התקופה לפירעון תהיה שווה לתקופה שנותרה עד לתאריך האיפוס הבא. במקרה של חוזי ריבית בעלי יתרת תקופה לפירעון ממושכת משנה אחת, העומדים בקריטריונים לעיל, מקדם התוספת לא יפחת מ 0.5%.
3. חוזי אקדמה (forward), עסקאות החלף, אופציות נרכשות וחוזי נגזרים דומים שאינם מכוסים באף אחת מעמודות המטריצה יטופלו כ"סחורות אחרות".
4. אין לחשב חשיפת אשראי עתידית פוטנציאלית עבור עסקאות החלף ריבית ניידת/ריבית ניידת במטבע יחיד; החשיפה לאשראי בחוזים אלה תיאמד אך ורק על בסיס ערכם המשוערך למחיר השוק. אין לחשב חשיפת אשראי עתידית פוטנציאלית עבור אופציות שנכתבו על ידי התאגיד הבנקאי.
5. מקדם התוספת שיש להחיל על עסקאות מסוג שקל/מדד יהיה מקדם התוספת המוחל על עסקאות ריבית.
6. מקדם התוספת שיש להחיל על עסקאות המורכבות משני סוגי עסקאות (למשל - ריבית ומט"ח) יהיה מקדם התוספת הגבוה מבין שני מקדמי התוספת האפשריים.

92(ii). המפקח על הבנקים יוודא כי סכומי התוספות יתבססו על הסכומים הרעיוניים האפקטיביים ולא על הסכומים הרעיוניים. במקרה שהסכום הרעיוני המוצהר ממונף או מוגדל בעקבות מבנה העסקה, ישתמשו התאגידים הבנקאיים בסכום הרעיוני האפקטיבי בבואם לאמוד את החשיפה העתידית הפוטנציאלית.

93. תאגיד בנקאי רשאי לקבל הקלה בדרישות ההון בגין ביטחונות כמוגדר בסעיף 146 ובסעיף 703 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208. השיטה להכרה בביטחונות תהיה זו שמיישם התאגיד הבנקאי עבור סיכון אשראי.

94. סכום החשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי או ה-EAD עבור עסקאות בנגזרי אשראי מול ישות יחידה (single name) בתיק למסחר, יחושבו באמצעות מקדמי התוספת לחשיפה פוטנציאלית עתידית הקבועים בסעיף 707 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208.

95. על מנת לקבוע את דרישות ההון בגין חשיפות מגודרות בתיק הבנקאי, יש להחיל את הטיפול לנגזרי אשראי שנקבע בהוראה זו על מכשירי נגזרי אשראי כשירים.

96. כאשר נגזר אשראי שייך לרובד ה- II הנתון לסיכון כשל (כגון עסקת הראשון לכשל), יחול הטיפול הקבוע בסעיף 708 של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208.

קיצוץ דו-צדדי

96(i). ועדת באזל שקלה בקפידה את הסוגיה של קיצוץ דו-צדדי (bilateral netting), דהיינו, שקלול החוב נטו ולא החוב ברוטו כנגד אותו צד נגדי, הנגזר מן הטווח המלא של עסקאות אקדמה (forward), עסקאות עתידיות, אופציות וחוזים דומים במכשירים נגזרים²⁴⁸. הוועדה מוטרדת מכך שאם למפרק של צד נגדי שכשל (failed) עומדת (או עשויה לעמוד) הזכות להתיר את הקשר בין חוזים שהבנק מקיז ביניהם, ואותו מפרק ידרוש לכבד את החוזים לטובת הצד הנגדי שכשל ולא יכבד את החוזים שאינם לטובתו, לא תהיה הקטנה של הסיכון הגלום באותו צד נגדי.

96(ii). לאור האמור לעיל, הוסכם כי למטרות הלימות ההון :

(א) תאגידים בנקאיים יהיו רשאים לקיז בין עסקאות הכפופות להחלפת התחייבויות (novation), שלפיה כל התחייבות בין תאגיד בנקאי לצד נגדי שלו לספק מטבע נתון ביום ערך נתון תאוחד אוטומטית עם כל יתר ההתחייבויות באותו המטבע ולאותו יום ערך, כך שמשפטית, תתבצע החלפה של סכום יחיד בתמורה להתחייבויות ברוטו קודמות.

²⁴⁸ קיצוץ בין תשלומים, שנועד להקטין את עלויות התפעול של סליקות יומיות, לא יוכר במסגרת ההון מאחר שההתחייבויות ברוטו של הצד הנגדי אינן מושפעות מכך בשום דרך.

(ב) תאגידים בנקאיים רשאים גם לקזז עסקאות על פי כל צורה של הסדר לקיזוז דו-צדדי תקף משפטית, שאינן מכוסות בסעיף קטן (א) לעיל, לרבות צורות אחרות של החלפת התחייבויות (novation).

(ג) בשני המקרים, (א) ו- (ב), יידרש התאגיד הבנקאי להניח את דעתו של המפקח כי יש בידיו²⁴⁹:

(i) חוזה או הסכם קיזוז עם הצד הנגדי היוצר התחייבות משפטית יחידה המכסה את כל העסקאות הכלולות, באופן שתהא לתאגיד בנקאי הזכות לקבל או החובה לשלם אך ורק את הסכום נטו של הערכים המשוערכים לשוק החיוביים והשליליים של עסקאות בודדות שנכללו, במקרה שאותו צד נגדי לא יכבד את התחייבויותיו עקב אחת מהסיבות הבאות: כשל, פשיטת רגל, פירוק או נסיבות דומות;

(ii) חוות דעת משפטיות כתובות ומנומקות, שלפיהן, במקרה שהעניין יועמד למבחן משפטי, בתי המשפט והרשויות המנהליות הרלוונטיות ימצאו כי חשיפת התאגיד הבנקאי היא סכום נטו על פי:

- החוק בתחום השיפוט שבו רשום הצד הנגדי, וכן, במקרה שמעורבת שלוחה זרה של צד נגדי, גם חוק תחום השיפוט שבו ממוקמת השלוחה;
- החוק החל לגבי העסקאות הפרטניות; וכן
- החוק החל לגבי כל חוזה או הסכם הדרושים כדי לבצע את הקיזוז בפועל.

נותן חוות הדעת צריך להיות גורם חיצוני בלתי תלוי שהינו בעל מומחיות משפטית וניסיון מקצועי בתחום המסוים בו הוא נותן את חוות הדעת. חוות הדעת המשפטית תהיה על פי פורמט המוכר על ידי הקהילה המשפטית במדינת האם של הפירמה או בצורת תזכיר משפטי המטפל בכל הסוגיות הרלוונטיות באופן מנומק.

המפקח, חייב להשתכנע כי הקיזוז בר-אכיפה על פי חוקיהם של כל תחומי השיפוט הרלוונטיים²⁵⁰;

(iii) לתאגיד הבנקאי יהיו נהלים פנימיים שנועדו לוודא כי מאפייניהם המשפטיים של הסדרי הקיזוז ייבחנו לאור האפשרות של שינויים בחוק הרלוונטי. הנהלים יבטיחו, בין היתר, ביצוע סקירות משפטיות חוזרות, כאמור בסעיף 118א.

(iv) לתאגיד הבנקאי יהיו נהלים פנימיים שתכליתם לוודא כי טרם הכללת העסקה במערך הקיזוז, אותה עסקה נכללת בחוות דעת משפטיות העונות על הקריטריונים הקבועים לעיל.

(v) התאגיד הבנקאי ישמור את כל המסמכים הנדרשים ברשומותיו.

²⁴⁹ במקרים שבהם הסכם כמותאור בסעיף (ii) 96 הוכר לפני יולי 1994, יקבע המפקח אם נדרשים צעדים נוספים כלשהם על מנת להניח את דעתו כי ההסכם עומד בדרישות הקבועות להלן.

²⁵⁰ וכך, אם אחד מהמפקחים הללו לא השתכנע לגבי אכיפות החוזה על פי חוקי אותה מדינה, החוזה או הסכם הקיזוז לא ימלאו תנאי זה ואף לא אחד מן הצדדים שכנגד יוכל ליהנות מהטבה פיקוחית.

96(iii). חוזים המכילים סעיפי מילוט (walkaway) לא יהיו כשירים לקיזוז למטרות חישוב דרישות ההון לפי הוראה זו. סעיף מילוט הוא תנאי המתיר לצד נגדי שלא כשל לזקוף תשלומים מוגבלים בלבד, או לא לזקוף תשלומים כלל, לזכות הצד הכושל, אפילו אם הצד הכושל הוא למעשה מלווה נטו.

96(iv). חשיפת אשראי בגין עסקאות, למשל אקדמה (forward) בקיזוז דו-צדדי תחושב כסכום עלות השחלוף נטו (עלות השחלוף של מכלול העסקאות) המשוערך למחיר השוק, אם חיובי, ועוד תוספת המבוססת על קרן הבסיס הרעיונית. התוספת לעסקאות המקוזזות (A_{Net}) תהיה שווה לממוצע המשוקלל של התוספת ברוטו (A_{Gross}^{251}) והתוספת ברוטו המותאמת ליחס שבין עלות השחלוף הנוכחית נטו, אם חיובית, לעלות השחלוף הנוכחית ברוטו (NGR). ניתן לבטא זאת באמצעות הנוסחה הבאה:

$$A_{Net} = 0.4 \times A_{Gross} + 0.6 \times NGR \times A_{Gross}$$

כאשר:

NGR = רמת עלות השחלוף נטו חלקי רמת עלות השחלוף ברוטו לעסקאות הכפופות להסכמי קיזוז הניתנים אכיפים משפטית²⁵².

96(v). מקדם התקנון (scale) שיש להחיל על התוספות ברוטו בנוסחה זו יהיה זהה לזה של העסקאות שלא הוכללו בקיזוז, כמפורט בסעיפים 91 עד 96 לנספח זה. המפקח ימשיך לבחון את מקדם התקנון של התוספות כדי להבטיח את הלימותן. למטרות חישוב החשיפה הפוטנציאלית העתידית לסיכון אשראי בגין צד נגדי בקיזוז במקרה של חוזי אקדמה (forward) על שערי חליפין וחוזים דומים שבהם הקרן הרעיונית שוות-ערך לתזרימי מזומנים, קרן רעיונית תוגדר כתקבולים נטו שמועד פירעונם חל בכל אחד מימי הערך בכל אחד מן המטבעות. הסיבה לכך היא, שקיזוז בין חוזים באותו המטבע שמועד פירעונם חל באותו יום ערך יקטין את החשיפה הפוטנציאלית העתידית כמו גם את החשיפה הנוכחית.

שקלול סיכון

96(vi). לאחר שהתאגיד הבנקאי יחשב את הסכומים שווי-ערך לאשראי, עליו לשקלל סכומים אלה בהתאם לקטגוריה שאליה משתייך הצד הנגדי באותה הדרך שבה נעשה הדבר במסמך הראשי של מסגרת עבודה זו, לרבות שקלול ביחס לחשיפות המגובות על ידי ערבויות וביטחונות כשירים. ועדת באזל תעקוב מקרוב אחר איכות האשראי של המשתתפים בשווקים אלה ותשמור לעצמה את הזכות להמליץ על הגדלת משקלי הסיכון במקרה של הרעה באיכות האשראי הממוצעת או גידול בהפסדים.

²⁵¹ A_{Gross} שווה לסיכום אריתמטי של סכומי התוספת הפרטניים (המחושבים על ידי הכפלת סכום הערך הנקוב במקדמי התוספת המתאימים המפורטים בסעיף 92(i) לנספח זה) של כל העסקאות הנכללות בהסכמי קיזוז אכיפים משפטית עם צד נגדי אחד.

²⁵² חישוב ה-NGR יבוצע על בסיס כל צד נגדי לגופו.

דוגמאות

96א. דוגמה לחישוב סיכון אשראי של צד נגדי על פי גישת החשיפה הנוכחית :

לבנק 4 חוזים עם צד נגדי הנתונים תחת הסכם התחשבות נטו חוקי ובר אכיפה.

1. עסקה עתידית לקניית 1 מ' אירו תמורת 1.53 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד 3 חודשים.
2. עסקה עתידית למכירת 1 מ' אירו תמורת 1.5 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד חודש.
3. עסקה עתידית למכירת 0.4 מ' אירו תמורת 0.6 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד 3 חודשים.
4. עסקה עתידית לקניית 1 מ' אירו תמורת 1.6 מ' דולר שמועד פרעונה בעוד שנתיים.

שע"ח אירו/דולר = 1.6, שע"ח דולר/שקל = 4, ערכי שוק של העסקאות נתונים בטבלה.

עסקה	ערך נקוב (המטבע שנקנה במונחי אירו)	תקופה לפרעון (בשנים)	מקדם התוספת	עלות השחלוף הנוכחית (MTM)	Add_on	Max (MTM,0)	CCR לעסקה
1	1,000,000	0.25	1.0%	89,000	10,000	89,000	99,000
2	937,500	0.083	1.0%	- 106,000	9,375	0	9,375
3	375,000	0.25	1.0%	- 47,600	3,750	0	3,750
4	1,000,000	2	5.0%	152,000	50,000	152,000	202,000
סה"כ				87,400	73,125	241,000	314,125

כל הנתונים נקובים באירו.

(1) חישוב סכום סיכון אשראי בגין צד נגדי ללא התחשבות בהסכמי התחשבות נטו מחושב

כסיכום אריתמטי של כל ערכי CCR של העסקאות הבודדות.

ערך CCR של עסקה בודדת $MAX(MTM, 0) + Add_on$.

סכום סיכון אשראי בגין צד נגדי ללא התחשבות בהסכמי התחשבות נטו : 314,125 אירו.

בשקלים : 2,010,400.

חישוב סיכון אשראי בגין צד נגדי תוך התחשבות בהסכמי התחשבות נטו מחושב כסכום

עלות השחלוף הנוכחית (MTM) נטו של כל העסקאות בתוספת A_{Net} .

עלות השחלוף הנוכחית (MTM) נטו = 87,400

חישוב A_{Net} ע"פ הנוסחה :

$$A_{Gross} = 73,125$$

$$NGR = (87,400 \div 241,000) = 0.36$$

$$A_{Net} = 0.4 \times 73,125 + 0.6 \times 0.36 \times 73,125 = 45,045$$

סך כל סיכון האשראי בגין צד נגדי (CCR) : 132,445 = 87,400 + 45,045 אירו

בשקלים : 847,648.

(2) בדוגמה לעיל, עסקאות 1 ו- 3 עונות לתנאים שבסעיף 96(v) לנספח זה ולכן ניתן לקזז

ביניהן. במקרה זה, בכדי לחשב את סיכון אשראי צד נגדי של מערך הקיזוז, יש ליצור טבלה

ובה העסקאות לאחר הקיזוז.

בטבלה להלן קוזזו עסקאות 1+3 :

עסקה	ערך (המטבע שנקנה במונחי אירו)	נקוב	תקופה לפרעון (בשנים)	מקדם התוספת	עלות השחלוף הנוכחית (MTM)	Add_on	Max (MTM,0)	CCR לעסקה
1+3	600,000	0.25	1.0%	41,400	6,000	41,400	47,400	
2	937,500	0.083	1.0%	- 106,000	9,375	0	9,375	
4	1,000,000	2	5.0%	152,000	50,000	152,000	202,000	
סה"כ					87,400	65,375	193,400	258,775

במקרה זה $NGR = 0.45$.

חישוב מחודש של סך כל סיכון האשראי בגין צד נגדי (CCR) יניב את התוצאה : 130,391 אירו.
בשקלים : 834,504

96. דוגמה לחישוב סיכון אשראי של צד נגדי על פי הגישה הסטנדרטית :
המקור :

"The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects", Basel Committee on Banking Supervision, July 2005

לבנק המדווח במטבע דולר אמריקאי 5 עסקאות עם צד נגדי אחד הנתונות תחת הסכם התחשבות נטו המפורטות בטבלה שלהלן.
שלבי החישוב :

(1) בעסקה הראשונה (IRS) - הערך הנקוב - 80 מ' דולר, לצד המקבל מח"מ מותאם של 8 שנים, ולכן : פוזיצית סיכון בסכום של 640 (80*8) נרשמה במערך הגידור ריבית \$ מעל 5 שנים. לצד המשלם יש אותה עסקה עם אותו ערך נקוב אך עם מח"מ מותאם של -0.25. פוזיצית סיכון בסכום של 20 (-0.25*80) נרשמה במערך הגידור ריבית \$ לתקופה של פחות משנה אחת.

(2) באופן דומה נרשמות יתר העסקאות.

(3) הפוזיציות בכל מערך גידור מסוכמות באופן שבכל מערך גידור מתאפשר קיזוז מלא בין פוזיציות ביתר לפוזיציות בחסר.

(4) חישוב פוזיצית סיכון נטו לכל מערך גידור : הערך המוחלט של סכומי הפוזיציות במערך הגידור.

(5) הכפלת פוזיצית סיכון נטו של מערך גידור במקדם ההמרה של מערך הגידור.

(6) חישוב ערך נוכחי של כל תיק העסקאות.

(7) בחירת המקסימום שבין : (5) ל- (6)

(8) הכפלה של (7) ב- 1.4.

US Dollar (USD) - based firm, single counterparty, single netting set

							Risk-positions RPTij by hedging sets							
							Interest rate risk hedging sets					FX risk hedging sets		Equity risk
i	Transaction type			Effective notional	Modified duration	CMV	USD non-gov M<=1	USD non-gov M>5	EUR non-gov M<=1	EUR non-gov M>5	JPY non-gov M>5	USD/EUR	JPY/USD	DAX
				\$ million	years	\$ million	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional x modified duration	effective notional (+ =long, - =short)	effective notional (+ =long, - =short)	effective notional (+ =long, - =short)
1	USD	IR swap	receiver leg	80	8	-6		640						
1	USD	IR swap	payer leg	80	-0.25		-20							
2	USD	IR swap	receiver leg	300	0.125		37.5							
2	USD	IR swap	payer leg	300	-6	2		-1800						
3	EUR	FX swap	receiver leg	100	15	0				1500		100		
3	USD	FX swap	payer leg	100	-0.125		-12.5							
4	EUR	Cross-ccy swap	receiver leg	60	7	1				420		60		
4	JPY	Cross-ccy swap	payer leg	60	-7						-420		-60	
5	DAX	Total return swap in EUR	receiver leg	150	0.125	4			18.75			150		
5	DAX	Total return swap in EUR	payer leg	150	n/a									-150
Sum of risk positions RPTij by hedging set j							5	-1160	18.75	1920	-420	310	-60	-150
Absolute amount sum of RPTij of risk positions by hedging set j							5	1160	18.75	1920	420	310	60	150
Credit conversion factors CCFj by hedging set j							0.20%	0.20%	0.20%	0.20%	0.20%	2.50%	2.50%	7%
CCFj x sum of RPTij : CCF-weighted absolute amounts of risk positions by hedging set							0.0100	2.3200	0.0375	3.8400	0.8400	7.7500	1.5000	10.5000

Sum of (CCFj x sum of RPTij)	26.7975
CMV: sum of current market values CMVi of the transactions	1
Max(CMV,Sum of (CCFj x sum of RPTij))	26.7975
Beta:	1.4000
EAD	37.5165

VIII. הקצאת הון בגין סיכון CVA

97. בנוסף לדרישות הון בגין סיכון לכשל הנובעות מסיכון אשראי של צד נגדי, שנקבעו בהתבסס על הגישה הסטנדרטית או על גישת ה- IRB לסיכון אשראי, על התאגיד הבנקאי להוסיף הקצאת הון לכיסוי הסיכון להפסדי שערך לשווי שוק (mark-to-market losses) בגין סיכון צפוי של צד נגדי (הפסדים אלו ידועים כ- Credit Value Adjustments), לנגזרים מעבר לדלפק (OTC). הקצאת ההון בגין CVA תחושב כמפורט להלן, בכפוף לגישה שבה אושר לתאגיד הבנקאי להשתמש לחישוב הקצאות ההון בגין סיכון אשראי של צד נגדי וסיכון שיעור ריבית ספציפי. התאגיד הבנקאי לא נדרש לכלול בהקצאת הון זו (i) עסקאות עם צד נגדי מרכזי (CCP); ו- (ii) עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs), אלא אם כן המפקח קובע שהחשיפות להפסדי CVA של התאגיד הבנקאי הנובעות מעסקאות SFTs הן מהותיות.

א. תאגידים בנקאיים שקיבלו אישור ליישם IMM ואישור ליישם מודל N^{252} VaR לסיכון שיעור ריבית ספציפי לאיגרות חוב: הקצאת הון מתקדמת לסיכון CVA

98. בטל.

99. בטל N^{252} B^{252} .

100. בטל N^{252} .

101. בטל.

102. בטל.

103. בטל.

ב. תאגידים בנקאיים אחרים: הקצאת הון סטנדרטית בגין סיכון CVA

104. על התאגיד הבנקאי לחשב הקצאת הון בגין התיק בהתאם לנוסחה הבאה:

$$K = 2.33 \cdot \sqrt{h} \cdot \sqrt{\left(\sum_i 0.5 \cdot w_i \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i) - \sum_{ind} w_{ind} \cdot M_{ind} \cdot B_{ind} \right)^2 + \sum_i 0.75 \cdot w_i^2 \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i)^2}$$

N^{252} בטל.

B^{252} בטל.

N^{252} בטל.

N^{252} בטל.

כאשר :

- h הוא אופק הסיכון לשנה (ביחידות של שנה), $1 = h$.
 - w_i הוא המשקל המיוחס לצד נגדי "i". צד נגדי "i" חייב להיות ממופה לאחד משבעת המשקלים w_i בהתבסס על הדירוג החיצוני שלו, כמפורט בלוח להלן. כאשר לצד נגדי אין דירוג חיצוני, המשקל w_i יעמוד על 1.5% לצד נגדי שהוא תאגיד, ועל 2% לצד נגדי אחר. כאשר הצד נגדי הוא בנק ישראלי המשקל w_i יעמוד על 1%, אלא אם דירוג הבנק מאפשר ייחוס משקל נמוך יותר. לעניין זה "בנק" - כהגדרתו בסעיף 60 להוראה זו.
 - EAD_i^{total} הוא החשיפה בעת כשל של צד נגדי "i" (מסוכמת לרוחב מערכי הקיזוז שלו), כולל השפעת ביטחונות בהתאם לכללים הקיימים של השיטה הסטנדרטית (SM) או שיטת החשיפה הנוכחית (CEM), בהתאם לגישה שבה משתמש התאגיד הבנקאי לחישוב דרישות ההון של צד נגדי בגין צד נגדי זה. החשיפה תהווה על ידי שימוש בגורם :

$$\frac{1 - \exp(-0.05 * M_i)}{0.05 * M_i}$$
 - B_i הוא הערך הרעיוני (notional) של גידורי CDS מסוג single name ומכשירי גידור מקבילים (equivalent) אחרים שנרכשו - מסוכמים, אם יש יותר מפוזיציה אחת - המתייחסים ישירות לצד נגדי "i" ומשמשים לגידור סיכון CVA. ערך רעיוני זה יהווה על ידי שימוש בגורם :

$$\frac{1 - \exp(-0.05 * M_i^{hedge})}{0.05 * M_i^{hedge}}$$
- רק גידורים המשמשים למטרת הפחתת סיכון CVA, ומנוהלים באופן זה, יהיו כשירים להיכלל בחישוב על-פי סעיף זה. לדוגמה, אם עסקת CDS המתייחסת למנפיק מסוים כלולה במלאי של תאגיד בנקאי, ואותו מנפיק הוא במקרה גם צד נגדי ל- OTC אך ה- CDS אינו מנוהל כגידור של CVA, אזי אותה עסקת CDS לא תהיה כשירה לקיזוז עם ה- CVA כחלק מהחישוב.
- בחישוב הקצאת ההון ל- CVA אין לשקף סוגים נוספים של גידורי סיכון צד נגדי שאינם מוזכרים בתבליט זה. כך, CDSs מרובדים (tranching CDSs) או CDSs מסוג nth-to-default אינם כשירים להיחשב כגידורי CVA.
- גידורים שאינם כשירים להיכלל בנוסחת ה- CVA יטופלו ככל מכשיר אחר במלאי התאגיד הבנקאי למטרות הון פיקוחי. גידורים כשירים הכלולים בהקצאת ההון ל- CVA לא ייכללו בחישוב הקצאת ההון לסיכון שוק של התאגיד הבנקאי.

B_{ind} הוא הערך הרעיוני המלא של מדד CDS אחד או יותר שנרכש כהגנה, ומשמש לגידור סיכון CVA. ערך רעיוני זה יהווה על ידי שימוש בגורם:

$$1 - \exp(-0.05 * M_{ind}) / 0.05 * M_{ind}$$

- W_{ind} הוא המשקל החל על מדדי גידור. בשלב ראשון, על התאגיד הבנקאי לזהות את הדירוגים החיצוניים של מרכיבי האינדקס ולייחס לכל מרכיב את המשקל (w_i) המתאים לו כמפורט בלוח להלן. בשלב שני יש לקבוע את משקל המדד W_{ind} באמצעות חישוב ממוצע משוקלל של המשקלים שנתקבלו בשלב הראשון.
 - M_i הוא תקופת הפירעון האפקטיבית של העסקאות עם צד נגדי "i". רכיב זה הינו תקופת הפירעון הממוצעת, משוקללת בהתאם לערך הרעיוני של העסקאות, כאמור בתבליט השלישי בסעיף 320 להוראת ניהול בנקאי תקין 204. אולם למטרה זו, ה- M_i לא יוגבל לתקרה של 5 שנים. אם לתאגיד בנקאי יש יותר ממערך קיזוז אחד מול אותו צד נגדי, עליו לקבוע תקופת פירעון אפקטיבית עבור כל מערך קיזוז בנפרד.
 - M_i^{hedge} הוא תקופת הפירעון של מכשיר הגידור עם ערך רעיוני B_i (הכמויות $M_i^{hedge} * B_i$ יסוכמו אם קיימות מספר פוזיציות).
 - M_{ind} הוא תקופת הפירעון של מדד הגידור "ind". במקרה של יותר מפוזיציה אחת של מדד גידור, M_{ind} הוא תקופת הפירעון הממוצעת, משוקללת בהתאם לערך הרעיוני של הפוזיציות.
- על תאגיד בנקאי המעוניין להשתמש באפשרות של גידור, אם באמצעות CDS ספציפי ואם באמצעות מדד CDS, לפנות בכתב ומראש למפקח על הבנקים, ולהראות כיצד הוא עומד בכל דרישות הסף לשם הכרה בגידור.
- עבור כל צד נגדי המהווה מרכיב של מדד CDS המשמש לגידור סיכון אשראי של צד נגדי, הערך הרעיוני המיוחס לצד נגדי זה (לפי משקלו במדד), ניתן, באישור המפקח, להפחתה מהערך הרעיוני של מדד CDS ולהתייחס אליו כגידור ישות יחידה (B_i) של הצד הנגדי היחיד עם תקופת פירעון המבוססת על תקופת הפירעון של המדד.

המשקלים בלוח זה מבוססים על הדירוג החיצוני של הצד הנגדי:²⁵²

משקל	דירוג
0.7%	AAA
0.7%	AA
0.8%	A
1.0%	BBB
2.0%	BB
3.0%	B
10.0%	CCC

105. חישוב ההקצאות ההוניות בגין סיכון CCR ו-CVA.

סעיף זה עוסק בצירוף של הקצאת ההון בגין סיכון לכשל ושל הקצאת ההון בגין סיכון CVA עבור הפסדים פוטנציאליים משערך לשווי שוק. יש לשים לב לכך שיתרת EAD (outstanding EAD) הנזכרת בהקצאות ההון בגין סיכון כשל להלן היא הסכום נטו, כלומר בניכוי הפסדי CVA שנגרמו בהתאם לפסקה השנייה שבסעיף 9 לנספח זה, המשפיעים על כל פריטי "i" להלן. בסעיף זה, "הקצאת הון לפי שיטת החשיפה הנוכחית (CEM)" או "הקצאת הון לפי השיטה הסטנדרטית (SM)" מתייחסות להקצאות ההון בגין סיכון הכשל בשל סיכון אשראי צד נגדי (CCR), המבוססות על נכסי הסיכון המשוקללים (RWAs) המתקבלים כאשר מכפילים את יתרת ה-EAD של כל צד נגדי על פי גישות CEM או SM, בהתאמה, במשקל סיכון האשראי החל עליה (לפי הגישה הסטנדרטית או IRB), ומסכמים את הערכים של כל הצדדים הנגדיים.

סך הקצאת ההון בגין סיכון אשראי כלפי צד נגדי (CCR) עבור תאגידים בנקאיים אלה נקבע כסכום שני הרכיבים הבאים:

i. סך הקצאת ההון בגין כל הצדדים הנגדיים, בהתבסס על שיטת החשיפה הנוכחית (CEM) או על השיטה הסטנדרטית (SM) (בהתאם לגישה שמיישם התאגיד הבנקאי לסיכון אשראי כלפי צד נגדי), כאשר ה-EADs נקבעים בהתאם לסעיפים 91 או 69, בהתאמה.

ii. הקצאת ההון הסטנדרטית בגין סיכון CVA כפי שנקבעה בסעיף 104.

²⁵² הסימונים נעשו לפי המתודולוגיה של Standard & Poor's. השימוש בדירוגי אשראי אלו הוא דוגמה בלבד; ניתן לעשות שימוש זהה גם בהערכות של תאגידים אחרים להערכות אשראי חיצוני שאושרו. לפיכך, הדירוגים במסמך זה אינם משקפים העדפה או קביעה של הוועדה בנוגע להערכות חיצוניות.

IX. צדדים נגדיים מרכזיים

106. תאגיד בנקאי אחראי להבטיח כי הוא מחזיק הון הולם כנגד חשיפותיו לצד נגדי מרכזי, אף אם האחרון מסווג כצד נגדי מרכזי כשיר. במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 בנושא הערכת נאותות והלימות ההון, תאגיד בנקאי צריך לשקול אם עליו להחזיק הון עודף מעבר לדרישות ההון המינימאליות אם, לדוגמה, (א) פעולות המסחר שלו מול הצד הנגדי המרכזי יוצרות חשיפות מסוכנות יותר, או (ב) כאשר, נוכח פעולות המסחר של התאגיד הבנקאי, לא ברור שהצד הנגדי המרכזי עומד בהגדרת "צד נגדי מרכזי כשיר" שבסעיף 2א.

107. תאגיד בנקאי הפועל כחבר מסלקה, חייב להעריך, באמצעות ניתוח תרחישים ומבחני קיצון נאותים, אם רמת ההון המוחזקת כנגד חשיפות לצד נגדי מרכזי מבטאת באופן הולם את הסיכון הטמון באותן עסקאות. הערכה זו תכלול חשיפה עתידית פוטנציאלית או תלויה הנגרמת כתוצאה ממשיכות עתידיות בגין התחייבויות לקרן סיכונים, ו/או התחייבויות בדרג שני להחליף או להשתלט על עסקאות מקזוזות של לקוחות של חבר מסלקה אחר במקרה בו חבר המסלקה האחר כושל או הופך לחדל פירעון.

108. תאגיד בנקאי חייב לנטר אחר כל חשיפותיו לצדדים נגדיים מרכזיים, לרבות חשיפות הנגרמות כתוצאה ממסחר באמצעות צד נגדי מרכזי וחשיפות הנובעות ממחויבויותיו כחבר בצד הנגדי המרכזי, כגון סכומי העברות לקרן סיכונים, ולדווח עליהן להנהלה הבכירה ולוועדת הדירקטוריון המתאימה באופן שוטף.

109. כאשר תאגיד בנקאי סוחר עם צד נגדי מרכזי כשיר, כהגדרתו בסעיף 2א לנספח זה, יחולו סעיפים 110 עד 125 לנספח זה. במקרה של צד נגדי מרכזי שאינו כשיר, יחולו סעיפים 126 ו-127 לנספח זה. בתוך שלושה חודשים מהרגע בו צד נגדי מרכזי מפסיק להיות צד נגדי מרכזי כשיר, אלא אם המפקח על הבנקים יקבע אחרת, ניתן להמשיך ולהקצות הון בגין עסקאות עמו כאילו מדובר בצד נגדי מרכזי כשיר. לאחר שלושה חודשים יש להקצות הון כנגד חשיפת הבנק לאותו צד נגדי מרכזי לפי סעיפים 126 ו-127 לנספח זה.

חשיפה לצד נגדי מרכזי כשיר**א. חשיפות מסחר****(i) חשיפת חברי מסלקה לצדדים נגדיים מרכזיים כשירים**

110. כאשר תאגיד בנקאי פועל כחבר מסלקה של צד נגדי מרכזי כשיר, למטרותיו שלו, עליו לייחס משקל סיכון של 2% לחשיפת המסחר שלו לצד הנגדי המרכזי, בגין נגזרי OTC, עסקאות נגזרים הנסחרים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע (SFTs). גם כאשר חבר המסלקה מציע שירותי סליקה ללקוחות, עליו לייחס משקל סיכון של 2% לחשיפה למסחר של חבר המסלקה כלפי הצד הנגדי המרכזי הכשיר הנוצרת כאשר חבר המסלקה מחויב לפצות את הלקוח על כל הפסד שספג עקב השינויים בערך עסקאותיו באירוע שבו הצד הנגדי המרכזי כושל.

111. סכום החשיפה בגין חשיפת מסחר זו יחושב בהתאם לנספח זה באמצעות שימוש בגישה הסטנדרטית או בגישת החשיפה הנוכחית, בעקביות עם הגישה אותה התאגיד הבנקאי מיישם לצורך טיפול בחשיפה זו בהתנהלות הרגילה של עסקיו, או בהתאם לחלק 3 בפרק ד' בהוראת ניהול בנקאי תקין 203 (סעיפים 145 עד (i)187), יחד עם שיטות להפחתת סיכון שנקבעו בבאזל II עבור עסקאות מגובות בביטחונות.¹²⁵²

ניתן לקחת בחשבון ביטחונות (margining), כאשר גישת חישוב החשיפה בה פועל התאגיד הבנקאי מאפשרת זאת.

112. כאשר סילוק עסקאות ניתן לאכיפה משפטית על בסיס קיזוז באירוע של כשל וללא קשר אם הצד הנגדי הינו במצב של חדלות פירעון או פשיטת רגל, סך עלות השחלוף של כל החוזים הרלבנטיים לקביעת החשיפה למסחר יחושב כעלות שחלוף נטו אם מערכי הקיזוז בעת הסילוק (close-out netting sets), שניתן ליישם, עומדים בקריטריונים שנקבעו בסעיפים שלהלן:¹²⁵²

- סעיף 173 וכן, היכן שישים, סעיף 174 להוראת ניהול בנקאי תקין 203, במקרה של עסקאות מסוג רכש חוזר.
- סעיף (i)96 עד (iii)96 לנספח זה במקרה של עסקאות בנגזרים.
- בטל.

אם הכללים אליהם מפנים הסעיפים לעיל כוללים את המונח "הסכם התחשבנות נטו" (master netting agreement), יש להתייחס למונח זה ככולל כל הסכם התחשבנות המספק זכויות קיזוז הניתנות לאכיפה משפטית.¹²⁵² אם התאגיד הבנקאי לא יכול להוכיח שהסכמי ההתחשבנות מקיימים את הכללים שבסעיפים אלו, יש להתייחס לכל עסקה בודדת כהתחשבנות עצמאית לצורך חישוב חשיפות למסחר.

(ii) חשיפות של חברי מסלוקה ללקוחות

113. תאגיד בנקאי הפועל כחבר מסלוקה תמיד יקצה הון כנגד חשיפותיו ללקוחות (כולל חשיפה לסיכון CVA פוטנציאלי), כאילו מדובר במסחר דו צדדי, ללא קשר אם חבר המסלוקה מבטיח את המסחר או פועל כמתווך בין הלקוח לבין הצד הנגדי המרכזי הכשיר. אולם, על מנת להכיר בתקופת הסיום (close-out period) הקצרה ביותר לעסקאות מסולקות, חברי מסלוקה אשר פועלים לפי הגישה הסטנדרטית או גישת החשיפה הנוכחית המתוארות בנספח זה, יקצו הון בגין חשיפה ללקוחותיהם, באמצעות הכפלת ה-EAD במכפיל (scalar) בהתאם לאמור בטבלה הבאה:

¹²⁵² בפרט, ראו סעיפים 151 ו-151א לגבי מקדמי ביטחון פיקוחיים סטנדרטיים.

¹²⁵² למטרות חלק זה (IX), הטיפול בקיזוז חל גם על נגזרים הנסחרים בבורסה (exchange traded derivatives).

¹²⁵² זאת, כיוון שבהסדרי קיזוז המיושמים על ידי צדדים נגדיים מרכזיים לא התפתחה סטנדרטיזציה שניתן להשוות אותה לרמת הסטנדרטיזציה ביחס להסדרי קיזוז בהסכמי OTC במסחר דו צדדי.

מכפיל	תקופת סיכון מרווח (Margin Period of Risk)
0.71	5 ימי עסקים או פחות
0.77	6 ימי עסקים
0.84	7 ימי עסקים
0.89	8 ימי עסקים
0.95	9 ימי עסקים
1	10 ימי עסקים

למרות האמור לעיל, בשלב זה לא ניתן להשתמש בתקופת סיכון מרווח קצרה מ- 10 ימי עסקים.

(iii) חשיפות של לקוחות

114. כאשר תאגיד בנקאי שהינו לקוח של חבר מסלקה :

(1) מבצע עסקה באמצעות חבר מסלקה הפועל כמתווך פיננסי (כלומר, חבר המסלקה משלים עסקה מקוזזת (offsetting transaction) עם צד נגדי מרכזי כשיר) ; או

(2) נכנס לעסקה עם צד נגדי מרכזי כשיר, באמצעות חבר מסלקה המבטיח את ביצועיו, חשיפת התאגיד הבנקאי הלקוח לחבר המסלקה או לצד הנגדי המרכזי הכשיר, בהתאמה, יטופלו בהתאם לאמור בסעיפים 110 עד 112 לנספח זה, אם מתקיימים שני התנאים הבאים :

א. העסקאות המקוזזות מזוהות על ידי הצד הנגדי המרכזי הכשיר כעסקאות לקוח, והצד הנגדי המרכזי הכשיר ו/או חבר המסלקה, לפי העניין, מחזיקים ביטחונות המגבים את העסקאות, במסגרת הסדרים המונעים הפסדים כלשהם ללקוח עקב: (1) כשל או חדלות פירעון של חבר המסלקה; (2) כשל או חדלות פירעון של לקוחות אחרים של חבר המסלקה; ו- (3) כשל או חדלות פירעון משולבים של חבר מסלקה וכל אחד מלקוחותיו האחרים.²⁵²

התאגיד הבנקאי הלקוח חייב להיות בעמדה בה הוא יכול לספק למפקח, במידה והתבקש, חוות דעת משפטית בלתי-תלויה, כתובה ומנומקת, לפיה, במקרה שהעניין יועמד למבחן משפטי, בתי המשפט והרשויות המנהליות הרלבנטיות ימצאו שהלקוח לא יספוג הפסדים בגין חדלות הפירעון של חבר מסלקה מתווך או של כל לקוח אחר של מתווך כזה, בכפיפות לחוק הרלבנטי :

- החוק בתחום השיפוט (או בתחומי השיפוט) של הלקוח, חבר המסלקה והצד הנגדי המרכזי ;
- אם השלוחה הזרה של הלקוח, חבר המסלקה או הצד הנגדי המרכזי מעורבת, אז גם בכפיפות לחוק בתחום השיפוט (או בתחומי השיפוט) שבו השלוחה ממוקמת ;
- החוק החל על העסקאות והבטחות הפרטניות ; ו-
- החוק החל על כל חוזה או הסכם הדרושים כדי לעמוד בתנאי זה (תנאי א').

²⁵² כלומר, כאשר חבר המסלקה נעשה חדל פירעון, אין מניעה חוקית (מלבד הצורך בקבלת צו בית משפט אשר הלקוח זכאי לו) להעברת הביטחון השייך ללקוחות של חבר המסלקה חדל הפירעון לצד הנגדי המרכזי, לאחד או יותר מחברי המסלקה שנשארו, או ללקוח או לנאמן של הלקוח.

ב. ניתן לקבוע, על בסיס חקיקה ותקנות, כללי רגולציה, או הסדרים חוזיים או מנהלתיים, כי קיימת סבירות גבוהה (highly likely) כי העסקאות המקוזות עם חבר המסלקה הכושל או חדל הפירעון ימשיכו להתבצע באופן עקיף באמצעות הצד הנגדי המרכזי הכשיר, או על ידו, אם חבר המסלקה יגיע לכשל או יעשה חדל פירעון. בנסיבות אלו, הפוזיציות והביטחונות של הלקוח מול הצד הנגדי המרכזי יועברו בשווי שוק אלא אם כן הלקוח מבקש לסגור את הפוזיציה בשווי שוק.

115. כאשר לקוח אינו מוגן מפני הפסדים במקרה בו חבר המסלקה ולקוח אחר של חבר המסלקה מגיעים יחד למצב של כשל או חדלות פירעון, אך כל התנאים האחרים בסעיף הקודם מתקיימים, יש ליישם משקל סיכון של 4% לחשיפת לקוח לחבר מסלקה.

116. כאשר התאגיד הבנקאי הינו לקוח של חבר מסלקה והדרישות בסעיפים 114 או 115 לעיל אינן מתקיימות, התאגיד הבנקאי יקצה הון בגין חשיפותיו (כולל חשיפה פוטנציאלית לסיכון CVA) לחבר מסלקה, כמו במסחר דו צדדי.

(iv) טיפול בביטחונות שהועמדו

117. תאגיד בנקאי (בין אם חבר מסלקה ובין אם לקוח של חבר מסלקה), חייב לייחס, לכל הנכסים או הביטחונות שהעמיד, את משקל הסיכון החל עליהם במסגרת הלימות ההון, כאילו נכסים אלה לא הועמדו בביטחונות. כאשר נכסים או ביטחונות של חבר מסלקה או לקוח הועמדו לטובת צד נגדי מרכזי כשיר או לטובת חבר מסלקה, והם אינם מוחזקים באופן של הרחקת סיכון פשיטת רגל (bankruptcy remote manner), התאגיד הבנקאי שהעמיד אותם חייב להכיר גם בסיכון אשראי שמקורו בנכסים או בביטחונות החשופים לסיכון להפסד בהתבסס על איכות האשראי של הישות²⁵² המחזיקה בהם.

118. ביטחונות המועמדים על ידי תאגיד בנקאי חבר מסלקה (לרבות מזומן, ניירות ערך, נכסים ממושכנים אחרים, ועודף ביטחון ראשוני או משתנה (נקרא גם "ביטחון ביתר" - Overcollateralization)), המוחזקים במשמורת²⁵², ומנותקים מהצד הנגדי המרכזי במקרה של פשיטת רגל (bankruptcy remote), אינם כפופים לדרישות הון בגין סיכון אשראי צד נגדי הנובע מחשיפה לאותה המשמורת.

²⁵² כאשר הנכסים או הביטחונות מוחזקים ע"י צד נגדי מרכזי כשיר, משקל סיכון של 2% ייושם לביטחון הכלול בהגדרה של חשיפות מסחר (trade exposure). משקל הסיכון הרלבנטי לצד הנגדי המרכזי ייושם לנכסים או ביטחונות המועמדים למטרות אחרות.

²⁵² בסעיף זה, המונח "משמורת" עשוי לכלול נאמן, בא כוח, בעל משכון, נושה מובטח או כל אדם אחר המחזיק נכס בצורה שאיננה מקנה לאותו אדם הטבות (beneficial interests) באותו נכס, ושהנכס לא יהיה כפוף לתביעות לאכיפה משפטית על ידי נושים של אותו אדם, או לצו בית משפט בנוגע להשבת אותו נכס (court-ordered stay of the return of such property), אם אותו אדם יעשה חדל פירעון או פושט רגל.

119. ביטחון המועמד על ידי תאגיד בנקאי לקוח, המוחזק במשמורת, ומנותק מהצד הנגדי המרכזי הכשיר, מחבר המסלקה ומלקוחות אחרים במקרה של פשיטת רגל, אינו כפוף לדרישות הון בגין סיכון אשראי צד נגדי. אם הביטחון מוחזק על ידי צד נגדי מרכזי כשיר בשמו של הלקוח, ואינו מוחזק על בסיס הרכקת סיכון פשיטת רגל, יש לייחס לביטחון משקל סיכון של 2% אם התנאים המתוארים בסעיף 114 לנספח זה מתקיימים; או משקל סיכון של 4% אם התנאים בסעיף 115 לנספח זה מתקיימים.

ב. חשיפות לקרן סיכונים

120. כאשר קרן סיכונים משותפת למוצרים או לסוגי עסקים עם סיכון סליקה בלבד (לדוגמה מניות ואגרות-חוב), ולמוצרים או לסוגי עסקים אשר יוצרים סיכון אשראי צד נגדי (כלומר נגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה או עסקאות מימון ני"ע (SFTs)), כל הסכומים שהופקדו בקרן הסיכונים ע"י חברי מסלקה יקבלו את משקל הסיכון הנגזר מהנוסחה ומהמתודולוגיה המתוארות להלן, מבלי לחלקם לקבוצות או לסוגי עסקים או מוצרים. אולם, כאשר הסכומים שהופקדו בקרן הסיכונים ע"י חברי מסלקה מופרדים על בסיס סוגי מוצרים, ונגישים רק לסוגי מוצרים ספציפיים, דרישת ההון כנגד אותן חשיפות לקרן סיכונים תיקבע בהתאם לנוסחה ומתודולוגיה שלהלן ותחושב לכל מוצר ספציפי היוצר סיכון אשראי צד נגדי.

121. בכל פעם שתאגיד בנקאי נדרש להקצות הון בגין חשיפות הנובעות מהפקדות לקרן סיכונים לצד נגדי מרכזי כשיר, תאגידים בנקאיים חברי מסלקה יפעלו על-פי גישה 2 שלהלן:

גישה 1

122. בטל.

123. בטל.

124. בטל.

גישה 2

125. תאגידים בנקאיים חברי מסלקה יישמו משקל סיכון של 1250% כנגד חשיפות קרן סיכונים שלהם לצד הנגדי המרכזי, בכפוף לתקרה כוללת על נכסים משוקללי סיכון בגין כלל החשיפות לצד הנגדי המרכזי (כלומר, כולל חשיפות מסחר) השקולה ל- 20% מסך חשיפות המסחר לצד הנגדי המרכזי. באופן ספציפי יותר, בגישה זו, הנכסים משוקללי הסיכון (RWA) הנובעים ממסחר של תאגיד בנקאי i ומחשיפותיו לקרן סיכונים, לכל צד נגדי מרכזי, שווים לתוצאת הנוסחה הבאה:²⁵²

²⁵² במסגרת גישה זו משקל הסיכון של 2% לחשיפת מסחר שבסעיף 110 איננו מיושם כיוון שהוא נכלל במשוואה בסעיף 125.

$$\text{Min} \{ (2\% * TE_i + 1250\% * DF_i), (20\% * TE_i) \}$$

כאשר :

- TE_i הן חשיפות המסחר של תאגיד בנקאי i מול הצד הנגדי המרכזי הכשיר, כפי שנמדדו על ידי התאגיד הבנקאי בהתאם לסעיפים 110 עד 112 לנספח זה ;
- DF_i הם הסכומים שתאגיד בנקאי i העביר לקרן הסיכונים של הצד הנגדי המרכזי הכשיר.

חשיפות לצד נגדי מרכזי לא כשיר

126. תאגידים בנקאיים יישמו את הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי", בהתאם לקטגוריה של הצד הנגדי, לחשיפת מסחר שלהם כלפי צד נגדי מרכזי לא כשיר.

127. תאגידים בנקאיים יישמו משקל סיכון של 1250% לסכומים שהעבירו לקרן הסיכונים אצל צד נגדי מרכזי לא כשיר. למטרות סעיף זה, סכומי ההעברות לקרן הסיכונים יכללו הן סכומים שהופקדו והן סכומים שהתאגיד הבנקאי מחויב להפקיד אם הצד הנגדי המרכזי ידרוש זאת. כאשר ישנה התחייבות להפקדות לא-ממומנות (unfunded contributions) לקרן הסיכונים (כלומר, התחייבויות כובלות לא מוגבלות בסכום (unlimited binding commitments)), המפקח על הבנקים יקבע, במסגרת הערכות הקצאת ההון בגין הנדבך השני, את סכום ההתחייבויות שטרם הופקדו, שלגביהן יש ליישם משקל סיכון של 1250%.

נספח ד'

דוגמאות לחישוב ההשפעה של הפחתת סיכון אשראי לפי נוסחת המפקח

להלן מספר דוגמאות לקביעת האופן שבו יוכרו ביטחונות וערבויות תחת נוסחת המפקח (Supervisory Formula).

דוגמה להמחשה הכוללת ביטחון - כיסוי פרופורציונלי

נניח כי תאגיד בנקאי רוכש חשיפת איגוח בסך 500 ש"ח עם רמת חיזוק אשראי מעבר ל- K_{IRB} שאין עבורה דירוג חיצוני או דירוג נגזר. בנוסף, נניח כי דרישת ההון לפי נוסחת הפיקוח (SF) בגין חשיפת האיגוח היא 8 ש"ח (בהכפלתה ב- 12.5 נקבל את הסכום המשוקלל לסיכון: 100 ש"ח). נניח עוד, כי התאגיד הבנקאי קיבל ביטחון של 400 ש"ח במזומן הנקוב באותו המטבע של חשיפת האיגוח. דרישת ההון בגין הפוזיציה נקבעת על ידי הכפלת דרישת ההון לפי SF ביחס שבין סכום החשיפה המותאם לסכום החשיפה המקורי, כמודגם להלן.

צעד 1:

$$E^* = \max\{0, [E \times (1 + He) - C \times (1 - Hc - Hfx)]\}$$

$$E^* = \max\{0, [500 \times (1 + 0) - 400 \times (1 - 0 - 0)]\} = 100 \text{ ש"ח}$$

כאשר (בהתבסס על המידע המסופק לעיל):

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת הסיכון (100 ש"ח)}$$

$$E = \text{הערך השוטף של החשיפה (500 ש"ח)}$$

$$He = \text{מקדם ביטחון (haircut) המתאים לחשיפה (מקדם ביטחון זה איננו רלוונטי מכיוון שהתאגיד הבנקאי אינו מלווה את חשיפת האיגוח בתמורה לביטחון)}$$

$$C = \text{הערך השוטף של הביטחון שהתקבל (400 ש"ח)}$$

$$Hc = \text{מקדם הביטחון המתאים לביטחון (0)}$$

$$Hfx = \text{מקדם ביטחון המתאים, בשל אי התאמה בין הביטחון לחשיפה (0)}$$

צעד 2:

$$\text{דרישת הון לפי SF} = \left(\frac{E^*}{E} \right) \times \text{דרישת הון}$$

כאשר (בהתבסס על המידע לעיל):

$$(500 \text{ ש"ח} / 100) \times 8 \text{ ש"ח} = 1.6 \text{ ש"ח} = \text{דרישת הון}$$

דוגמה להמחשה הכוללת ערבות - כיסוי פרופורציונאלי

כל ההנחות בדוגמה לעיל, הכוללת ביטחון, חלות על דוגמה זו, למעט צורתה של הפחתת סיכון האשראי. נניח שתאגיד בנקאי קיבל ערבות כשירה שאינה מובטחת בסכום של 400 ש"ח מתאגיד בנקאי אחר. לפיכך, אין להחיל מקדם ביטחון בגין אי התאמה במטבע. דרישת ההון נקבעת באופן הבא:

• החלק המוגן של חשיפת האיגוח (400 ש"ח) יקבל את משקל הסיכון של ספק ההגנה. משקל הסיכון של ספק ההגנה שווה-ערך לזה של הלוואה בלתי מובטחת לתאגיד הבנקאי הערב, כפי שנקבע לפי גישת IRB. נניח כי משקל סיכון זה הוא 10%. אם כן, דרישת ההון עבור החלק המוגן תהיה:

• $3.2 \text{ ש"ח} = 400 \times 10\% \times 0.08$ דרישת ההון של החלק הבלתי מוגן (100 ש"ח) נגזרת מהכפלת דרישת ההון עבור חשיפת האיגוח, בחלקו היחסי של החלק הבלתי מוגן לסכום החשיפה. חלקו היחסי של החלק הבלתי מוגן הוא: $20\% = 100 / 500$ ש"ח. לפיכך, דרישת ההון תהיה: $1.6 \text{ ש"ח} = 20\% \times 8 \text{ ש"ח}$.

סך דרישת ההון בגין החלק המוגן והחלק הבלתי מוגן =

$4.8 \text{ ש"ח} = (\text{חלק בלתי מוגן}) 1.6 \text{ ש"ח} + (\text{חלק מוגן}) 3.2 \text{ ש"ח}$

דוגמה להמחשה - המקרה של מפחיתי סיכון אשראי המכסים את החלקים הבכירים ביותר

נניח שתאגיד בנקאי מאגח מאגר הלוואות בסך 5,000 ש"ח. ה- K_{IRB} של מאגר הלוואות המאוגחות הוא 5% (דרישת הון בסך 250 ש"ח). קיים רובד הפסד ראשון של 100 ש"ח. התאגיד הבנקאי שומר בידיו רק את הרובד השני הנחות ביותר: רובד שאינו מדורג, בסכום של 225 ש"ח. נוכל לסכם את המצב באופן הבא:

(א)	75 ש"ח	$K_{IRB} = 250 \text{ ש"ח}$	רובד בלתי מדורג הנשמר בידי התאגיד הבנקאי (225 ש"ח)
(ב)	150 ש"ח		
	100 ש"ח		
		הפסד ראשון	

1. דרישת הון ללא ביטחון או ערבות

על פי דוגמה זו, דרישת ההון של הרובד הבלתי מדורג שנותר בידי התאגיד הבנקאי, הנע סביב קו ה- K_{IRB} , הוא הסכום של דרישות ההון של רבדים (א) ו- (ב) בתרשים לעיל:

(א) נניח שמשקל הסיכון לפי SF עבור תת-רובד זה הוא 820%. לפיכך, הסכום המשוקלל לסיכון הוא:

$$615 \text{ ש"ח} = 0.75 \times 820\% . \text{ דרישת ההון היא: } 49.2 \text{ ש"ח} = 615 \times 8\% \text{ ש"ח}.$$

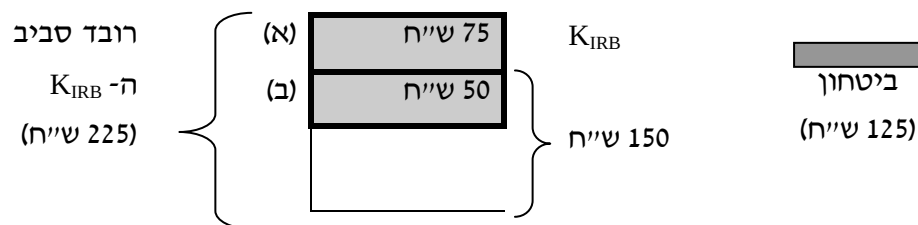
(ב) תת-הרובד מתחת ל- K_{IRB} ינוכה מבסיס ההון. הסכום המשוקלל לסיכון הוא:

$$1,875 \text{ ש"ח} = 150 \times 1,250\% \text{ ש"ח} . \text{ דרישת ההון היא: } 150 \text{ ש"ח} = 1,875 \times 8\% \text{ ש"ח}.$$

סה"כ דרישת הון בגין רובד שאינו מדורג, סביב ה- $K_{IRB} = 199.2$ ש"ח $= 150$ ש"ח $+ 49.2$ ש"ח

2. דרישת הון עם ביטחון

נניח כעת שהתאגיד הבנקאי קיבל 125 ש"ח ביטחון במזומן, הנקוב באותו המטבע של חשיפת האיגוח. מכיוון שהרובד נע סביב רמת ה- K_{IRB} , עלינו להניח כי הביטחון מכסה את תת-הרובד הבכיר ביותר מעל ל- K_{IRB} (דהיינו, תת-הרובד (א) מכוסה על ידי ביטחון בסך 75 ש"ח), ורק אם נותר סכום ביטחון, יש להחיל את הכיסוי לתת-הרובד שמתחת ל- K_{IRB} , כאשר מתחילים בחלק הבכיר ביותר (כגון תת-רובד (ב) המכוסה על ידי ביטחון בסך 50 ש"ח). לפיכך, המצב נראה כך :

דרישת ההון בגין הפוזיציה נקבעת על ידי הכפלת דרישת ההון שחושבה לפי SF, ביחס שבין סכום החשיפה המותאם לסכום החשיפה המקורי, כמודגם להלן. יש להחיל חישוב זה על שני תתי-הרובדים :

(א) בתת-הרובד הראשון, החשיפה המקורית היא 75 ש"ח והביטחון הוא בסך 75 ש"ח, כך שבמקרה זה תת-הרובד מכוסה בשלמותו. במילים אחרות :

שלב 1: סכום חשיפה מותאם

$$E^* = \max \{0, [E \times (1 + He) - C \times (1 - Hc - Hfx)]\} = \max \{0, [75 - 75]\} = €0$$

כאשר :

$$E^* = \text{ערך החשיפה לאחר הפחתת סיכון (0)}$$

$$E = \text{הערך השוטף של החשיפה (75 ש"ח)}$$

$$C = \text{הערך השוטף של הביטחון שהתקבל (75 ש"ח)}$$

$$He = \text{מקדם הביטחון המתאים לחשיפה (לא רלוונטי למקרה זה, ועל כן 0)}$$

$$Hc \text{ ו- } Hfx = \text{מקדמי ביטחון המתאימים לביטחון ועבור אי התאמה בין הביטחון לחשיפה (לשם פשטות הדוגמה, 0)}$$

שלב 2:

$$\text{דרישת הון} = \text{דרישת הון לפי SF} \times \left(\frac{E^*}{E} \right)$$

$$\text{דרישת הון} = 0 \times 49.2 \text{ ש"ח} = 0 \text{ ש"ח}$$

(ב) בתת-הרובד השני, החשיפה המקורית היא 150 ש"ח והביטחון בסך 50 ש"ח, וזהו הסכום שנותר אחרי כיסוי תת-הרובד מעל ל- K_{IRB} . לפיכך, הסכום של 50 ש"ח יוקצה לחלק הבכיר ביותר של תת-הרובד 150 ש"ח.

שלב 1: סכום החשיפה המותאם

$$E^* = \max\{0, [150 \times (1+0) - 50 \times (1-0-0)]\} = 100 \text{ ש"ח}$$

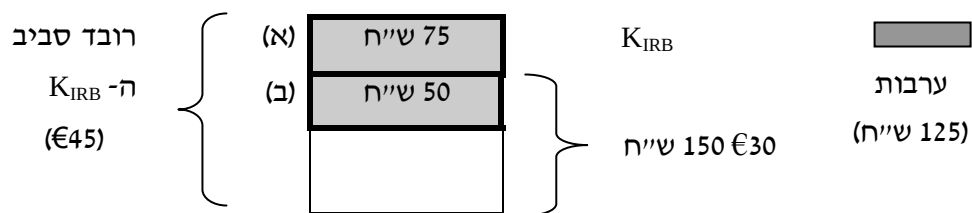
שלב 2:

$$\text{דרישת הון} = \text{דרישת הון לפי } SF \times \left(\frac{E^*}{E}\right)$$

$$\begin{aligned} \text{דרישת הון} &= 100 \text{ ש"ח} = 150 \text{ ש"ח} \times 150 \text{ ש"ח} / 100 \text{ ש"ח} \\ &\text{לבסוף, סה"כ דרישת ההון לרובד שאינו מדורג שני סביב ה- } K_{IRB} \\ &= 100 \text{ ש"ח} = 100 \text{ ש"ח} + 0 \text{ ש"ח} \end{aligned}$$

3. ערבות

נניח שבמקום ביטחון, קיבל התאגיד הבנקאי ערבות כשירה שאינה מובטחת, בסכום של 125 ש"ח, מתאגיד בנקאי אחר. במקרה זה לא יחול אפוא מקדם ביטחון בגין אי התאמה במטבע. ניתן לסכם את המצב באופן הבא:

דרישת ההון עבור שני תתי-הרובדים נקבעת בדרך הבאה:

(א) בתת-הרובד הראשון, החשיפה הראשונית היא 75 ש"ח והערבות בסך 75 ש"ח, כך שבמקרה זה החשיפה מכוסה בשלמותה. הסכום של 75 ש"ח יקבל את משקל הסיכון של ספק ההגנה. משקל הסיכון של ספק ההגנה שווה-ערך לזה שמוקצה להלוואה בלתי מובטחת לתאגיד בנקאי ערב, כפי שחושבה לפי גישת IRB. נניח כי משקל סיכון זה הוא 20%. דרישת ההון בגין החלק המוגן היא:

$$1.2 \text{ ש"ח} = 75 \times 20\% \times 8\%$$

(ב) בתת-הרובד השני, החשיפה הראשונית היא 150 ש"ח ויש להחיל ערבות בסך 50 ש"ח על החלק הבכיר ביותר בתת-הרובד. בהתאם לכך, החלק המוגן הוא 50 ש"ח, ואילו החלק שאינו מוגן הוא 100 ש"ח.

• שוב, החלק המוגן של חשיפת האיגוח יקבל את משקל הסיכון של התאגיד הבנקאי הערב.

$$\text{דרישת ההון לחלק המוגן היא: } 0.8 \text{ ש"ח} = 50 \times 20\% \times 8\%$$

דרישת ההון לחלק שאינו מוגן (עבור פוזיציה ללא דירוג מתחת ל- K_{IRB}) היא:

$$100 \text{ ש"ח} = 100 \times 1,250\% \times 8\%$$

סה"כ דרישת הון לרובד שאינו מדורג הנע סביב ה- K_{IRB} =

1.2 ש"ח (חלק מוגן, מעל K_{IRB}) + 0.8 ש"ח (חלק מוגן, מתחת ל- K_{IRB}) + 100 ש"ח (חלק בלתי מוגן, מתחת ל- K_{IRB}) = 102 ש"ח.

נספח ה'

סקירת השיטות לטיפול בהון במקרים של עסקאות המובטחות על ידי ביטחון פיננסי
לפי הגישה הסטנדרטית

1. הכללים שנקבעו בגישה הסטנדרטית, דהיינו הפחתת סיכון אשראי (CRM) לעסקאות מובטחות, קובעים באופן כללי את הטיפול בהתאם לגישה הסטנדרטית עבור חובות בתיק הבנקאי המובטחים על ידי ביטחון פיננסי בעל איכות מספקת.
2. חשיפות המובטחות בצורה של עסקאות מסוג רכש חוזר (דהיינו, רכש חוזר/מכר חוזר והשאלה/שאלה של ניירות ערך) כפופות לשיקולים מיוחדים. עסקאות מסוג זה, המוחזקות בתיק למסחר, כפופות לדרישת הון בגין סיכון של הצד הנגדי כמתואר להלן. בנוסף, כל התאגידים הבנקאיים חייבים ליישם את השיטה המתוארת בנוגע ל-CRM, כמפורט להלן, על עסקאות מסוג רכש חוזר שנרשמו בתיק הבנקאי או בתיק למסחר ואשר כפופות להסכמי התחשבות נטו (Master Netting Agreements), אם ברצונם להכיר בהשפעות הקיזוז למטרות הון.

גישה סטנדרטית

3. תאגידים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית רשאים לעשות שימוש בגישה הפשוטה או בגישה המקיפה לצורך קביעת משקל הסיכון הנאות לעסקה המובטחת בביטחון פיננסי כשיר. בגישה הפשוטה, משקל הסיכון של הביטחון מחליף את משקל הסיכון של הצד הנגדי. משקל הסיכון כפוף לרצפה של 20%, למעט בסוגים אחדים של עסקאות המגלמות סיכון נמוך ביותר.
4. בגישה המקיפה, ביטחון פיננסי כשיר מקטין את סכום חשיפת התאגיד הבנקאי כלפי הצד הנגדי. על מנת להתחשב בשינויים אפשריים במחירי השוק של ניירות ערך ובשערי החליפין למשך תקופת ההחזקה, ערך הביטחון קטן וערך החשיפה גדל באמצעות השימוש במקדמי ביטחון. מכאן מתקבל סכום החשיפה המותאם, E*. תאגיד בנקאי ישתמש במקדמי הביטחון הפיקוחיים שנקבעו על ידי וועדת באזל. לאחר חישוב E*, תאגיד בנקאי המיישם את הגישה הסטנדרטית יקצה לסכום זה משקל סיכון המתאים לאותו צד נגדי.

שיקולים מיוחדים בנוגע לעסקאות מסוג רכש חוזר

5. עסקאות מסוג רכש חוזר הרשומות בתיק למסחר תהיינה כפופות לדרישת הון בגין סיכון אשראי של הצד הנגדי, בדומה לנגזרים מעבר לדלפק (OTC) המוחזקים בתיק למסחר. בעת חישוב דרישת הון זו, תאגיד בנקאי המיישם את הגישה הסטנדרטית חייב להשתמש בגישה המקיפה לביטחונות; הגישה הפשוטה לא תעמוד לרשות התאגיד הבנקאי במקרה זה.

6. דרישת ההון בגין עסקאות מסוג רכש חוזר שאינן כפופות להסכמי התחשבנות נטו, זהה לדרישה החלה על עסקאות מובטחות. אולם, כאשר תאגידים בנקאיים מיישמים את הגישה המקיפה עבור עסקה המתבצעת מול משתתף מרכזי בשוק ואשר עומדת במספר קריטריונים נוספים, ניתן להחיל מקדם ביטחון בשיעור אפס. כאשר עסקאות מסוג רכש חוזר כפופות להסכמי התחשבנות נטו, בין אם הן מוחזקות בתיק הבנקאי ובין אם בתיק למסחר, רשאי התאגיד הבנקאי לבחור שלא להכיר בהשפעות הקיזוז בחישוב דרישת ההון. במקרה זה, יש להחיל דרישת הון על כל עסקה כאילו הסכמי ההתחשבנות נטו אינם קיימים.

7. במקרה בו תאגיד בנקאי מבקש להכיר בהשפעות הסכמי התחשבנות נטו על עסקאות מסוג רכש חוזר למטרות הון, חובה עליו להחיל את הטיפול המפורט בחלק העוסק ב-CRM על כל צד נגדי, על בסיס כל מקרה לגופו. טיפול מעין זה יחול על כל העסקאות מסוג רכש חוזר הכפופות להסכמי התחשבנות נטו, בין אם העסקאות מוחזקות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר. בהתאם לטיפול זה, תאגיד בנקאי יחשב את E^* כסכום החשיפה הנוכחית נטו על החוזה, ועוד סכום תוספת (add-on) בגין שינויים אפשריים במחירי ניירות הערך ובשערי החליפין. סכום התוספת ייקבע על בסיס מקדמי הביטחון הפיקוחיים.

8. E^* משקף, למעשה, סכום שווה-ערך להלוואה שאינה מובטחת, שימשמש כסכום החשיפה בגישה הסטנדרטית.

* * *

עדכונים

חוזר 06 מס'	גרסה	פרטים	תאריך
2268	1	חוזר מקורי	20/6/10
2284	2	עדכון	27/12/10
2379	3	עדכון	30/5/13
2485	4	עדכון	22/10/15
2541	5	עדכון	22/10/17
2556	6	עדכון	15/03/18